Petru ȘTEFĂROI

ȘTIINȚĂ, FILOSOFIE ȘI UMANISM ÎN ASISTENȚA SOCIALĂ

de la modelul PASIV-SOCIOLOGIST la modelul PROACTIV-MULTIDISCIPLINAR
și de la „ASISTENT" SOCIAL la „PROFESIONIST" SOCIAL

COLECȚIA
DEZVOLTARE
SOCIALĂ

Petru Ştefăroi

ȘTIINȚĂ, FILOSOFIE ȘI UMANISM ÎN ASISTENȚA SOCIALĂ

De la Modelul Pasiv-Sociologist la Modelul Proactiv-Multidisciplinar și de la „Asistent” Social la „Profesionist” Social

Referenți Științifici: Prof. Univ. Dr. Conţiu Tiberiu Şoitu, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Conf. Univ. Dr. Nicoleta Neamţu, Universitatea Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca

Prof. Univ. Dr. Viorel Guliciuc, Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava

2025
EDITURA LUMEN
în elita editurilor românești

Ştiinţă, Filosofie şi Umanism în Asistenţa Socială
Petru Ştefăroi

Copyright Editura Lumen, 2024
Iaşi, Ţepeş Vodă, nr.2
Editura Lumen este acreditată CNCS

redactia@edituralumen.net
www.edituralumen.ro
www.librariavirtuala.com

Redactor: Dana Mereuţă
Design copertă: Dana Mereuţă

Reproducerea oricărei părţi din prezentul volum prin fotocopiere, scanare, multiplicare neautorizată, indiferent de mediul de transmitere, este interzisă.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
ŞTEFĂROI, PETRU
Ştiinţă, filosofie şi umanism în asistenţa socială : de la modelul Pasiv-Sociologist la modelul Proactiv-Multidisciplinar şi de la "Asistent" Social la "Profesionist" Social / Petru Ştefăroi. - Iaşi : Lumen, 2025
Conţine bibliografie

ISBN 978-973-166-638-9
364

... nous nous sommes déjà appliqué à faire sentir l'énorme complexité du Monde que nous cherchions à ressusciter. De ce dimension prodigieus il nous reste cependant, par un dernier effort de vision, à prendre plus explicitement conscience, face à l'ensemble tout entier.[1]

Pierre Teilhard de Chardin,
Le Phénomène Humain,
Paris, Editions du Seuil, 1956, p.85

ACEASTA ESTE O

PREVIZUALIZARE

[1] … ne-am străduit deja să facem simţită complexitatea enormă a Lumii pe care încercamsă o readucem la viaţă. Din această dimensiune prodigioasă, ne rămâne totuşi, printr-un ultim efort de viziune, să devenim mai conştienţi într-un mod explicit, în faţa întregului ansamblu.

ŞTIINŢĂ, FILOSOFIE ŞI UMANISM ÎN ASISTENŢA SOCIALĂ:
De la Modelul Pasiv-Sociologist la Modelul Proactiv-Multidisciplinar şi de la „Asistent" Social la „Profesionist" Social

STRUCTURA VOLUMULUI

În loc de prefață
Motivaţie / argumente/ oportunitate
Despre carte. Contribuţii, mulţumiri, adresabilitate
Introducere generală

PARTEA I. Asistenţa socială ca fenomen socio-uman şi ca teorie, practică şi politică subsecvente teoriei, practicii şi politicii sociale. Categorii, niveluri de analiză şi modele teoretice – ştiinţifice, filosofice, umaniste

PARTEA A II-A. Ştiinţă şi multidisciplinaritate ştiinţifică în teoria, practica şi politica asistenţei sociale. Modele ştiinţifice în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale – modelul psihologic, modelul psihosociologic/ microsociologic şi modelul sociologic/ macrosociologic

PARTEA A III-A. Filosofie şi doctrină în asistenţă socială. Filosofii, idei, doctrine filosofice şi modele doctrinal-filosofice în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale – modelul filosofic tradiţional şi religios, modelul filosofic sistemico-structuralist, critic şi radical, modelul filosofic umanist

PARTEA A IV-A. Umanism şi cultură în asistenţa socială. Modele umaniste în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale – modelul umanist-personalist, modelul umanist-existenţial/existenţialist, modelul umanist-etic/cultural, modelul umanist-feminist, modelul umanist-tehnologic, modelul neoumanist, modelul umanist-dual

Fragmentele cheie ale volumului
Epigrafele utilizate pe parcursul lucrării
Concluzii, propuneri

Referinţele bibliografice ale volumului / Bibliografie generală

CUPRINS

ÎN LOC DE PREFAȚĂ 19
MOTIVAȚIE/ ARGUMENTE/ OPORTUNITATE 21
DESPRE CARTE. CONTRIBUȚII, MULȚUMIRI, ADRESABILITATE 30
INTRODUCERE GENERALĂ 37

PARTEA I
ASISTENȚA SOCIALĂ CA FENOMEN SOCIO-UMAN ŞI CA TEORIE, PRACTICĂ ŞI POLITICĂ SUBSECVENTE TEORIEI, PRACTICII ŞI POLITICII SOCIALE. CATEGORII, NIVELURI DE ANALIZĂ ŞI MODELE TEORETICE – ŞTIINȚIFICE, FILOSOFICE, UMANISTE 57

INTRODUCERE ÎN PARTEA I 58

Capitolul 1. Asistenţa socială ca fenomen socio-uman şi ca teorie, practică şi politică subsecvente teoriei, practicii şi politicii sociale 60

1.1. Întrajutorarea sau asistenţa socială ca fenomen socio-uman „natural", istoric şi universal. Categorii de beneficiari, probleme sociale, binefăcătorul, specificul intervenţiei şi organizarea 61

1.1.1. Întrajutorarea sau asistenţa socială ca fenomen socio-uman „natural", istoric şi universal 61
1.1.2. Categorii de beneficiari şi probleme sociale 62
1.1.3. Binefăcătorul şi specificul intervenţiei 63
1.1.4. Organizarea 64

1.2. Asistenţa socială sistematică şi instituţionalizată. Teoria, practica şi politica asistenţei sociale sistematice şi instituţionalizate ca subsecvenţe ale teoriei, practicii şi politicii sociale 65

1.2.1. Despre teoria, practica şi politica asistenţei sociale sistematice şi instituţionalizate 65

1.2.2. Asistenţa socială ca teorie, practică şi politică subsecvente teoriei, practicii şi politicii sociale. Despre teoria, practica şi politica socială 69

Capitolul 2. Teoria, practica şi politica socială şi teoria, practica şi politica asistenţei sociale – mari teme şi categorii. Niveluri de analiză şi modele teoretice – ştiinţifice, filosofice, umaniste 76

2.1. Teoria, practica şi politica socială – mari teme şi categorii 77

2.1.1. Omul/ persoana – bunăstarea/ împlinirea – normalitatea 77
2.1.2. Socialitatea/ convieţuirea – libertatea – acţiunea/ practica socială 84
2.1.3. Organizarea – solidaritatea şi sistemul social – politica socială 86

2.2. Teoria, practica şi politica asistenţei sociale – mari teme şi categorii 90

2.2.1. Clientul – situaţia de dificultate – problema socială 91
2.2.2. Intervenţia – profesionistul – obiectivele şi metodele asistenţei sociale 92
*2.2.3. Organizarea – sistemul asistenţei sociale – managementul şi politica asistenţei sociale*95

2.3. Teoria, practica şi politica socială şi teoria, practica şi politica asistenţei sociale – niveluri de analiză şi modele teoretice: ştiinţifice, filosofice, umaniste 97

Referinţe bibliografice, Partea I 99

PARTEA A II-A

ŞTIINŢĂ ŞI MULTIDISCIPLINARITATE ŞTIINŢIFICĂ ÎN TEORIA, PRACTICA ŞI POLITICA ASISTENŢEI SOCIALE. MODELE ŞTIINŢIFICE ÎN TEORIA, PRACTICA ŞI POLITICA SOCIALĂ ŞI ÎN TEORIA, PRACTICA ŞI POLITICA ASISTENŢEI SOCIALE – MODELUL PSIHOLOGIC, MODELUL PSIHOSOCIOLOGIC/ MICROSOCIOLOGIC ŞI MODELUL SOCIOLOGIC/ MACROSOCIOLOGIC 103

INTRODUCERE ÎN PARTEA A II-A 104

Capitolul 3. Ştiinţa şi modelul ştiinţific în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale. Discipline, niveluri de analiză şi modele aferente 107

3.1. Ştiinţa şi metoda/ metodologia ştiinţifică 109

3.1.1. Ştiinţa 109
3.1.2. Metoda/ metodologia ştiinţifică 110

3.2. Conceptul de model ştiinţific 111

3.2.1. Conceptul de nivel de analiză 111
3.2.2. Conceptul de paradigmă ştiinţifică 112
3.2.3. Conceptul de model ştiinţific 115

3.3. Ramuri ale ştiinţei, niveluri de analiză şi domenii de cercetare şi teoretizare. Ştiinţele sociale/ socio-umane şi specificul modelului ştiinţific în sfera ştiinţelor sociale/ socio-umane 117

3.3.1. Ramuri ale ştiinţei, niveluri de analiză şi domenii de cercetare şi teoretizare 117
3.3.2. Ştiinţele sociale/ socio-umane şi specificul modelelor în sfera ştiinţelor sociale/ socio-umane 117

3.4. Modelul ştiinţific în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale 119

3.4.1. Ştiinţa şi modelul ştiinţific în teoria, practica şi politica socială 119
3.4.2. Ştiinţa şi modelul ştiinţific în teoria, practica şi politica asistenţei sociale. Discipline, niveluri de analiză şi modele aferente (psihologic, psihosociologic/ microsociologic, sociologic/ macrosociologic) 121

Capitolul 4. Psihologia, nivelul psihologic de analiză şi modelul psihologic în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale 124

4.1. Psihologia. Orientări, metode, ramuri 126

*4.1.1. Psihologia*126
4.1.2. Ramuri, domenii de cercetare şi teoretizare 128
4.1.2. Orientări, metode 129

4.2. Nivelul psihologic de analiză şi conceptul de model psihologic 136

4.2.1. Nivelul psihologic de analiză 136
4.2.2. Conceptul de model psihologic 137

4.3. Nivelul psihologic de analiză şi modelul psihologic în teoria, practica şi politica socială 143

4.3.1. Nivelul psihologic de analiză în teoria, practica şi politica socială 143
4.3.2. Modelul psihologic în teoria, practica şi politica socială 143
4.3.2.1. Omul/ persoana.....144
4.3.2.2. Bunăstarea, fericirea, împlinirea.....145
4.3.2.3. Normalitatea.....146

4.4. Nivelul psihologic de analiză şi modelul psihologic în teoria, practica şi politica asistenţei sociale 148

4.4.1. Nivelul individual-psihologic de analiză şi intervenţie în teoria, practica şi politica asistenţei sociale 148
4.4.2. Modelul psihologic în teoria, practica şi politica asistenţei sociale 149
4.4.2.1. Clientul.....150
4.4.2.2. Situaţia de dificultate a clientului şi problema socială.....151
4.4.2.3. Intervenţia.....151

Capitolul 5. Psihosociologia şi microsociologia. Nivelul psiho-sociologic/ microsociologic de analiză şi modelul psihosociologic/ microsociologic în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale 171

5.1.Psihosociologia şi microsociologia 173

*5.1.1. Psihosociologia*173
5.1.2. Microsociologia 174

5.2. Nivelul psihosociologic/ microsociologic de analiză şi conceptul de model psihosociologic/ microsociologic 176

5.2.1. Nivelul psihosociologic/ microsociologic de analiză 176
5.2.2. Conceptul de model psihosociologic/ microsociologic 177

5.3. Nivelul psihosociologic/ microsociologic de analiză şi modelul psihosociologic/ microsociologic în teoria, practica şi politica socială 178

5.3.1. Nivelul psihosociologic/ microsociologic de analiză şi intervenţie în teoria, practica şi politica socială 178
5.3.2. Modelul psihosociologic/ microsociologic în teoria, practica şi politica socială 181
5.3.2.1. Conviețuirea/ socialitatea/ microcomunitatea.....181
5.3.2.2. Libertatea şi interacţiunea personală/ socială.....182
5.3.2.3. Practica/ intervenţia socială.....183

5.4. Nivelul psihosociologic/ microsociologic de analiză şi modelul psihosociologic/ microsociologic în teoria, practica şi politica asistenţei sociale 184
5.4.1. Nivelul psihosociologic/ microsociologic de analiză în teoria, practica şi politica asistenţei sociale 184
*5.4.2. Modelul psihosociologic/ microsociologic în teoria, practica şi politica asistenţei sociale*185
5.4.2.1. Clientul în context socio-uman şi clientul colectiv…186
5.4.2.2. Relaţia/ interacţiunea profesionist-client/clienţi.....194
5.4.2.3. Intervenţia.....198

Capitolul 6. Sociologia şi macrosociologia, nivelul sociologic/ macro-sociologic de analiză şi modelul sociologic/macrosociologic în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale 201

6.1. Sociologia/ macrosociologia. Orientări, metode, ramuri 204
6.1.1. Sociologia şi macrosociologia 204
6.1.2. Ramuri, domenii de cercetare şi teoretizare 206
6.1.2. Orientări, metode 213

6.2. Nivelul sociologic/ macrosociologic de analiză şi conceptul de model sociologic 221
6.2.1. Nivelul sociologic/ macrosociologic de analiză 221
6.2.2. Conceptul de model sociologic/ macrosociologic 223

6.3. Nivelul sociologic/ macrosociologic de analiză şi modelul sociologic în teoria, practica şi politica socială 224
6.3.1. Nivelul sociologic/ macrosociologic de analiză în teoria, practica şi politica socială 224
6.3.2. Modelul sociologic/ macrosociologic în teoria, practica şi politica socială 226
6.3.2.1. Organizarea socială/ comunitară/ societală.....226

6.3.2.2. Solidaritatea socială şi sistemul social.....227
6.3.2.3. Managementul social şi politica socială.....229

6.4. Nivelul sociologic/ macrosociologic de analiză şi modelul sociologic în teoria, practica şi politica asistenţei sociale 230

6.4.1. Nivelul sociologic/ macrosociologic de analiză în teoria, practica şi politica asistenţei sociale 231
*6.4.2. Modelul sociologic/ macrosociologic în teoria, practica şi politica asistenţei sociale*232
6.4.2.1. Organizarea în sfera asistenţei sociale.....233
6.4.2.2. Sistemul de asistenţă socială.....237
6.4.2.2. Managementul şi politica asistenţei sociale.....240

Referinţe bibliografice, Partea a II-a 244

PARTEA A III-A
FILOSOFIE ŞI DOCTRINĂ ÎN ASISTENŢĂ SOCIALĂ. FILOSOFII, IDEI, DOCTRINE FILOSOFICE ŞI MODELE DOCTRINAL-FILOSOFICE ÎN TEORIA, PRACTICA ŞI POLITICA SOCIALĂ ŞI ÎN TEORIA, PRACTICA ŞI POLITICA ASISTENŢEI SOCIALE – MODELUL FILOSOFIC TRADIŢIONAL ŞI RELIGIOS, MODELUL FILOSOFIC SISTEMICO-STRUCTURALIST, CRITIC ŞI RADICAL, MODELUL FILOSOFIC UMANIST 261

INTRODUCERE ÎN PARTEA A III-A 262

Capitolul 7. Filosofia, nivelul filosofic de analiză şi modelul filosofic în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale. Orientări/ modele doctrinal-filosofice şi forme/ metode aferente în teoria, practica şi politica asistenţei sociale 271

7.1. Despre filosofie 274

7.2. Nivelul filosofic de analiză, ramurile filosofiei, paradigma filosofică fundamentală şi conceptul de model filosofic cadru 278

7.2.1. Nivelul filosofic de analiză 278
7.2.2. Ramurile filosofiei 280
7.2.3. Paradigma filosofică fundamentală şi conceptul de model filosofic cadru 282

7.3. Filosofia socială şi modelul filosofic cadru în sfera teoriei, practicii şi politicii sociale 284

7.3.1. Filosofia socială şi modelul filosofic cadru în sfera teoriei, practicii şi politicii sociale 284

7.3.2. Omul/ persoana – bunăstarea/ împlinirea – normalitatea 288

7.3.2.1. Perspectiva/ componenta metafizică şi fundamentativă.....291

7.3.2.2. Perspectiva/ componenta ontologico-fenomenologică.....292

7.3.2.3. Perspectiva/ componenta axiologico-teleologică.....293

7.3.3. Socialitatea/ convieţuirea – libertatea – acţiunea/ practica socială 294

7.3.3.1. Perspectiva/ componenta metafizică şi fundamentativă.....297

7.3.3.2. Perspectiva/ componenta ontologico-fenomenologică.....298

7.3.3.3. Perspectiva/ componenta axiologico-teleologică.....300

7.3.4. Organizarea – solidaritatea şi sistemul social – politica socială 302

7.3.4.1. Perspectiva/ componenta metafizică şi fundamentativă.....304

7.3.4.2. Perspectiva/ componenta ontologico-fenomenologică.....305

7.3.4.3. Perspectiva/ componenta axiologico-teleologică.....307

7.4. Modelul filosofic cadru în sfera teoriei, practicii şi politicii asistenţei sociale 308

7.4.1. Nivelul filosofic de analiză şi problematica „socială" din perspectivă filosofică. Teoria, practica şi politica asistenţei sociale din perspectiva modelului filosofic cadru 308

7.4.2. Clientul – situaţia de dificultate – problema socială 312

7.4.2.1. Perspectiva/ componenta metafizică şi fundamentativă.....312

7.4.4.2. Perspectiva/ componenta ontologico-fenomenologică.....314

7.4.2.3. Perspectiva/ componenta axiologico-teleologică.....315

7.4.3. Intervenţia – profesionistul – obiectivele şi metodele asistenţei sociale 317

7.4.3.1. Perspectiva/ componenta metafizică şi fundamentativă.....317
7.4.3.2. Perspectiva/ componenta ontologico-fenomenologică.....318
7.4.3.3. Perspectiva/ componenta axiologico-teleologică.....321

*7.4.4. Organizarea – sistemul de asistenţă socială – managementul şi politica asistenţei sociale*324
7.4.4.1. Perspectiva/ componenta metafizico-fundamentativă.....324
7.4.4.2. Perspectiva/ componenta ontologico-fenomenologică.....327
7.4.4.3. Perspectiva/ componenta axiologico-teleologică.....329

7.5. Orientări/ modele doctrinal-filosofice şi forme/ metode aferente în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale – asistenţa socială tradiţională, asistenţa socială structurală, asistenţa socială umanistă 332

7.5.1. Cele trei mari filosofii: filosofia clasică, filosofia modernă, filosofia postmodernă 332
7.5.1.1. Filosofia clasică sau despre filosofie ca iubire de înţelepciune şi cunoaştere exhaustivă. Etica bunului simţ/ simţului comun.....332
7.5.1.2. Filosofia modernă sau despre filosofie ca disciplină distinctă a cunoaşterii raţionale fundamentale şi „paradigmatice". Etica imperativelor categorice şi universaliilor morale.....335
7.5.1.3. Filosofia postmodernă sau despre filosofie ca discurs euristic de deconstrucţie, fragmentare şi particularizare/ individualizare. Etica situaţională şi personalistă.....338

7.5.2. Cele trei mari filosofii şi cele trei mari forme/ doctrine/ metode de asistenţă socială: asistenţa socială tradiţională, asistenţa socială structurală, asistenţa socială umanistă 341

Capitolul 8. Filosofiile/ ideile contemporane de sorginte/orientare clasică/conservatoare/religioasă şi modelul filosofic clasic/ conservator/ religios în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale. Asistenţa socială tradiţională/ religioasă 344

8.1 Filosofii/ idei contemporane de sorginte/ orientare clasică/ conservatoare/ religioasă 346

8.1.1. Conservatorismul social-filosofic şi etica tradiţională 347

8.1.2. Ideile/ filosofiile umanitarist-filantropice 348

8.1.3. Umanismul şi personalismul religios, eticile religioase şi teologiile social-filantropice 348

8.2. Modelul (conceptul de model) doctrinal-filosofic conservator/ tradiţional/ religios 349

8.3. Modelul filosofic tradiţional/ religios în sfera teoriei, practicii şi politicii sociale351

8.3.1. Omul/ persoana – bunăstarea/ împlinirea – normalitatea 351

8.3.2. Socialitatea/ convieţuirea – libertatea – acţiunea/ practica socială 354

8.3.3. Organizarea – solidaritatea şi sistemul social – politica socială 356

8.4. Modelul filosofic clasic/ tradiţional/ religios în sfera teoriei, practicii şi politicii asistenţei sociale. Asistenţa socială tradiţională/ religioasă 360

8.4.1. Clientul – situaţia de dificultate – problema socială 362

8.4.2. Intervenţia – profesionistul – obiectivele şi metodele asistenţei sociale 363

*8.4.3. Organizarea – sistemul de asistenţă socială – managementul şi politica asistenţei sociale*365

Capitolul 9. Filosofiile/ ideile de sorginte/ orientare modernă raţionalistă, sistemico-structuralistă şi criticistă şi modelul filosofic sistemico-structuralist, critic şi radical în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale. Asistenţa socială sistemică, structurală, critică şi radicală 366

9.1. Filosofiile/ ideile de sorginte/ orientare modernă raţionalistă, sistemico-structuralistă şi criticistă 368

9.1.1. Raţionalismul, Iluminismul filosofic şi filosofia pozitivă 369

*9.1.2. Teoria sistemelor, structuralismul şi instituţionalismul*370

9.1.3. Ideile şi filosofiile sociale critice şi radicale 371

9.2. Modelul filosofic structuralist, critic-structuralist şi radical în sfera teoriei, practicii şi politicii sociale 372

9.2.1. Omul/persoana – bunăstarea împlinirea – normalitatea 372

9.2.2. Socialitatea/ convieţuirea – libertatea – acţiunea/ practica socială 375

9.2.3. Organizarea – solidaritatea şi sistemul social – politica socială 377

9.3. Modelul filosofic structuralist, critic-structuralist şi radical în sfera teoriei, practicii şi politicii asistenţei sociale. Asistenţa socială structurală, critică şi radicală 380

9.3.1. Clientul – situaţia de dificultate – problema socială 382

9.3.2. Intervenţia – profesionistul – obiectivele şi metodele asistenţei sociale 383

9.3.3. Organizarea – sistemul de asistenţă socială – managementul şi politica asistenţei sociale 385

Referinţe bibliografice, Partea a III-a 387

PARTEA A IV-A

UMANISM ŞI CULTURĂ ÎN ASISTENŢA SOCIALĂ. MODELE UMANISTE ÎN TEORIA, PRACTICA ŞI POLITICA SOCIALĂ ŞI ÎN TEORIA, PRACTICA ŞI POLITICA ASISTENŢEI SOCIALE – MODELUL UMANIST-PERSONALIST, MODELUL UMANIST-EXISTENŢIAL/EXISTENŢIALIST, MODELUL UMANIST-ETIC/CULTURAL, MODELUL UMANIST-FEMINIST, MODELUL UMANIST-TEHNOLOGIC, MODELUL NEOUMANIST, MODELUL UMANIST-DUAL 399

INTRODUCERE ÎN PARTEA A IV-A 400

Capitolul 10. Umanism, cultură, umanism social şi modelul (conceptul de model) umanist (în sfera socială). Orientări/ doctrine social-umaniste şi modele social-umaniste aferente – personalist, existenţialist, etic şi cultural, feminist, tehnologic, neoumanist, dualist. Orientări/ doctrine umaniste şi modele umaniste aferente –

personalist, existenţialist, etic şi cultural, feminist, tehnologic, neoumanist, dualist 402

10.1. Umanismul şi cultura, gândirea/ filosofia de orientare umanistă şi social-umanistă şi umanismul social 403

10.1.1. Umanismul 403
10.1.2. Umanismul şi cultura 408
10.1.3. Gândirea/ filosofia de orientare umanistă şi social-umanistă 411
10.1.4. Umanismul social 416

10.2. Modelul (conceptul de model) umanist şi modelul umanist în sfera socială. Modelul social-umanist 418

10.2.1. Modelul (conceptul de model) umanist 418
10.2.2. Modelul umanist în sfera socială – modelul social-umanist 419

10.3. Orientări/ doctrine umaniste şi modele umaniste aferente – personalist, existenţialist, etic şi cultural, feminist, tehnologic, neoumanist, dualist 421

Capitolul 11. Umanismul personalist şi modelul umanist-personalist în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale. Asistenţa socială centrată pe persoană/client 422

11.1. Umanismul personalist şi modelul umanist-personalist (conceptul de model umanist-personalist) 424

11.1.1. Personalismul (ateu) 425
11.1.2. Filosofiile/ disciplinele de orientare umanist-personalistă 426
11.1.3. Umanismul personalist şi conceptul de model umanist-personalist. Modelul umanist-personalist 427

11.2. Modelul umanist-personalist în sfera teoriei, practicii şi politicii sociale 429

11.2.1. Omul/ persoana – bunăstarea/ împlinirea – normalitatea 429
11.2.2. Socialitatea/ convieţuirea – libertatea – acţiunea/ practica socială 435
11.2.3. Organizarea – solidaritatea şi sistemul social – politica socială 438

11.3. Modelul umanist-personalist în teoria, practica şi politica asistenţei sociale – asistenţa socială centrată pe persoană/ client 441

11.3.1. Clientul – situaţia de dificultate – problema socială 442
11.3.2. Intervenţia – profesionistul – obiectivele şi metodele asistenţei sociale 443
11.3.3. Organizarea – sistemul de asistenţă socială – managementul şi politica asistenţei sociale 447

Capitolul 12. Umanismul existenţial/existenţialist şi modelul umanist-existenţial/existenţialist în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale. Asistenţa socială centrată pe situaţie/ contextul socio-uman 452

12.1. Umanismul existenţial/ existenţialist şi modelul umanist-existenţial/ existenţialist (conceptul de model umanist-existenţial/ existenţialist) 454

12.1.1. Existenţialismul 455
12.1.2. Filosofiile/ disciplinele de orientare umanist-existenţială/ existenţialistă 456
12.1.3. Umanismul existenţial/ existenţialist şi conceptul de model umanist-existenţial/ existenţialist. Modelul umanist-existenţial/ existenţialist 459

12.2. Modelul umanist-existenţial/existenţialist în sfera teoriei, practicii şi politicii sociale 461

12.2.1. Omul/ persoana – bunăstarea/ împlinirea – normalitatea 461
12.2.2. Socialitatea/ convieţuirea – libertatea – acţiunea/ practica socială 463
12.2.3. Organizarea – solidaritatea şi sistemul social – politica socială 469

12.3. Modelul umanist-existenţial/existenţialist în teoria, practica şi politica asistenţei sociale. Asistenţa socială existenţială/ centrată pe situaţie şi contextul socio-uman 475

12.3.1. Clientul – situaţia de dificultate – problema socială 475
12.3.2. Intervenţia – profesionistul – obiectivele şi metodele asistenţei sociale 476
12.3.3. Organizarea – sistemul de asistenţă socială – managementul şi politica asistenţei sociale 486

Capitolul 13. Umanismul etic/cultural, umanismul feminist, umanismul tehnologic şi neoumanismul/ umanismul integral. Modelul umanist-etic/cultural, modelul umanist-feminist, modelul umanist-tehnologic şi modelul neoumanist/ umanist-integral în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale 492

13.1. Umanismul etic şi umanismul cultural şi modelul umanist-etic/cultural în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale. Asistenţa socială centrată pe valori 495

13.1.1. Umanismul etic şi umanismul cultural şi conceptul de umanism etic/cultural 495
13.1.2. Modelul umanist-etic/cultural în teoria, practica şi politica socială 501
13.1.3. Modelul umanist-etic/cultural în teoria, practica şi politica asistenţei sociale. Asistenţa socială centrată pe valori 503

13.2. Umanismul feminist şi modelul umanist-feminist în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale. Asistenţa socială feministă 506

13.2.1. Feminismul, umanismul feminist şi conceptul de model umanist-feminist 506
13.2.2. Modelul umanist-feminist în teoria, practica şi politica socială 512
13.2.3. Modelul umanist-feminist în teoria şi practica asistenţei sociale. Asistenţa socială feministă 514

13.3. Umanismul tehnologic şi modelul umanist-tehnologice în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale. Asistenţa socială bazată pe tehnologie 516

13.3.1. Umanismul tehnologic şi conceptul de model umanist-tehnologic 516
13.3.2. Modelul umanist-tehnologic în teoria, practica şi politica socială 519
13.3.3. Modelul umanist-tehnologic în teoria, practica şi politica asistenţei sociale. Asistenţa socială bazată pe tehnologie 520

13.4. Neoumanismul/ umanismul integral şi modelul neoumanist/umanist-integral în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale. Asistenţa socială umanist-integrală 523

13.4.1. Neoumanismul/ umanismul integral şi conceptul de model neoumanist/ umanist integral 523
13.4.2. Modelul neoumanist/ umanist integral în teoria, practica şi politica socială 531
13.4.3. Modelul neoumanist/ umanist integral în teoria, practica şi politica asistenţei sociale. Asistenţa socială neoumanistă/ umanist-integrală 532

Capitolul 14. Umanismul dual şi modelul umanist-dual în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale (în spaţiul est-european – şi românesc – contemporan) 535

14.1. Umanismul dual şi modelul (conceptul de model) umanist-dual. Culturi, umanisme, modele umanist-duale 539
14.1.1. Umanismul dual 539
14.1.2. Modelul (conceptul de model) umanist-dual 541
14.1.3. Culturi, umanisme, modele umanist-duale 556

14.2. Umanismul, umanismul dual şi modelul umanist-dual în spaţiul est-european – şi românesc – contemporan 557
*14.2.1. Umanismul şi umanismul dual în spaţiul est-european – şi românesc – contemporan*557
14.2.2. Modelul umanist-dual în spaţiul est-european – şi românesc – contemporan 565

14.3. Modelul umanist-dual în teoria, practica şi politica socială din spaţiul est-european – şi românesc – contemporan 585
14.3.1. Omul/ persoana – bunăstarea/ împlinirea – normalitatea 590
14.3.2. Socialitatea/ convieţuirea – libertatea – acţiunea/ practica socială 600
14.3.3. Organizarea – solidaritatea şi sistemul social – politica socială 610

14.4. Modelul umanist-dual în teoria, practica şi politica asistenţei sociale (din spaţiul est-european – şi românesc – contemporan). Asistenţa socială umanist-dual 623
14.4.1. Clientul – situaţia de dificultate – problema socială 628
14.4.2. Intervenţia – profesionistul – obiectivele şi metodele asistenţei sociale 631

14.4.3. Organizarea – sistemul de asistenţă socială – managementul şi politica/ filosofia asistenţei 636

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE, PARTEA A IV-A 643

FRAGMENTELE CHEIE ALE VOLUMULUI 665

Epigrafele utilizate pe parcursul lucrării 696

CONCLUZII, PROPUNERI 699

De la Modelul Pasiv-Sociologist la Modelul Proactiv-Multi-disciplinar. Propunere: conceptul/ formula „Asistenţă Socială Complexă şi Bazată pe Cunoaştere Multidisciplinară” 705

De la „Asistent” Social la „Profesionist” Social 709

Referințele bibliografice ale volumului / biblografie generală 711

ÎN LOC DE PREFAŢĂ

„Petru Ştefăroi propune o lucrare teoretică despre rolul filosofiei în reglementarea practicii de asistenţă socială. El susţine că valorile de bază şi obiectivele fundamentale ale asistenţei sociale au baze filosofice. În consecinţă, autorul solicită integrarea gândirii multidisciplinare, complexe şi umaniste în educaţia profesională a asistenţilor sociali. Scopul final este ca ei/ele să realizeze nu numai obiectivele conjuncturale ale subzistenţei, ci şi să urmărească obiective mai înalte legate de schimbarea umană."

(Nicoleta Neamţu şi Maria-Carmen Pantea, „Editorial: Niveluri ale practicii în asistenţa socială şi eficacitatea acestora", în *Revista de Asistenţă Socială*, Facultatea de Sociologie şi Asistenţă Socială/ Universitatea din Bucureşti şi Editura Polirom, nr.4, 2018, pp. 7-10. Prefaţare a articolului*Rolul filosofiei în formarea profesională şi a eficacităţii intervenţiei asistentului social*).

„Evidenţiind importanţa perspectivelor macroteoretice care stau la baza activităţii de asistenţă socială, […] *Petru Ştefăroi analizează caracteristicile ideologico-doctrinale a trei modele teoretice identificabile ca fiind coexistente în asistenţa socială (etic-religios, critic-structuralist şi umanist-existenţial) şi a acestora. împletindu-se în activitatea de asistenţă socială care duce la apariţia unor modele teoretice sintetice."*

(Georgiana-Cristina Rentea şi Daniela Gaba „Editorial", în *Revista de Asistenţă Socială*, Facultatea de Sociologie şi Asistenţă Socială/ Universitatea din Bucureşti şi Editura Polirom nr. 2, 2019, pp. 3-6. Prefaţare a articolului *Dimensiunea ideologico-doctrinală a asistenţei sociale. Teoria, metoda şi practica asistenţei sociale contemporane – între modelul etic-religios şi modelul neoumanist*).

„Acest număr al Revistei de Asistenţă Socială se deschide cu un articol care tratează intervenţia şi schimbarea în asistenţă socială comunitară dintr-o perspectivă umanistă. Autorul, Petru Ştefăroi, aduce atât o perspectivă teoretică, cât şi perspectivă practică privind rolurile, activităţile, calităţile şi conduitele asistentului social comunitar."

(Conţiu Tiberiu Şoitu şi Romeo Asiminei, „Editorial: ComunităţişiAsistenţă Socială", în *Revista de Asistenţă Socială*, Facultatea de Sociologie şi Asistenţă Socială/ Universitatea din Bucureşti şi Editura Polirom, nr. 2,

2018, pp. 3-6; Prefaţare a articolului *Perspectiva umanistă asupra intervenţiei şi schimbării în asistenţa socială comunitară. Roluri, activităţi, calităţi şi conduite ale asistentului social comunitar*).

Petru Ştefăroi, vine şi lansează o teorie a fericirii în asistenţa socială prin volumul său „Teoria Fericirii în Asistenţa Socială. De la managementul îngrijirii la managementul fericirii" publicată la Editura Lumen din Iaşi. Petru Ştefăroi ne propune să vedem lumea socială dintr-o nouă perspectivă, ne propune o „teorie a fericirii". Tema centrală a cărţii descrie strânsa legătură care există între asistenţa socială, psihologie şi filosofie. [...] Volumul menţionat pune accent pe valorile individului uman, specialistul din domeniul social, şi anume: creativitatea, toleranţa şi iubirea. Mai mult de atât este accentuată ideea de dezvoltare personală a participantului la îmbunătăţirea stării sociale. Autorul propune deplasarea accentului de pe teoria îngrijirii spre teoria fericirii, considerând că este necesară dezvoltarea „dreptului la fericire" şi în asistenţa socială. [...] Nu în ultimul rând am remarcat faptul că Petru Ştefăroi consideră că aderarea la teoria fericirii determină procese esenţiale pentru specialistul din domeniul social şi anume evoluţia, creşterea şi dezvoltarea personală generală.

(Simona Ponea, Recenzie (fragment) la volumul „Teoria Fericirii în Asistenţa Socială. De la managementul îngrijirii la managementul fericirii" de Petru Ştefăroi, publicat la Editura Lumen din Iaşi în 2009).

„Petru Ştefăroi, într-o ambiţioasă tentativă de abordare a unor teme de actualitate în asistenţa socială, în capitolul intitulat « Abordări şi metode umaniste şi neoumaniste în managementul organizaţiilor de asistenţă socială », propune o reflecţie bazată atât pe vasta experienţă de practician în domeniul asistenţei sociale la DGASPC Suceava (Direcţia Generală de Asistenţă Socială şi Protecţia Copilului Suceava, n.a.) cât şi pe cercetările sale asupra dimensiunilor meta-toretice [...] ale asistenţei sociale. Acesta, reuşeşte să convingă cititorul nu numai în ceea ce priveşte relaţia specială cu dimensiunea meta-teoretică a asistenţei sociale, ci şi în legătură cu pasiunea auto-reflecţiei asupra unui domeniu în care « valorile, principiile şi obiectivele manageriale umaniste trebuie să fie aşezate în prim-plan »".

(Viorel Guliciuc, „Prefaţă", în Viorica-Cristina Cormoş (coord.), *Teorie şi practică în managementul serviciilor de asistenţă socială,* Editura Presa Universitară Clujeană a Universităţii Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca, 2019, pp. 5-8. Prefaţare a capitolului *Abordări şi metode umaniste şi neoumaniste în managementul organizaţiilor de asistenţă socială*).

MOTIVAȚIE/ ARGUMENTE/ OPORTUNITATE

Din funcţia de Director Executiv Adjunct (social) al DirecţieiGenerale de Asistenţă Socială şi Protecţia Copilului a Judeţului Suceava, exercitată pe parcursul a aproximativ un an, de şef de serviciu, pe care am deţinut-o 17 ani în cadrul aceleiaşi instituţii de asistenţă socială, de preşedinte al Comisiei de Elaborare a Strategiei Judeţene Suceava de Dezvoltare a Serviciilor Sociale, de şef ori membru în numeroase comisii de angajare, de membru al Consiliului de Administraţie al acestei instituţii,am ajuns la concluzia că asistenţa socială din acest judeţ, şi, prin extensie, din România, are nevoie de o schimbare radicală, de paradigmă, de trecere de la centrarea pe elementara şi pasiva „asistenţă" la centrarea pe „împuternicire", autonomizare şi integrare socială/profesională a beneficiarilor, persoanelor aflate în dificultate, precum şi de o schimbare radicală în ceea ce priveşte profesiunea ori profesionistul tipic care operează în acest sistem, asistentul social. Aici necesitând o schimbare nu doar de statut, competenţe şi atribuţii, ci şi de denumire.

Ca urmare a acestei constatări, acestei stări de fapt şi acestor nevoi de schimbare, mi-am propus să mă implic cu cunoştinţele şi experienţa proprie profesională, să contribui, să concep şi să realizez o teorie, un model de asistenţă socială care să răspundă acestor cerinţe sau imperative. Pentru atingerea acestui obiectiv am început, gradual, să concep,să construiesc un amplu proiect care să vizeze edificarea unei teorii, unei paradigme, unui model, care să răspundă acestei nevoi de schimbare, de înnoire a asistenţei sociale din spaţiul românesc contemporan şi de perspectivă.

Am considerat încă de la început că paradigma, gândirea, abordarea, metoda cea mai potrivită este cea umanistă, cu cele două mari direcţii ale acesteia, respectiv cea umanitară/ umanitaristă, solidaristă şi cea existenţialist-personalistă. Aceasta din urmă necesitând să fie mult promovată în spaţiul românesc deoarece este puţin aplicată la modul efectiv, chiar dacă elemente ale acesteia sunt mult clamate în literatura de specialitate, programe şi legislaţie.

Pentru ambele direcţii am început să lucrez, să cercetez şi să concep studii pentru a fi aduse în atenţia comunităţii profesionale, decizionale şi ştiinţifice/ academice, publicând pe parcursul timpul o serie de articole şi cărţi, beneficiind în acest scop de suportul unor importante publicaţii şi edituri din România, în principal *Revista de Asistenţă Socială*, a Facultăţii de Sociologie şi Asistenţă Socială/ Universitatea din Bucureşti, publicată de Editura Polirom, Editura Ştiinţifică Lumen din Iaşi, precum şi Editura Presa Universitară Clujeană a Universităţii Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca. În Revista de Asistenţă Socială am publicat începând din 2007 un număr de şapte articole.La Editura Lumen am publicat, în 2009,volumul *Teoria Fericirii în Asistenţa Socială. De la managementul îngrijirii la managementul fericirii*. Am contribuit cu un substanţial capitol la volumul colectiv, coordonat de Conf. Univ. Dr. Viorica-Cristina Cormoş, *Teorie şi practică în managementul serviciilor de asistenţă socială*, publicat la Editura Presa Universitară Clujeană a Universităţii Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca, 2019. Tot în cadrul acestui proiect am elaborat şi am publicat câteva cărţi prin Amazon CreateSpace şi Amazon KDP.

În intervalul 2017-2020 proiectul a beneficiat de un important aport academico-doctoral, prin înscrierea, fară scopul de a obţineo diplomă şi un titlu de doctor[2], la Şcoala Doctorală de Ştiinţe socio-umane a Universităţii „Ştefan cel Mare" din Suceava, domeniul de doctorat Filosofie, şi, ulterior, prin transfer, în 2018, la Şcoala Doctorală de Filosofie şi Ştiinţe Social-Politice a Universităţii „Alexandru Ioan Cuza din Iaşi", domeniul de doctorat Filosofie.

[2] Am desfăşurat trei ani de studiu şi cercetare pentru dezvoltarea proiectului în cadru academic-doctoral fără însă a finaliza acest parcurs prin susţinerea tezei, nu pentru că nu aş fi putut urmări propunerea şi argumentarea unei teze (aşa cum este practica predominantă în şcolile doctorale din România), ci pentru că scopul meu nu a fost obţinerea unui titlu doctoral sau a unei diplome. În schimb, am urmărit dezvoltarea, într-o paradigmă filosofică şi multidisciplinară, a unui model de asistenţă socială adaptat contextului românesc contemporan. Proiectul şi lucrarea au fost finalizate în conformitate cu obiectivele stabilite, chiar dacă suportul academic-doctoral a fost întrerupt în 2020 ca urmare a nepromovării Raportului 3. Motivaţia principală a proiectului a fost dezvoltarea unui cadru filosofic şi ştiinţific multidisciplinar pentru îmbunătăţirea teoriei şi practicilor în asistenţa socială din România. Din acest motiv, am ales să prioritizez finalizarea cercetării şi elaborarea modelului în afara cadrului academic-doctoral, renunţând la formalităţile „scolastice" restrictive necesare obţinerii titlului de doctor prin susţinerea unei teze.

Atât prin suportul academico-doctoral, cât şi prin activitatea individuală intensă de studiu, documentare şi cercetare, am valorificat cunoştinţele şi experienţa profesională acumulată pentru a contura, prin această lucrare, un model teoretic pe care îmi doresc să îl aduc în atenţia comunităţii decizionale, profesionale şi academice. Consider că am configurat fundamentele unei noi paradigme în domeniul asistenţei sociale, o paradigmă pe care o consider potrivită pentru România secolului XXI, ca membră a Uniunii Europene, şi care propune conceptul de „Asistenţă Socială Complexă şi Bazată pe Cunoaştere Multidisciplinară". În cadrul acestei paradigme, sugerez şi un nou model de „asistent" social, adaptat provocărilor actuale.Pe lângă propunerea de schimbare a structurii şi obiectivelor de intervenţie, am introdus şi argumentat elemente inovatoare de statut, competenţe şi atribuţii pentru această profesie, propunând ca titulatura actuală de „Asistent Social" să fie înlocuită cu cea de „Profesionist Social".

Această denumire, în opinia mea, reflectă mult mai adecvat gama de activităţi complexe şi variate pe care un „profesionist" social ar trebui să le desfăşoare în prezent. Noua titulatură ar reda mai precis rolul activ, pluridisciplinar şi complex al acestui specialist, ale cărui activităţi se bazează pe cunoştinţe din psihologie, sociologie, filosofie, consiliere, drept, economie şi management. Scopul central al acestui profesionist ar fi să promoveze schimbarea, împuternicirea, autonomizarea şi reintegrarea socială, depăşind cu mult simpla funcţie de „asistenţă" pasivă, care se poate dovedi limitativă.

Aceste propuneri sunt expuse şi argumentate mai pe larg în secţiunea „Concluzii şi Propuneri" a lucrării, în urma desfăşurării întregului sistem teoretic şi argumentativ de susţinere prezentat în cele patru părţi majore ale acestei lucrări. Această structură a fost concepută pentru a susţine în mod coerent noua paradigmă şi pentru a sublinia importanţa reorientării profesiei de asistent social spre o abordare activă şi multidisciplinară, astfel încât să răspundă în mod adecvat nevoilor complexe ale societăţii actuale.

Mai multe elemente motivaţionale şi argumente pentru necesitatea şi importanţa unei schimbări de paradigmă şi model în asistenţa socială din spaţiul românesc contemporan le aducem în atenţie în mod mai explicit în cele se urmează.

1. Având prin specificul activităţii conexiuni aproape zilnice cu asistenţii sociali din cadrul primăriilor, primind de la aceştia rapoarte de anchetă socială efectuată la domiciliul persoanelor care întocmesc dosare în vederea încadrării în grad de handicap una dintre problemele cu care ne confruntăm în calitate de serviciu care trebuie să evalueze aceste persoane inclusiv prin preluarea unor informaţii din rapoartele de asistenţă socială provenite de la asistenţii sociali comunitari este aceea că în unele dintre aceste instrumente de evaluare „socială", cu model prevăzut în legislaţia specifică, unde există şi o componentă psiho-comportamentală importantă, aceasta rămâne uneori necompletată, justificarea cea mai frecventă invocată fiind de genul: „noi suntem asistenţi sociali nu psihologi, avem pregătire socială, sociologică, nu psihologică". Această atitudine şi conduită are, desigur, explicaţia principală în faptul că învăţământul românesc de asistenţă socială funcţionează, se desfăşoară aproape în totalitate în aria curriculară sociologică, administrativo-instituţionalistă şi economică, psihologia şi psihosociologia, cu ramificaţiile şi aplicaţiile lor, fiind foarte puţin prezente în programele de studii ale facultăţilor de profil.

Fără să realizăm poate în suficientă măsură, societatea românească tinde să se îndrepte spre acel stadiu de dezvoltare şi acel tip de societate în care structura nevoilor, a trebuinţelor şi aspiraţiilor majorităţii populaţiei indică şi relevă caracteristici ale unei orânduiri de tip occidental în care oamenii nu mai sunt preocupaţi în mod endemic doar de procurarea bunurilor necesare supravieţuirii, hrană, îmbrăcăminte, locuinţă, serviciile de asistenţă socială nemaitrebuind să se concentreze doar pe suplinirea eventualelor lipsuri aferente acestor nevoi de bază; într-o societate dezvoltată, complexă şi diversă spre care tinde în mod inevitabil şi cea românească, lista, structura şi ierarhia nevoilor este mult mai lungă şi mai sofisticată, serviciile de asistentă socială sunt nevoite să răspundă la solicitări care vizează, de această dată, şi satisfacerea unor nevoi de ordin psihologic, cultural, moral, spiritual şi, mai ales, uman, fiind puse în situaţia să schimbe oameni şi mentalităţi, să-i facă capabili de acţiune şi autodeterminare, să se ocupe nu doar de hrănirea lor, ci şi de bunăstarea lor sufletească, de fericirea ori emanciparea lor, să-i scoată din inerţie şi dependenţă psihologică cronică de stat ori de miracole cereşti, operând de pe poziţia unor valori şi comandamente etic-umane pro-active precum demnitate, responsabilitate, asumare de sine, autodeterminare, emancipare etc. – valori directoare ale gândirii,

filosofieişi politicii sociale de orientare autentic umanistă în societatea contemporană, care însă nu acţionează singure, ci în principal prin conştiinţa, cunoştinţele, pregătirea, personalitatea şi conduita asumată şi responsabilă a specialistului, a asistentului social – produse şi ale pregătirii lor şcolare, universitare, care dacă este realizată prin desconsiderarea factorului psihologic, individual, uman, spiritual conduce la situaţii precum cele evocate la începutul acestei secţiuni, adică evaluarea şi intervenţia asistenţilor sociali să se limiteze la componenta „socială", eventul economică.

Soluţia pentru evitarea unor astfel de situaţii este aceea a pregătirii multidisciplinare a profesioniştilor din sfera asistenţei sociale. O astfel de pregătire ştiinţifică, multinivelară şi multidisciplinară, care să includă, aşadar, psihologia şi psihosociologia, precum şi filosofia, ar fi folositoare şi pentru profesioniştii care ajung să ocupe posturi de manager, şefi de centre, care, în majoritate, prin strategiile şi activităţile lor specifice, se concentrează tot pe latura socială, organizatorică şi economică, preocuparea pentru factorul psihologic, uman, psihosocial trecând cu regularitate mult în plan secund. Această atitudine şi practică strategică, organizatorică şi managerială face ca in aceste centre activităţile cu beneficiarii să nu urmărească pregătirea lor psihologică şi antrenarea lor psihosocială pentru autonomizare şi integrare socială, ci doar îngrijirea de moment a beneficiarilor şi administrarea curentă, preponderent economică, a instituţiei.

2. Tot din sfera experienţelor de ordin profesional, aducem un alt exemplu argumentativ/ justificativ. Fiind pentru o perioadă determinată preşedintele unei comisii de lucru pentru întocmirea unei strategii judeţene de dezvoltare a serviciilor sociale m-am confruntat cu o problemă care a întârziat şi afectat destul de mult finalizarea şi calitatea acesteia, respectiv slaba pregătire a specialiştilor din domeniu din punctul de vedere al viziunii şi gândirii „strategice", al viziunii şi gândirii filosofico-doctrinale, ideologice, politice şi manageriale asupra fenomenelor şi proceselor sociale, precaritatea acelor cunoştinţe, calităţi şi abilităţi care să favorizeze, să permită asistenţilor sociali antrenaţi în activităţi de proiectare şi de conducere în special, să conceapă strategii, proiecte, planuri cu acoperire spaţială şi temporală mare, şi mai ales să acţioneze în activitatea de zi chiar, în mod „strategic", anticipativ,

proiectiv, „teleologic”, cu principii, valori, scopuri şi obiective clare, asumate şi monitorizabile.

Mare parte dintre strategii, managerii şi „proiectanţii” din sfera serviciilor sociale operează din nefericire circumstanţial, cu principii şi obiective vagi şi stereotipe, iar mulţi dintre lucrătorii din serviciile de asistenţă socială din România, sunt, din păcate, preocupaţi să rezolve problemele sociale şi situaţiile de dificultate la modul punctual, circumstanţial, de pe poziţia modulară a disciplinei ştiinţifice care l-a format ca profesionist, ori să-i satisfacă beneficiarului nevoia de moment, aşa cum unii dintre părinţi satisfac fără să se gândească la obiective educaţionale complexe pe termen lung, nevoia nătângă de moment a copilului doar pentru a depăşi momentul disconfortant, din comoditate ori supra-activitate.

Gândirea şi viziunea strategică, multidisciplinară, în acelaşi timp şi umanistă, care implică în mod necesar pregătirea filosofică, dar şi ştiinţifică multidisciplinară, ar ajuta astfel profesionistul să înţeleagă faptul că prima să sarcină este aceea de a autonomiza clientul astfel încă să tindă să-şi satisfacă nevoia, să depăşească situaţia de risc ori dificultate cu propriile forţe, la fel cum ar putea aduce contribuţii semnificative, de pe poziţiile unor funcţii de planificare, strategie, de conducere, la construirea proiectelor, strategiilor, planurilor de acţiune care să vizeze schimbarea durabilă în bine şi autonomizarea clienţilor şi colectivităţile în comunităţile sau organizaţiile de asistenţă socială în care-şi desfăşoară activitatea.

3. În calitate de cadru de conducere într-o direcţie judeţeană de asistenţă socială (Suceava), şi îndeplinind timp de aproximativ un an funcţia de director executiv adjunct (social) al acesteia, facilitându-mi o vedere mai cuprinzătoare şi mai „responsabilă” asupra fenomenului „social”, m-am confruntat adeseori cu unele situaţii de-a dreptul delicate în ceea ce priveşte pregătirea, instruirea şi calitatea personalului, a asistenţilor sociali în speţă, din punct de vedere „vizionar-umanist”, în raport cu precaritatea gândirii, viziunii, atitudinii profesionale autentic *umaniste* asupra a ceea ce este un beneficiar al serviciilor de asistenţă socială, însuşiri şi calificări care ar trebui să caracterizeze, înainte de orice alt fel de calificare, de instruire de tip îngust ştiinţific, tehnologic/ metodologic, profilul profesional al unui lucrător din domeniu.

Făcând parte din unele comisii de concurs în vederea angajării, mulţi candidaţi foloseau, în sesiunile de examinare orală, expresii precum: „doresc să lucrez în domeniul asistenţei sociale deoarece iubesc oamenii, iubesc copiii”, „voi manageria cazurile sau voi îngriji beneficiarii aşa cum o fac pentru copii mei sau persoanele vulnerabile din propria familie”. La prima vedere atitudinea pare lăudabilă, această poziţie este absolut necesară, însă apare o foarte mare problemă: profesionistul nu este nici părinte al copilului sau rudă a unei persoane aflată în dificultate, client al unui serviciu de asistenţă socială, este un lucrător, angajat, salariat, un profesionist, şi în oricare moment poate părăsi pentru totdeauna locul de muncă şi în această situaţie întreaga legătură de ataşament bazată pe „iubire”, se va destrăma, ajungându-se la posibile mari drame emoţionale pentru unii beneficiari, în timp ce profesionistul va începe cu mintea şi sufletul limpezi probabil un alt parcurs profesional, cu deviza „iubesc...”.

Pregătirea profesională complexă şi viziunea autentic umanistă i-ar conferi profesionistului acele seturi de cunoştinţe şi atitudini, care să-i permită şi să-i faciliteze abordarea holistă şi teleologică, gândirea şi conduita empatică, dar şi responsabilă, unde nu doar ataşamentul contingent, emoţional, circumstanţial să caracterizeze relaţia cu beneficiarul, ci şi etica şi responsabilitatea vizionar-umanistă pentru întregul destin al beneficiarului, pentru viitorul şi întreaga viaţă a acestuia, care trebuie să-şi păstreze perspectivele pozitive de reabilitare şi integrare socială şi după inevitabila ruptură „profesională" cu bazată pe „iubire”.

În acest sens, lucrarea de faţă încearcă să aducă şi la dispoziţia acestor specialişti, precum şi a celor care încă se află pe băncile instituţiilor de învăţământ, elemente teoretice care să îi ajute să conştientizeze faptul că pe lângă personalitatea şi conduita altruistă, şi, desigur, pe lângă pregătirea strict profesională, aceştia trebuie să îşi formeze şi sistemul gnoseologic-atitudinal pe care îl conferă cunoaşterea şi cultura umanistă autentică şi filosofia de orientare umanistă, prin orientările sale de bază, precum cel personalist, existenţialist, dar şi cel etic ori neoumanist, care tinde să se profileze din ce în ce mai clar ca dominant în spaţiul occidental, după cum, poate lua cunoştinţă şi cu situaţia umanismului social şi filosofiei social-umaniste raportate la problematica asistenţei sociale din spaţiul est-european, şi, desigur, românesc contemporan. Gândirea ştiinţifică complexă şi atitudinea

filosofico-umanistă îi va ajuta să conceapă planuri de intervenţie care să conducă la transformarea clienţilor serviciilor de asistenţă socială din beneficiari pasivi şi dependenţi de sprijin şi ajutor în actori activi şi gestionari eficienţi ai propriei bunăstării, într-o societate în care, din păcate, încă predomină mentalităţi şi aşteptări care favorizează mai mult pasivitatea şi neimplicarea , decât autoasumarea şi responsabilitatea.

4. În finalul acestei secţiuni justificative/ argumentative considerăm că este necesar să precizăm faptul că, cel puţin la nivel de scop şi obiective, lucrarea de faţă nu are nicio legătură cu dezbaterile şi confruntările ideologico-politice şi doctrinal-culturale virulente din societatea românească actuală care pun faţă în faţă cele două mari filosofii, modele, „credinţe", orientări şi sisteme de valori şi practici socio-umane contemporane, respectiv tradiţionalismul, conservatorismul, religia şi naţiunea/ suveranismul, pe de o parte, şi progresismul, secularismul, materialismul şi globalismul, pe de altă parte, chiar dacă în cuprinsul acesteia sunt aduse elemente care par să le antreneze.

Proiectul nostru vizează, ca obiectiv principal, strict sfera „socială", a asistenţei sociale (în care îmi desfăşor activitatea, fără niciun fel de adeziune filosofico-ideologică ori afiliere politică) cu elementele sale corelative, respectiv, teoria, practica şi politica asistenţei sociale, având drept punct de pornire experienţa personală profesională, cea care m-a determinat, cu mulţi ani în urmă, să studiez, cercetez şi să susţin necesitatea abordării/ viziunii ştiinţifice şi filosofice complexe, multidisciplinare, asupra teoriei şi practicii asistenţei sociale, şi cu predilecţie teoria sociologică, filosofică, psihosociologică şi psihologică de orientare umanistă, ca alternativă la teoriile şi abordările pasive tradiţionaliste ori sistemico-structuraliste şablonarde, promovate şi ca soluţie „doctrinal-metodologică" la teoriile, filosofiile şi metodologiile care întreţin pasivitatea, neimplicarea, aşteptarea, fenomene sociale şi culturale cu care m-am confruntat şi mă confrunt şi eu în activitatea profesională, care, după cum se cunoaşte, este predominantă în rândul majorităţii beneficiarilor serviciilor de asistenţă socială din spaţiul românesc contemporan. În multe cazuri aceştia sunt apţi să se autoadministreze, însă foarte rar apelează la forţele şi resursele psihologice şi sociale proprii pentru a depăşi situaţia de dificultate în care se află, aşteptând cu regularitate „să se dea", ori să se întâmple vreo minune cerească care să-i ajute să depăşească situaţia de dificultate, iar metoda, gândirea, atitudinea, sociologia,psihologia umanistă, pozitivă, care prioritizează resursele şi mijloacele de autodepăşire şi emancipare

prin sine şi prin antrenarea resurselor contextului socio-uman, poate să reprezinte şi pentru spaţiul „social" românesc contemporan o soluţie.

Soluţiecare, desigur, implică în primul rând o (nouă) viziune, o (nouă) perspectivă epistemologică care, desigur, nu poate fi decât cea filosofică şi ştiinţifică multidisciplinară, dar şi o metodă, o doctrină, care, în măsură semnificativă, nu poate fi decât umanistă, antrenând, desigur, cele mai mari direcţii contemporane ale acesteia, respectiv, de tip personalist şi de tip existenţial/existenţialist – doctrina personalistă pentru teoria care promovează teza împuternicirii şi autonomizării cu precădere la nivel individual, personal, iar cea umanist-existenţială/ existenţialistă, la nivel interpersonal/ interuman, relaţional, socio-uman.

Necesită să precizăm şi faptul că în lucrare sunt aduse în atenţie şi raportate la teoria, practica şi politica asistenţei sociale, în prelungirea celor două mari filosofii şi umanisme, şi alte importante umanisme şi modele filosofice umaniste, respectiv, etic şi cultural, feminist, tehnologic, neoumanist şi umanist-dual (predominant în spaţiul est-european, şi românesc, contemporan), propunându-se şi susţinându-se astfel necesitatea unei abordări, teorii şi metodologii umaniste complexe şi bazate pe cunoaştere multidisciplinară a asistenţei sociale, asumate şi aplicate proactiv de către profesionişti care nu se mai pot, astăzi, limita, în activităţile lor specifice, la practica „pasivă" numită (aferent titulaturii profesiunii – *asistent social*) „asistenţă" (socială).

Această nouă abordare intră însă în contradicţie cu modelul teoretic predominant, susţinut de paradigma filosofico-doctrinală şi sociologică sistemico-structuralistă, suprapusă pe cea clasică, tradiţionalistă, ambele pasiviste, necentrate pe schimbare autentică, prin oameni. Situaţia generează, aşadar, necesitatea consacrării unei paradigme centrate pe schimbare, umanist-pozitivă, pro-activă, complexă şi bazată pe cunoaştere multidisciplinară, şi, desigur, înlocuirea actualului model, sistem teoretic, inclusiv de pregătire profesională, predominant unidimensional sociologist-pasivist cu unul complex, centrat pe schimbare, şi susţinut de toată paleta de discipline socio-umane. Luând în considerare această motivaţie şi toate argumentele expuse mai sus, lucrarea de faţă, a fost concepută şi realizată în acest scop:încearcă să susţină, să schiţeze şi să propună un asemenea model, un asemenea sistem teoretic.

DESPRE CARTE. CONTRIBUŢII, MULŢUMIRI, ADRESABILITATE

Această carte, cu titlul *ŞTIINŢĂ, FILOSOFIE ŞI UMANISM ÎN ASISTENŢA SOCIALĂ: De la Modelul Pasiv-Sociologist la Modelul Proactiv-Multidisciplinar şi de la „Asistent" Social la „Profesionist" Social*, încorporează, în acord cu structura cadru proiectată a acesteia, în primul rând unele dintre ideile şi conţinuturile a şapte articole publicate în *Revista de Asistenţă Socială*, publicaţie trimestrială a Facultăţii de Sociologie şi Asistenţă Socială din cadrul Universităţii din Bucureşti, cu apariţie la Editura Polirom, redactor şef Prof. Univ. Dr. Doru Buzducea, trei dintre articole fiind publicate pe parcursul desfăşurării proiectului de cercetare doctorală (2017-2020).

Nu în ordinea apariţiei, ci a relevanţei şi măsurii în care ideile şi fragmentele se regăsesc în lucrarea de faţă, aceste articole sunt:

- *Paradigma Umanistă a Asistenţei Sociale sau Scurtă Introducere în Asistenţa Socială Umanistă,* publicat în numărul 2/2012*,* editor număr: Prof. Univ. Dr. Florin Lazăr, de la Universitatea din Bucureşti;
- *Rolul Filosofiei în Formarea Profesională şi a Eficacităţii Intervenţiei Asistentului Social,* publicat în numărul 4/2018, editori număr: Prof. Univ. Dr. Maria Carmen Pantea şi Conf. Univ. Dr. Nicoleta Neamţu, de la Universitatea Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca;
- *Dimensiunea Ideologico-Doctrinală a Asistenţei Sociale. Teoria, Metoda şi Practica Asistenţei Sociale Contemporane – între Modelul Etic-Religios şi Modelul Neoumanist,* publicat în numărul 2/2019, editori număr: Lector Univ. Dr. Georgiana-Cristina Rentea şi Lector Univ. Dr. Daniela Gaba, de la Universitatea din Bucureşti;
- *Perspectiva Umanistă Asupra Intervenţiei şi Schimbării în AsistenţaSocială Comunitară. Roluri, Activităţi, Calităţi şi Conduite ale Asistentului Social Comunitar,* publicat în numărul 2/2018, editori număr: Prof. Univ. Dr. Conţiu Tiberiu Şoitu şi Conf. Univ. Dr. Romeo Asiminei, de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi;

•*Perspectiva Umanistă Asupra Clientului în Asistenţa Socială,* publicat în numărul 1-2/2009, editor: Prof. Univ. Elena Zamfir, de la Universitatea din Bucureşti;

•*Tulburări de Dezvoltare Socioafectivă ale Copilului Instituţionalizat:de la obiectivul supravieţuire la obiectivul fericire în asistenţa socială a copilului,* publicat în numărul 1-2/2008, editor: Prof. Univ. Elena Zamfir, de la Universitatea din Bucureşti;

•*Specificul Managementului (eficient) în Domeniul Asistenţei Sociale,* publicat în numărul 3/2007, editor: Prof. Univ. Elena Zamfir, de la Universitatea din Bucureşti.

În majoritate, aceste articole au fost citate în lucrări importante din sfera socială, din ţară sau străinătate, ori au fost introduse în cataloagele bibliotecilor unor universităţi importante din întreaga lume, printre care: Bibliotheque Interuniversitaire de la Sorbonne, Harvard University Library, Cambridge University Library, UCLA University Library, „Bodleian Library" (Biblioteca Universităţii Oxford), Princeton University Library, Columbia University Library, Yale University Library, Washington State University Library, University of Sydney Library, Universitätsbibliothek München, Universiteitsbibliotheek Amsterdam, Tel Aviv University Library, Biblioteca Centrală Universitară „Carol I" din Bucureşti, Biblioteca Universităţii din Piteşti.

Dacă articolele numite mai sus promovează în mare măsură ideile şi metodele umanist-personalite, centrate pe schimbare, emancipare şi integrare socială prin sine a clientului, din volumul *TeoriaFericirii în Asistenţa Socială. De la managementul îngrijirii la managementul fericirii*, publicat la Editura Lumen din Iaşi în 2009, au fost preluate şi introduse în lucrarea de faţă preponderent idei şi fragmente aferente aşa-zisului umanism solidarist, centrat pe bunăstarea şi fericirea clienţilor/ persoanelor aflate în dificultate, aducându-se în prim-plan problematica sufletească a acestora, a bunăstării spirituale şi fericirii lor, cu precădere a copiilor abandonaţi, instituţionalizaţi, maltrataţi, a persoanelor cu dizabilităţi ori a vârstnicilor bolnavi şi neajutoraţi.

În volumul de faţă au fost, de asemenea abordate, din perspectivă umanistă şi neoumanistă, şi aspecte legate de conducerea serviciilor de asistenţă socială, apelându-se în acest sens la capitolul nostru *Abordări şi metode umaniste şi neoumaniste în managementul organizaţiilor de asistenţă socială*, din volumul colectiv *Teorie şi practică în*

managementulserviciilor de asistenţă socială, publicat la Editura Presa Universitară Clujeană a Universităţii „Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca, sub coordonarea Conf. Univ. Dr. Viorica Cristina Cormoş; referenţi ştiinţifici: Prof. Univ. Dr. Viorel Guliciuc de la Universitatea „Ştefan cel Mare" din Suceava şi Conf. Univ. Dr. Nicoleta Neamţu de la Universitatea „Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca.

Volumul în întregul său cuprinde şi unele idei şi conţinuturi din alte cinci studii aduse în atenţia comunităţii ştiinţifice şi profesionale de specialitate prin comunicări prezentate la unele manifestări ştiinţifice/ academice la care am participat în perioada desfăşurării proiectului de cercetare doctorală la cele două universităţi, respectiv:

- *The System of Social Values în the Contemporary European Space – between the Secularist-Humanistic Model and the Religious-Humanistic Model* (Sistemul de valori sociale în spaţiul european contemporan – între modelul umanist-secularist şi modelul umanist-religios), Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi, mai 2019, Conferinţa Internaţională „Uniunea Europeană – crize şi graniţe în secolul XXI", ediţia a III-a, organizată de către Departamentul de Ştiinţe Politice, Relaţii Internaţionale şi Studii Europene din cadrul Facultăţii de Filosofie şi Ştiinţe Social Politice; moderatori ai secţiunii în care a fost prezentat studiul: Lect. Univ. Dr. Elena Simona Vrânceanu şi Lect. Univ. Dr. Ovidiu Gherasim-Proca, din cadrul Facultăţii de Filosofie şi Ştiinţe Social Politice a Universităţii „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi;

- *The Confrontation and the Coexistence of Humanisms în the Post-Communist East-European Social Space* (Confruntarea şi coexistenţa umanismelor în spaţiul social est-european post-comunist), Universitatea „Alexandru Ioan Cuza", decembrie 2018, Conferinţa Internaţională „Dezvoltare internaţională şi democratizare", organizată de către Departamentul de Ştiinţe Politice, Relaţii Internaţionale şi Studii Europene din cadrul Facultăţii de Filosofie şi Ştiinţe Social Politice; moderator al secţiunii în care a fost prezentat studiul: Prof. Univ. Dr. Virgil Stoica, din cadrul Departamentului de Ştiinţe Politice, Relaţii Internaţionale şi Studii Europene din cadrul Facultăţii de Filosofie şi Ştiinţe Social Politice;

- *The Transfer of Professional–Parent Competences în the Recuperation and Education at Home of the Child with Disabilities în the Knowledge and Technology-Based Society* (Transferul de competenţe

profesionist–părinte în recuperarea şi educaţia la domiciliu a copilului cu dizabilităţi în societatea bazată pe cunoaştere şi tehnologie), Universitatea „Ştefan cel Mare" din Suceava,aprilie 2018, Conferinţa Internaţională „10 LUMEN International Scientific Conference Rethinking Social Action. Core Values în Practice", moderatori ai secţiunii în care a fost prezentat studiul: Prof. Univ. Dr. Viorel Guliciuc şi Asist. Univ. Dr. Oana Lenţa, din cadrul Facultăţii de Geografie şi Istorie, Departamentul de Ştiinţe Umane şi Social-Politice;

➢ *Personality and Human Relationships – Basic Values and Resources of Practice in Humanistic Social Work* (Personalitatea şi relaţiile umane – resurse de bază ale practicii în asistenţa socială), Universitatea „Ştefan cel Mare" din Suceava,aprilie 2018, Conferinţa Internaţională „10 LUMEN International Scientific Conference Rethinking Social Action. Core Values în Practice", Universitatea Ştefan cel Mare din Suceava; moderatori ai secţiunii în care a fost prezentat studiul: Prof. Univ. Dr. Viorel Guliciuc şi Asist. Univ. Dr. Oana Lenţa, din cadrul Facultăţii de Geografie şi Istorie, Departamentul de Ştiinţe Umane şi Social-Politice;

➢ *Orientări ale filosofiei sociale şi tipuri de doctrine în asistenţa socială,* Universitatea „Ştefan cel Mare" din Suceava, martie 2018, Sesiune de comunicări ştiinţifice „ALMA MATER SUCEVENSIS", moderatori ai secţiunii în care a fost prezentat studiul: Prof. Univ. Dr. Bogdan Popoveniuc şi Conf. Univ. Dr. Dan Ioan Dascălu, din cadrul Facultăţii de Geografie şi Istorie, Departamentul de Ştiinţe Umane şi Social-Politice.

Adresăm alese mulţumiri personalităţilor/ cadrelor didactice universitare ale căror nume au fost, cu onoare, enunţate până aici, care, prin aportul, direct sau indirect, adus, în calităţile acestora de editori, coordonatori, moderatori sau referenţi ştiinţifici ai publicaţiilor şi conferinţelor în care au apărut ori au fost comunicate şi studiile noastre, au contribuit în mod semnificativ la procesul complex de edificare a lucrării de faţă.

Vom menţiona şi câteva titluri ale unor cărţi publicate prin CreatSpace Amazon, USA, din care am preluat şi introdus, de asemenea, în volumul de faţă, unele idei şi conţinuturi utile, respectiv: *Filosofie şi asistenţă socială. Fundamente, modele şi surse filosofice pentru o asistenţă socială umanistă* (2014) şi *Humane & Spiritual*

Qualities of the Professional in Humanistic Social Work. Humanistic Social Work − the Third Way in Theory and Practice (Calităţi umane şi spirituale ale profesionistului în asistenţă socială umanistă. Asistenţa socială umanistă − a treia cale în teorie şi practică) (2015), titluri înscrise, alături de volumul *Teoria Fericirii În Asistenţa Socială*, în catalogul internaţional *WorldCat*, precum şi în cataloagele unor biblioteciimportante printre care Library of Congress, Bodleian Library (BibliotecaUniversităţii Oxford), Princeton University Library, Columbia UniversityLibrary, Robert W. Woodruff Library, Atlanta University Center, Biblioteca Centrală Universitară „Carol I" din Bucureşti.

Facem aceste menţiuni privitoare la prezenţa titlurilor incluse în lucrarea de faţă în cataloagele unor importante biblioteci deoarece considerăm că avem datoria să asigurăm cititorii volumului de faţă – în măsură importantă, estimăm, din sfera universitară/ ştiinţifică – asupra faptului că ideile şi conţinuturile încorporate în acest volum din articolele şi cărţile enumerate comportă subsecvent legitimitatea şi validitatea academică şi ştiinţifică conferită de credibilitatea şi prestigiul acestor biblioteci de prestigiu.

În lucrare au fost încorporate, alături de studiile elaborate pe parcursul cercetării doctorale expuse la unele manifestări ştiinţifice, menţionate mai sus, şi unele idei şi conţinuturi din rapoartele de cercetare doctorală prezentate celor două comisii de îndrumare, de la Universitatea „Ştefan cel Mare" din Suceava şi de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi. Chiar dacă ideile şi conţinuturile din rapoartele şi studiile elaborate, şi încorporate în acest volum, au ajuns în atenţia publicului prin intermediul unor publicaţii sau al unor conferinţe ştiinţifice naţionale sau internaţionale unde au primit importante îmbunătăţiri, ajustări, de structură şi formă în principal, unele dintre ideile de bază şi conţinuturile acestora sunt în măsură importantă şi rezultatul unor activităţi de cercetare de tip academico-doctoral intens desfăşurate pe parcursul celor trei ani doctorali sub îndrumarea ştiinţifico-academică foarte riguroasă, „scolastică", a membrilor acestor

două comisii[3], adresându-le, în consecinţă, recunoştinţa şi mulţumirile noastre profunde.

O precizare foarte importantă care necesită a fi făcută este aceea că volumul de faţă nu este realizat printr-o simplăcolecţie ori agregarea studiilor/ lucrărilormenţionate, ci este şi expresia unui concept şi proiect integrator, original şi unitar, care, desigur, le include, însă noua construcţie, mult mai amplă, aduce pe lângă conţinuturile acestor lucrări modulare concepte, idei şi perspective noi, precum şi un salt calitativ-conceptual inerent, relevat în primul rând prin corelarea *organică* a ideilor şi conţinuturilor din aceste lucrări, prin legături şi determinaţii coerente şi logico-ştiinţifice şi în acord cu tematica asumată şi concepută în virtutea *legăturii unificatoare dintre teoria asistenţei sociale, ştiinţele socio-umane, filosofie, dimensiunea ideologico-doctrinală a asistenţei sociale şi umanismul implicit care o „patronează”*, încercându-se astfel – şi prin lansarea (în secţiunea *Concluzii, propuneri*) conceptului de *Asistenţă Socială Complexă şi Bazată pe Cunoaştere Multidisciplinară* – schiţarea unei *teorii inovative cât se poate de cuprinzătoare a asistenţei sociale*, mult necesare literaturii de specialitate din spaţiul românesc contemporan, pe cât de mult necesară însă pe atât şi de mult şi insuficientă, aproape inexistentă. În raport de această stare de lucruri, considerăm că volumul de faţă aduce un important aport, adresându-se, cu devoţiune, următoarelor categorii de cititori:

- Profesioniştilor, voluntarilor, binevoitorilor, tuturor lucrătorilor care operează în sistemul larg al asistenţei şi protecţiei sociale;
- Studenţilor care sunt educaţi/ instruiţi pentru a lucra în sistemul asistenţei şi protecţiei sociale;
- Studenţilordin aria largă a disciplinelor socio-umane, a filosofiei (sociale) şi din alte domenii academice şi profesionale interesaţi, direct ori indirect, de domeniul social;

[3] membrii Comisiei de îndrumare doctorală de la Universitatea „Ştefan cel Mare” din Suceava au fost: Prof. Univ. Dr. Viorel Guliciuc (îndrumător ştiinţific), Prof. Univ. Dr. Bogdan Popoveniuc, Conf. Univ. Dr. Dan Ioan Dascălu, Lector Univ. Dr. Marius Cucu.; membrii Comisiei de îndrumare doctorală de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iaşi au fost: Conf. Univ. Dr. Florin Crîşmăreanu (îndrumător ştiinţific), Prof. Univ. Dr. Anton Adămuţ, Prof. Univ. Dr. George Bondor, Prof. Univ. Dr. Cristian Moisuc, Prof. Univ. Dr. Alexandru Tofan.

- Cadrelor didactice care pregătesc aceste categorii de studenţi;
- Cadrelor de conducere din sistemul protecţiei şi asistenţei sociale;
- Oamenilor politici, factorilor de decizie şi strategilor care proiectează şi aplică strategii şi politici de protecţie şi asistenţă socială etc.;
- Cercetătorilor, cadrelor didactice, profesioniştilor, strategilor preocupaţide edificarea uneiteorii integrative şi multidisciplinare a asistenţei sociale, precum şi de denumiri/ formule adecvate pentru aceasta (propunerea noastră: „Asistenţă Socială Complexă şi Bazată pe Cunoaştere Multidisciplinară”);
- Cercetătorilor, cadrelor didactice, profesioniştilor, decidenţilor preocupaţi de problematica reconsiderării rolurilor, atribuţiilor, precum şi a statutului „asistentului” social din spaţiul românesc contemporan, prin orientarea accentuată spre emancipare şi integrare socială a beneficiarilor, precum şi de necesitatea de schimbare a denumirii profesionistului tipic, care să reflecte atribuţiile complexe şi noul statutîn societatea românească contemporană(vezi şi propunerea noastră din secţiunea *Concluzii, Propuneri*: De la „Asistent” Social la „Profesionist” Social).

INTRODUCERE GENERALĂ

După cum am menţionat mai sus, în prezent predomină în România un model de asistenţă socială pasiv, bazat pe o abordare tradiţională umanitarist-solidaristă şi pe o metodologie sociologică de tip observaţional, cu un accent redus pe transformare. Acest model este vizibil şi în pregătirea profesioniştilor în facultăţile de asistenţă socială, unde curriculumul are o orientare sociologistă pasivă, descriind problemele sociale – sărăcia, marginalizarea, devianţa şi altele – ca realităţi, situaţii, stări„obiective", acceptate ca normalităţi structurale. În această lucrare, ne-am propus să oferim un model alternativ de asistenţă socială, unul multidisciplinar, complex şi integrat, care aduce perspectiva sociologică alături de cele psihologică şi filosofică. Scopul este şi acela de a promova un nou tip de profesionist, proactiv, cu o pregătire teoretică multidimensională, orientat către schimbare şi împuternicirea persoanelor aflate în dificultate.

Aşadar, în scopul asumat şi urmărit, respectiv acela a construi şi a propune un model de asistenţă socială proactiv, complex şi bazat pe cunoaştere multidisciplinară, prin lucrarea de faţă încercăm să ne alăturăm, în limitele posibilităţilor şi cu resursele noastre, în fapt, eforturilor de proiectare a unei *megateorii integrative şi complexe a asistenţei sociale,* care să cuprindă, să antreneze, ca obiectiv şi proiect cel puţin, pe cât posibil, cele mai importante şi relevante perspective ştiinţifice, filosofice, niveluri de analiză şi discipline socio-umane, contributoare la constituirea şi statuarea şi a unei paradigme ştiinţifico-filosofice specifice a asistenţei sociale, astfel încât aceasta să reflecte şi să evidenţieze cât se poate de mult complexitatea, multidimensionalitatea şi integralitatea fenomenului social, acţiunii şi practicii socio-umane numită, în spaţiul românesc, „Asistenţă Socială", reprezentată cu toate elementele, categoriile şi tematicile pe care le implică, respectiv clientul, situaţia de dificultate, problema socială, intervenţia, profesionistul, obiectivele şi metodele specifice, organizarea, sistemul, managementul şi politica asistenţei sociale etc.

În sfera largă a literaturii de specialitate, cu precădere în cea occidentală, printre lucrările importante pe care noi le-am identificat, consultat şi citat în volumul de faţă consacrate demersurilor de constituire a unei astfel de megateorii, complexe şi integrative, a asistenţei sociale, unui asemenea model multidisciplinar de asistenţă socială, se află:

- *Integrating Social Work Theory and Practice: A Practical Skills Guide* (P.G. Lister, Routledge, 2013);
- *A Model for Interdisciplinary Collaboration*, (Laura R. Bronstein, în *Social Work*, Volume 48, Issue 3, Pages 297–306, 2003;
- *Modern Social Work Theory*, Fifth Edition (M. Payne, Oxford University Press, 2021);
- *AnIntegrative Model for Social Work Practice: A Multi-Systemic, Multi-Theoretical Approach* (M. Lundy, în *Families in Society: the Journal of Contemporary Human Services*, 2008);
- *Essays in Holistic Social Work Practice: The Need for an Interdisciplinary Approach* (Dr. Allan S. Mohl, Lime Press, 2020);
- *Ethicsand Values in Social Work: An Integrated Approach for a Comprehensive Curriculum* (A.E. Barsky,Oxford University Press, 2019);
- *Integrative Clinical Social Work Practice: A Contemporary Perspective* (F.D. Barth, Springer, 2014);
- *Applying Theory to Generalist Social Work Practice* (C.L. Langer şi C. Lietz, Wiley, 2014);
- *Working with Families: An Integrative Model by Level of Need* (A. Kilpatrick şi Th. Holland, Pearson, 2008);
- *Integrative Approaches to Supervision* (M. Carroll, Jessica Kingsley Publishers, 2008).

Noi înfăţişăm demersul de cercetare, analiză şi schiţare a unei asemenea teorii complexe şi integrative a asistenţei sociale, adecvate şi necesare şi spaţiului românesc contemporan, în mare măsură prin aducerea în prim-plan a principalelor niveluri de analiză, a modelelor teoretice aferente, a disciplinelor care le conceptualizează, şi, în mod special şi unic – ca urmare a consultării literaturii de specialitate – sub consemnul *legăturii/ unităţii dintre teoria socială şi teoria asistenţei sociale*.

Marile categorii ale *teoriei sociale* precum *omul/persoana, bunăstarea/ împlinirea, normalitatea* au corespondent în teoria asistenţei

sociale cu precădere prin teme precum *percepţia şi reprezentarea clientului, a beneficiarului serviciilor de asistenţă socială, a situaţiei de dificultate a acestuia*, totodată *socialitatea/ convieţuirea, libertatea, acţiunea/ practicasocială*, în calitate de *teme şi categorii ale teoriei sociale*, au corespondent în sfera asistenţei sociale teme, problematici precum *intervenţia, rolurile, calităţile şi conduitele profesionistului, obiectivele şi metodele asistenţei sociale*, iar aspecte, teme din sfera *teorieisociale* precum *organizarea, solidaritatea şi politica socială* au subsecvenţe tematice în categorii şi aspecte ale *teoriei, practicii şi politicii asistenţei sociale* precum *organizarea activităţilor, serviciilor şi instituţiilor de asistenţă socială, problematica întrajutorării comunitare, a sistemului asistenţei sociale, managementul şi politica/ filosofia asistenţei sociale.*

Importanţa şi necesitatea unei astfel de abordări, multinivelare şi multidisciplinare, în edificarea unei teorii multidisciplinare, complexe şi integratoare este relevată de faptul că astăzi practica asistenţilor sociali necesită nu doar suflet şi mărinimie, ci şi multă cunoaştere, ştiinţifică (psihologică, psihosociologică, sociologică etc.) şi filosofică, în principal pentru:

- cunoaşterea omului, a condiţiilor bunăstării, normalităţii, nevoilorşi personalităţii complexe a acestuia, a specificului relaţiilor umane şi a modului de convieţuire optimă în microcomunităţi, precum şi pentru cunoaşterea fenomenelor comunitare şi societale, a modului de organizare, funcţionare şi conducere/ management al acestora;
- cunoaşterea fenomenelor anomice, problemă, situaţiilor de dificultate, anomaliilor, disfuncţiilor socio-umane, abaterilor de la normalitate, pe care trebuie să le soluţioneze prin activitatea specifică;
- dobândirea cunoştinţelor, deprinderilor şi metodelor de intervenţie recuperativă, social-integrativă sau asistenţială eficace.

Precizăm, de asemenea, în **Partea I** a lucrării, faptul că asistenţa socială nu se mai limitează astăzi la ajutor şi îngrijire, ci înseamnă şi demersuri complexe şi pe diferite planuri şi niveluri pentru emancipare şi autonomizare a clientului. În sfera de intervenţie au pătruns categorii şi problematici noi, ceea ce solicită tot mai mult perspective şi abordări mai largi, implicând categorizări şi generalizări, intervenţiile bazându-se

atât pe rezultatele cercetărilor ştiinţifice cât şi pe resursele teoretice şi axiologice inepuizabile ale filosofiei.

În ceea ce priveşte **aportul ştiinţei**, rolul acesteia (adus în atenţie în **Partea a II-a** a volumului)**,** acesta a devenit astăzi crucial atât în ceea ce priveşte pregătirea profesioniştilor cât şi în ceea ce priveşte organizarea şi desfăşurarea efectivă a activităţilor de asistenţă/ intervenţie socială. Fenomenele, realităţile şi procesele socio-umane fiind de foarte mare complexitate, în consecinţă şi teoria, practica şi politica socială, şi în subsecvenţa acestora, teoria şi practica asistenţei sociale, sunt statuate şi dimensionate prin antrenarea tuturor ştiinţelor şi disciplinelor care le cercetează, în principal psihologia, psihosociologia şi sociologia, corespunzătoare, de fapt, teoretizării unor niveluri ale existenţei umane, socio-umane, implicând niveluri aferente de analiză, operându-se în literatura de specialitate cu modele psihologice, psihosociologice şi microsociologice, sociologice şi macrosociologice.

Aducând în atenţie în volumul de faţă cu precădere aşa-zisa perspectivă sau contribuţie ştiinţifică multidisciplinară (rolul ştiinţei/ ştiinţelor, al ştiinţelor socio-umane, în principal) în reprezentarea şi dezvoltarea teoriei, practicii şi politicii asistenţei sociale, analizate în subsecvenţa teoriei, practicii şi politicii sociale, vorbim despre nivelul individual-psihologic (psihologia şi modelul psihologic), nivelul relaţional,psihosocial, microcomunitar (psihosociologia/ microsociologia şi modelul psihosociologic/ microsociologic), nivelul social/ sociologic şi macrosociologic (sociologia/ macrosociologia şi modelul sociologic/ macro-sociologic), în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale. Referitor la rolul şi modalităţile specifice de contribuţie a ştiinţei ca întreg la fundamentarea, susţinerea şi augmentarea teoretică, metodologică şi praxiologică a asistenţei sociale, trebuie să precizăm faptul că demersul este desfăşurat în măsură importantă prin aducerea în atenţie a unor concepte, idei şi argumente formulate ca urmare a consultării unor lucrări, apărute cu precădere în spaţiul occidental, precum:

- *The Role of Science in Social Work: The Perennial Debate* (W.J. Reid, în *Journal of Social Work*, 2001);
- *Multidisciplinary Research in the Social Sciences: Breaking new grounds* (V. Janaki, în *Mind and Society*);
- *Social Science and Social Work: A Theory of Their Relationship*, (E. Greenwood, în *Social Service Review*, 1955);

- *Shaping a science of social work* (J.S. Brekke, în *Research on Social Work Practice*, 2012);
- *Epistemological issues of social work science as a translational action science* (H-J. Göppner, în *Research on social work practice*, 2012);
- *The role of scientific methods in social work* (E.M. Munro, London School of Economics and Political Science, 1992).

În ceea ce priveşte **nivelul individual-psihologic de analiză** şi, în acest context, evidenţierea **rolului şi modalităţii specifice de contribuţie apsihologiei** ca ştiinţă, demersul nostru este desfăşurat în măsură importantă prin aducerea în atenţie a unor concepte, idei şi argumente formulate ca urmare a consultării unor lucrări precum:

- *Psychology and Social Work: Applied Perspectives* (G. Misca şi P. Unwin, Polity, 2017);
- *Psychology for Social Work Theory and Practice* (N. Paula, Palgrave Macmillan, 2014);
- *Ego Psychology and Social Work Practice,* (E.G. Goldstein, The Free Press, 1995);
- *Anti-Oppressive Counseling and Psychotherapy: Action for Personal and Social Change* (J.D. Brown, Routledge, 2019).

În mare măsură aceste lucrări contribuie la constituirea şi impunerea aşa-zisului model psihologic în teoria, practica şi politica asistenţei sociale, consacrând conceptul de *intervenţie centrată pe client* (sistemul psihic – personalitatea – conştiinţa – conduita clientului), analiza şi teoretizarea aducând în atenţie caracteristici şi perspective de cercetare care vizează aspecte precum: structura psihologică dezadaptativă, disfuncţională, deviantă, adictă a clientului, respectiv tulburările/ retardurile din sfera motivaţiei, afectivităţii, voinţei, intelectului; personalitatea socio-dezadaptativă a clientului şi personalitatea – implicată în actul asistenţial – a profesionistului; tulburări în sfera conştiinţei (sociale/ morale a clientului); tulburări/ devianţe de natură caracterială, etico-morală; tulburări/ devianţe/ inadaptări în conduita generală (şi factorii psihologici implicaţi) a clientului etc.

Modelarea teoretico-psihologică a teoriei, practicii şi politicii asistenţei sociale aduce în analiză şi teme şi aspecte de ordin emoţional, de percepţie, de personalitate, intelectuale, caracteriale etc. De asemenea, modelul aduce în prim-plan şi conceptele de *factor psihologic* şi de *paradigmă psihologică* aplicabile în sfera unor categorii cardinale în

sfera teoriei, practicii şi politicii asistenţei sociale precum: clientul, situaţia de dificultate a clientului, clientul ca problemă socială etc.

Pentru evidenţierea caracteristicilor pe care le implică **nivelulpsihosociologic şi microsociologic de analiză** şi, de la acest nivel, relevarea **rolului şimodalităţii specifice de contribuţie al psiho-sociologiei** şi **microsociologiei** demersul nostru s-a desfăşurat în măsură importantă prin aducerea în atenţie a unor concepte, idei şi argumente formulate ca urmare a consultării unor lucrări apărute, de asemenea, cu precădere în spaţiul occidental, precum:

- *The psychosocial framework* (E. Goldstein, *The Encyclopedia of Social Work,National Association of Social Workers and Oxford Univ. Press,* 2008);
- *Contemporary Human Behavior Theory: A Critical Perspective for Social Work Practice* (S. Robbins, P. Chatterjee, et al., Pearson, 2018);
- *Inside Social Life: Readings in Sociological Psychology and Microsociology* (S. Cahill, K. Sandstrom, et al., Oxford University Press, 2017);
- *The psychosocial approach to casework practice* (F.H. Hollis, în R.W. Roberts şi R.H. Nee (Eds.), *Theories of social casework*, Univ. of Chicago Press, 1970);
- *Psychosocial therapy,* (F. Turner, Free Press, 1978).

Unele dintre aceste lucrări au contribuit la constituirea şi impunerea aşa-zisului model psihosociologic, şi asociat sau în prelungirea acestuia, de model microsociologic, în teoria, practica şi politica asistenţei sociale, consacrând conceptele de *intervenţie centrată pe relaţiile umane dizarmonice/ tulburate* şi *intervenţie centrată pe microcomunitatea anomică, disfuncţională*, modelul psihosociologic/ microsociologic aducând în prim-plan şi aşa-zisa paradigmă psihosociologică/ micro-sociologică de bază compusă, printre altele. din itemi şi unităţi de analiză precum: relaţiile umane (tulburate), ataşamentul şi empatia (tulburate/ carenţate), microcomunitatea, familia (anomizate, dezorganizate), evoluţii, dinamici, procese şi fenomene psihosociale şi microgrupale/ micro-comunitare, metodologii psihosociale şi microgrupale/ microcomunitare de cercetare şi intervenţie (în principal, abordarea/ metodologia idiografică, calitativă, interpretativă) etc. Din perspectiva acestui model se impun în teoria, practica şi politica asistenţei sociale conceptele de *factor psihosociologic* şi de *paradigmă psihosociologică/ microsociologică* aplicabile în aria unor categorii şi domenii cardinale precum: intervenţia,

profesionistul, relaţia asistenţială/ recuperativă şi obiectivele intervenţiei/ asistenţei sociale, metodologia de intervenţie/ metodele asistenţei sociale etc.

În ceea ce priveşte ilustrarea **roluluişi modalităţii specifice de contribuţie a sociologiei şi macrosociologiei, ca discipline ştiinţifice care cercetează şi evidenţiază caracteristicile nivelului pur social/ sociologic sau macrosocial/ macrosociologic de analiză,** demersul nostru este desfăşurat în măsură importantă prin aducerea în atenţie a unor concepte, idei şi argumente formulate ca urmare a consultării, printre altele, a unor lucrări precum:

- *Sociology for Social Work: An Introduction* (Ch. Yuill şi A. Gibson, SAGE Publications, 2010);
- *Applied Sociology for Social Work* (E. Ingleby, SAGE Publications, 2017);
- *Sociology for Social Workers* (A. Llewellyn, L. Agu şi D. Mercer, Polity Press, 2014);
- *Sociology and Social Welfare* (M. Sullivan, Routledge, 2020);
- *The Application of Sociological Analysis to Social Work Training,* (P. Leonard, în *The British Journal of Sociology*, vol. 19, nr. 4, 1968).

În mare măsură aceste lucrări contribuie la constituirea şi impunerea aşa-zisului *model sociologic/ macrosociologic* în teoria, practica şi politica asistenţei sociale, consacrând conceptele de *intervenţie, de management şi de politică centrate pe realităţile/ fenomenele/ procesele sociale anomice, dizarmonice, deviante, pe comunitate, şi pe societate (sistemul de asistenţă socială – instituţii de asistenţă socială – structuri sociale anomice – societate oprimantă, dizarmonică, polarizată etc.).* În măsură semnificativă modelul este o replică subsecvenţă sau aplicaţie a ştiinţei şi metodei sociologice în teoria, practica şi politica socială. Sunt aduse prin acest model şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale cunoştinţele, evidenţele şi concluziile/ teoriile extrase din cercetările sociologice realizate pentru explorarea şi cunoaşterea fenomenului social în general în toată complexitatea, întinderea şi profunzimea sa, cu accent pe laturile anomice, disfuncţionale sau conflictuale. În procesul de construire a teoriei şi metodologiei asistenţei sociale în paradigmă şi cu modelare sociologică/ macrosociologică sunt antrenate şi teme şi aspecte de ordin social general, comunitar şi societal, care sunt investigate şi conceptualizate în sfera unor discipline precum Sociologia

Generală, Sociologia Comunităţii, Sociologia Organizaţiilor, Sociologia Instituţiilor, Sociologia Culturii, Sociologia Sărăciei, Marginalităţii şi Devianţei, Sociologia Justiţiei/ Juridică, Sociologia Politică etc.

Prin raportare la aceste discipline ştiinţifice pe parcursul timpul s-au constituit şi consacrat, în sfera proprie a teoriei asistenţei sociale, pe lângă discipline/ cursuri academice cadru, introductive, precum Introducere în Asistenţă Socială, Teoria/ Teoriile Asistenţei Sociale, Metodele Asistenţei Sociale etc., şi discipline mai aplicate precum Asistenţă Socială Comunitară, Asistenţă Socială Rurală, Asistenţă Socială Urbană, Asistenţa Socială a Familiei şi Copilului, Asistenţa Socială Administrativă şi Instituţională, Asistenţa Socială a Sărăciei, Marginalităţii şi Devianţei, Orientări şi Politici de Asistenţă Socială, Managementul în Sfera Asistenţei Sociale etc. Prin aceste discipline modelul sociologic aduce în discursul specific sferei asistenţei sociale şi conceptele de *factor social/ sociologic* şi de *paradigmă sociologică/ macrosociologică* aplicabile unor categorii cardinale din sfera teoriei, practicii şi politicii asistenţei sociale precum: organizarea în sfera asistenţei sociale, sistemul asistenţei sociale, managementul şi politica asistenţei sociale.

Un aspect crucial pe care îl evidenţiază literatura occidentală de specialitate, cu precădere, este acela că eficacitatea strategiilor şi practicilor de asistenţă socială este condiţionată de abordarea multi-dimensională şi multimodală, activităţile, practicile, intervenţiile de asistenţă socială sunt consistente şi eficace dacă antrenează pe lângă nivelul sociologic/ macrosociologic de analiză şi intervenţie şi nivelurile socio-umane subsecvente din punct de vedere structural-organizaţional, generându-se astfel un model ştiinţific complex, multinivelar, comprehensiv şi multidimensional de practică, strategie şi politică în sfera sistemului de asistenţă socială.

Din acest punct analiza şi teoretizarea trebuie să antreneze însă, cu necesitate, şi teoria/ modelarea filosofică, aducând în discurs pe lângă formula *asistenţă socială bazată pe cunoaştere ştiinţifică multidisciplinară*şi formula *asistenţă socială bazată pe cunoaştere filosofică*, care implică în ultimă instanţă, din perspectivă gnoseologică, modelare teoretică, strategie/ proiectare şi intervenţie cu antrenarea tuturor nivelurilor de analiză şi intervenţie şi modelelor teoretice aferente, ştiinţifice şi filosofice.

Nivelul teoretic maximal adecvat de analiză, reprezentare şi modelare, cel filosofic, aşadar**,** (la care ne referim în **Partea a III-a** a volumului) aduce în discurs şi marile ei ramuri – metafizica, ontologia, axiologia şi epistemologia, propunând un aşa-zis *model filosofic de teoretizare şi analiză*;filosofiacăutând, pe parcursul timpului, dar şi astăzi, prin literatura specifică cu precădere, printre altele, răspunsuri şi la întrebări precum:

- Care este natura şi care sunt cauzele problemelor sociale, situaţiilor de risc şi dificultate ale persoanelor, grupurilor, comunităţilor, precum şi explicaţiile/ fundamentele, modelele metafizice, ontologice ale acestora, ori/şi implicaţiile de ordin axiologic sau praxiologic?
- Care este natura activităţilor de asistenţă socială: socială, culturală, morală, economică, politică, psihologică, spirituală, religioasă?
- De ce trebuie să se intervină prin profesionişti, voluntari, servicii, organizaţii, instituţii, structuri statale şi politici sociale pentru remedierea problemelor sociale? Nu ar trebui lăsate legile „naturale", „darviniste", să opereze în logica/ devenirea lor obiectivă?
- În ce măsură intervenţiile şi politicile de asistenţă reuşesc în mod real să determine schimbări şi remedieri autentice şi durabile, în acord cu firea, condiţia şi nevoia umană? Nu cumva pe termen mediu şi lung intervenţia „socială" amplifică sau generează noi situaţii de dificultate/ beneficiari, fiind contra-productivă?
- Prin ce mijloace, cu ce resurse şi prin ce metode se poate obţine ameliorarea autentică şi nu doar ameliorări superficiale/ circumstanţiale şi de scurtă durată?
- Ce scopuri şi obiective trebuie să îşi propună profesioniştii, serviciile, politicile de asistenţă socială: supravieţuirea, subzistenţa, fericirea, integrarea socială, eficientizarea economică?
- Are asistenţa socială o dimensiune ideologică, doctrinală, politică? Dacă da, care ideologii, doctrine, politici sunt mai eficiente, sau mai adecvate unor anumite categorii de probleme sociale, categorii de populaţie, specificităţi culturale etc.?
- Este etică intervenţia în viaţa şi cursul vieţii persoanelor şi grupurilor aflate în dificultate? Este etic gestul filantropic, nu lezează demnitatea umană a persoanei ajutorate?
- Este just şi etic ca unele persoane şi categorii sociale să transfere o parte din bunăstarea lor obţinută prin merit şi muncă onestă în

contul bunăstării, ameliorării persoanelor şi categoriilor aflate în dificultate?

- Dincolo de considerentele de ordin psihologic, economic şi social, care sunt resorturile interne şi explicaţiile metafizice ale altruismului, dăruirii de sine ale persoanelor, grupurilor care se implică în mod voluntar şi gratuit în demersurile de ajutorare a persoanelor şi categoriilor aflate în dificultate?
- Cum se poate mai bine realiza intervenţia ameliorativă astfel încât persoanele şi categoriile ajutate să nu devină dependente sau să nu exploateze în mod voit şi fraudulos resursele sistemului de asistenţă socială?
- Cum se poate opera astfel încât în procesul de ajutorare şi intervenţie să fie antrenate nu doar resursele, iniţiativele şi acţiunile binefăcătorului, ci şi resursele, capacităţile, voinţa, implicarea, liberul arbitru, participarea beneficiarilor?

O sumară analiză a acestor problematici/ întrebări ne relevă faptul că sunt enunţate din perspectiva unor importante ramuri ale filosofiei, precum metafizica (natură şi fundamente), ontologia (geneză, mod de fiinţare, procesualitate, manifestare), axiologia (scară valorică, sens, finalitate) sau praxiologia (practică, acţiune, eficienţă/ eficacitate), fiind abordate şi explorate în literatura de specialitate (cu precădere în cea occidentală), printre altele, în lucrări precum:

- *The Philosophical Foundations of Social Work* (F.G. Reamer, Columbia University Press, 1993);
- *The Recovery Philosophy and Direct Social Work Practice* (M. Walsh, Oxford University Press, 2013);
- *The Philosophy of Social Work* (P. Tillich, în *Pastoral Psychology*, 1963);
- *Philosophy of Social Work – a New and Advantageous Field of Training and Research* (T. Halvorsen, în *Journal of Social Work Practice*, 2018);
- *Key Debates în Social Work and Philosophy* (T. Grimwood, Routledge, 2015);
- *Philosophy and the Social Problem* (W. Durant, HayrdPress Publishing, 2013);
- *Human Rights and Social Work: Towards Rights-Based Practice* (J. Ife, Cambridge University Press, 2012);

- *Virtue Ethics and Social Work* (G. McBeath şi S.A. Webb, în *British Journal of Social Work*, 2002);
- *Existenţial social work*, (D.F. Krill, Free Press, 1978);
- *The Moral Foundations of Social Institutions: A Philosophical Study*, (S. Mille, Cambridge University Press, 2009):
- *The Role of Religion and Spirituality in Social Work Practice: Views and Experiences of Social Workers and Students* (P. Gilligan, S. Furness, în *British Journal of Social Work*, 2006),
- *The Call to Teach: Philosophy, Process, and Pragmatics of Social Work Education*, (R. Fox, Council on Social Work Education, 2013).

Referiri sau abordări, destul de inconsistente din păcate, referitoare la legătura dintre filosofie şi asistenţa socială, cu privire la fundamentarea şi augmentarea filosofică a asistenţei sociale atât ca teorie cât şi ca metodologie şi practică există şi în literatura românească, în lucrări precum:

- *Fundamentarea asistenţei sociale în spaţiul românesc* (D. Stan, în *Tratat de asistenţă socială*, ed. a II-a, G. Neamţu, Editura Polirom, 2011);
- *Asistenţa socială. Compendiu de istorie, teorie şi practică* (D. Buzducea, Editura Polirom, 2018);
- *Filosofia socială construcţionistă. Direcţii epistemice, etice şi pragmatice* (A. Sandu, Editura Presa Universitară Clujeană, 2012);
- *În căutare de principii. Epistemologie şi metodologie socială aplicată* (P. Iluţ, Editura Polirom, 2013);
- *Provocări contemporane în practica asistenţei sociale în societăţi multiculturale* (G. Mişca, N. Neamţu, în *Revista de Asistenţă Socială*, nr. 1, 2016),
- *Etica în asistenţa socială* (M. Bulgaru şi O. Bulgaru, CEP USM, 2014).

Literatura/ teoria asistenţei sociale a fost şi este adesea nevoită să adopte strategii orientate ideologic, doctrinal, aducând în sfera proprie de dezbateri teoretice viziunea dihotomică, contrapunându-se adesea teoria/ abordarea tradiţională/ tradiţionalistă, conservatoare cu cea critic-structuralistă, radicală, ori, pe de altă parte, cea structuralistă cu cea existenţialist-umanistă şi personalistă. Aşadar, cum teoria asistenţei

sociale se descrie, din punct de vedere epistemologic, ca o construcţie teoretică de foarte mare complexitate, întindere şi profunzime, implicând, pe lângă o reflectare şi teoretizare obiectivă, ştiinţifică sau filosofico-euristică a problemelor, disfuncţiilor sociale şi umane şi a metodologiilor specifice de evaluare ori intervenţie, şi o semnificativă componentă axiologico-ideologică, iar, în planul organizării şi acţiunii practice şi instituţionale, de o importantă componentă doctrinal-metodologică, tot astfel au apărut şi metode, doctrine sau *moduri specifice de asistenţă socială, orientate aşadar, filosofico-ideologic şi doctrinal.*

În mare măsură, prezenţa abordărilor şi metodologiilor orientate ideologico-doctrinal îşi au originea axiologico-paradigmatică în marile sisteme teoretico-filosofice şi culturale contemporane, unele cu origini situate mult în istorie, instituindu-se astfel legături şi corespondenţeconsistente de determinare între teorii, doctrine ori curente consacrate precum *umanitarismul etic şi religios*, *structuralismul radical* şi *umanismul personalist şi existenţial*, pe de o parte, şi *asistenţa socială tradiţională*, *asistenţa socială structurală* şi *asistenţa socială umanistă* (umanist-personalistă/existenţialistă), pe de altă parte.

S-a ajuns astfel la o destul de consistentă şi manifestă ideologizare şi politizare a teoriei şi metodologiei asistenţei sociale contemporane, situaţie reflectată atât în sfera legislaţiei sau politicilor sociale, la nivelul sistemelor, organismelor şi instituţiilor de asistenţă socială, în declaraţiile şi codurile de practică ale acestora, în activităţile şi practicile sociale efective, la toate nivelurile de intervenţie (individul, relaţional, grupal, comunitar, societal), în pregătirea, personalitatea, conduita şi activitatea profesioniştilor, precum şi în literatura de specialitate care le reflectă, teoretizează şi promovează, consacrându-se, în consecinţă, şi o multitudine de titulaturi specifice, fundamentate filosofic şi ideologico-doctrinal, aferente unor moduri, tipuri, orientări, metode şi doctrine de asistenţă şi protecţie socială, unele menţionate mai sus.

Situaţia este, aşadar, reflectată cu multă pregnanţă şi în literatura de specialitate. Fiecare dintre cele trei mari doctrine, tipuri şi metodologii de asistenţă socială, respectiv asistenţa socială tradiţională, asistenţa socială structurală şi asistenţa socială umanistă, se fundamentează, în momentul de faţă, pe o bibliografie destul de consistentă, susţinută prin cărţi şi articole mai mult sau mai puţin dedicate, ori prin publicaţii

periodice importante, unele asumate doctrinal, chiar dacă nu pot fi stabilite în toate cazurile delimitări precise între orientările acestora.

Mai jos vom enumera, în dreptul fiecăreia dintre cele trei tipuri/ doctrine de asistenţă socială, câteva titluri care, după observaţia noastră, sunt reprezentative, le reflectă şi contribuie la susţinerea şi fundamentarea din punct de vedere teoretico-ideologic şi filosofic a acestora.

Asistenţa Socială Tradiţională (convenţională, religioasă etc.):

- *An Introduction to Social Work Practice*, (M. Parris, Open University Press, 2012);
- *The Role of Religion and Spirituality in Social Work Practice* (P. Gilligan şi S. Furness, în *The British Journal of Social Work,* 2006*)*;
- *Solidarity in Health and Social Care in Europe* (W. Arts et.al., Kluwer Academic Publisher, 2001).

Titluri ale unor publicaţii periodice:

- *Child & Family Social Work*;
- *Journal of Religion & Spirituality în Social Work*.

Asistenţa Socială Structurală (radicală, critică etc.):

- *The New Structural Social Work: Ideology, Theory, Practice* (B. Mullaly, Oxford University Press, 2006);
- *Critical social work: Theories and practices for a socially just world* (J. Allan şi alţii, NSW, 2009);
- *Radical social work and practice* (M. Brake şi R. Bailey, Edward Arnold Publishers, 1980);
- *Anti-Oppressive Practice: Social Care and the Law* (J. Dalrympleşi B. Burke, Open University Press, 2006).

Titluri ale unor publicaţii periodice:

- *Critical and Radical Social Work;*
- *Social Work & Society*.

În ceea ce priveşte literatura declarat umanistă a asistenţei sociale (adusă în atenţie în **Partea a IV-a** a volumului), aferentă aşa-zisei şi consacratei **Asistenţe Sociale Umaniste**, aceasta pare să se fi impus ca dominantă în spaţiul occidental contemporan, consacrându-se printr-o serie de apariţii precum:

- *Humanistic Social Work. Core Principles în Practice* (M. Payne, Palgrave Macmillan, 2011);
- *Humanistische Sozialarbeit* (Humanistische Akademie, 1998)
- *Toward a Humanistic Social Work: Social Work for Conviviality* (R. Ellenhorn, în *Humanity and Society*, 1998);
- *Humanistic Approaches to Health Care: Focus on Social Work* (N. Berkowitz, L.A Shreveport, Venture Press, 1996);
- *Client Self-Determination in Social Work* (F.P. Biestek şi C.C. Gehrig, Loyola Press, 1978);
- *Qualitative Methods in Social Work Research* (D.K. Padgett, SAGE Publications, 2016);
- *Existenţial Social Work* (D.F. Krill, Free Press, 1978);
- *Feminist Social Work* (L. Dominelli şi E. Mc Leod, MacMillian Press Ltd., 1989);
- *Using Humanist/ Existenţial Theories în Social Work* (N. Horner şi M. Kindred, Open Learning Foundation, 1997);
- *Direct Social Work Practice: Theory and Skills*, (H. Hepworth, Boston, Cengage Learning, 2009);
- *Multicultural Social Work Practice* (D. Wing Sue, WILEY, 2006).

Conceptul de *asistenţă socială umanistă* este construit pe fundamentele filosofico-ideologice ale **umanismului (social) contemporan,** a relaţiei endemice dintre umanism şi cultură, umanism susţinut şi de o literatură foarte vastă, în acord şi cu multiplele forme şi direcţii cultural-axiologice şi ideologice care au în discurs problematica omului, impunându-se însă, în spaţiul occidental contemporan, în principalprin două mari orientări:

- orientarea personalistă, care a impus aşa-zisa *asistenţă socială centrată pe client,* susţinută de tezele umanismului personalist, fundamentată teoretic de filosofia umanistă de orientare individualistă, de curentul personalist din toate domeniile şi de psihologiile umaniste şi pozitive,

  şi
- orientarea existenţialistă, care a impus aşa-zisa *asistenţa socială existenţială/ existenţialistă*, centrată pe situaţie şi context, constituţionalmente racordată la tezele umanismului existenţial, ale curentului existenţialist din toate domeniile, aşezată teoretico-metodologic pe conceptele şi ideile filosofiilor existenţiale/ existenţialiste, contextualiste, constructiviste, precum şi pe teoriile

sociologice de orientare umanistă, existenţialistă, interpretativă, augmentate de aşa-zisele metodologii calitative.

Analiza distinctă este dificil de realizat, acestea având multe sfere tematice şi metodologice comune sau confluente. Au, desigur, şi multe specificităţi.

Asistenţa socială umanist-personalistă este focalizată pe evidenţiereaşi promovarea rolului persoanei, a clientului în ceea ce priveşte reabilitarea, autonomizarea şi adaptarea/ integrarea socială a acestuia, inspirându-se în mare măsură, din psihoterapia umanistă (augmentată teoretic de psihologia umanistă şi pozitivă), cu accent pe categorii, valori şi expresii precum dezvoltare personală, intervenţie centrată pe client, clientul ca fiinţă umană, demnă şi liberă, personalitate, autodeterminare personală, responsabilitate personală, autorealizare etc., fiind susţinută filosofico-ideologic şi doctrinal, după cum s-a menţionat, de filosofia de orientare individualist-personalistă, care, aşa cum se cunoaşte a cunoscut apogeul în a doua parte a secolului trecut, în contextul mai larg al aşa-zisei secularizări şi consacrării aşa-zisului curent umanist-progresist.

Asistenţa socială umanist-existenţială/ existenţialistă propune ca scopuri şi obiective ale intervenţiei − în principal prin valorificarea resurselor nelimitate ale relaţiilor umane concrete, autonomizarea şi responsabilizarea grupurilor aflate în dificultate din cadrul comunităţii şi transformarea comunităţii ca întreg într-o colectivitate umană, solidară, incluzivă, într-un mediu şi univers existenţial securizant, un cadru de existenţă umană unde persoana se poate împlini ca om şi îşi poate valorifica resursele sale intelectuale, afective, spirituale, morale etc., nu doar prin sine, ci şi prin resursele umane concrete şi oportunităţile relaţionale şi contextuale ale mediului specific de viaţă. Aşadar, în ceea ce priveşte resursele intervenţiei şi schimbării din perspectivă umanist-existenţială, literatura de specialitate subliniază aspectul că acestea se află chiar în interiorul comunităţii, la nivelul comunităţii ca întreg, la nivelul fiecărui membru al acesteia şi cu precădere la nivelul situaţiilor concrete, al relaţiilor umane, interumane, interpersonale concrete, unice din comunitate. Metodologia umanist-existenţialistă, la fel ca cea umanist-personalistă, este preponderent de tip calitativ, însă, fără îndoială, metodele existenţialiste, calitative, trebuie să se coreleze cu celelalte tipuri de abordări, sau să reprezinte o componentă importantă a metodologiei unitare de evaluare, intervenţie ori schimbare.

Umanismul occidental contemporan este, însă, astăzi foarte complex, cu o paletă mult mai vastă de doctrine, forme, folosindu-se în literatura de specialitate, pe lângă sintagme precum umanism existenţial şi umanism personalist, şi sintagme precum *umanism etic, umanism feminist, umanism ştiinţific, umanism tehnologic*. Dacă pot fi numite umanisme, să menţionăm şi temenii *postumanism* şi *transumanism*. Un termen care pare să indice o tendinţă unificatoare, holistă, emergentă, integrativă şi conciliantă este cel de *neoumanism*. Chiar din a doua parte a secolului trecut, şi cu precădere în perioada trecută din acest secol au apărut, în sfera largă a gândirii şi metodei umaniste, tendinţe, mişcări şi curente noi, în majoritate numite neoumaniste, ori *noi umanisme*. Acestea nu înlătură tezele şi ideile de bază ale filosofiei umaniste de orientare personalistă, existenţialistă, raţionalistă, materialistă şi secularistă, ci poate le mai atenuează din acuitate însă readuc în pledoaria filosofico-umanistă componenta spirituală (degrevată însă în măsură semnificativă de latura mistică, supranaturală şi cosmologică), culturală şi componenta socială, socio-umană, comunitară, cu accent însă nu pe structură, ci pe relaţiile empatetic-umane şi rolul individualităţii ca personalitate multilateral structurată în economia şi dinamica complexă a grupului socio-uman.

În ceea ce priveşte reflectarea gândirii şi filosofiei neoumaniste în literatura asistenţei sociale occidentale, chiar dacă nu există multe lucrări care să se focalizeze exclusiv pe metoda şi doctrina neoumanistă în acest domeniu, unele volume conţin capitole, referiri sau secţiuni care pot comporta această încadrare. Oricum sintagme precum asistenţă socială comprehensivă, asistenţă socială integrativă, sau integrată, intervenţie centrată pe relaţiile umane, intervenţie centrată pe contextul socio-cultural, sunt tot mai mult prezente în literatura asistenţei sociale vestice, semnalând tendinţe de schimbare de paradigmă, de trecere de la un umanism de tip existenţial şi individualist limitat, la un umanism larg, tolerant, cultural şi în acelaşi timp universal, reflectat – în acord cu tendinţele şi practicile existente – şi în sfera literaturii dedicate asistenţei sociale.

Un capitol al volumului (ultimul) este consacrat şi **modelului umanist-dual în sfera teoriei, practicii şi politicii sociale şi în sfera teorie, practicii şi politicii asistenţei sociale**. În raport de această tematică demersul analitic şi descriptiv este concentrat pe modul în care acest model este adecvat şi aplicabil spaţiului est-european, care este adesea consemnat cu o situaţie de coexistenţă de tip dual, dar şi de

antagonism şi confruntare între marile sisteme de valori social-umaniste, în principal între cele două mari modele filosofico-ideologice – secular/ progresist şi conservator/ religios – desfăşurată pe tărâmul marilor teme socio-umane precum persoana, raportul individ–comunitate/ societate, libertatea, relaţiile interpersonale, convieţuirea, solidaritatea, serviciile sociale, ideologiile, doctrinele şi politicile sociale etc.

În spaţiul (social) est-european (şi românesc) contemporan conceptul de model filosofic umanist-dual implică însă şi o însemnată raportare la ceea ce se numeşte *cultură social-umanistă*, *umanism social* şi *tip de gândire umanist-filosofică caracteristică acestui spaţiu*, de aceea, în lucrare sunt aduse în atenţie ideile, scrierile, operele unor personalităţi intelectuale şi artistice, pe care le considerăm reprezentative atât pentru spaţiul românesc cât şi pentru cel est-european în ansamblul său, scrieri, idei, teze, opere care, pe de o parte, relevă prin spiritul şi orientarea acestora caracterul dual al gândirii/ viziunii acestor reprezentative personalităţi, aparţinătoare spaţiului românesc şi est-european, iar pe de altă parte, relevă prin conţinut, tematică şi mesaj caracterul dual al culturii, umanismului, ideilor dominante şi modului specific de existenţă şi organizare socială al oamenilor şi comunităţilor din spaţiul românesc, şi, implicit, est-european.

Se găsesc în acest scop, în lucrare, scurte analize, referiri şi consideraţii relative la ideile/ tezele, scrierile, lucrările unor personalităţi intelectuale şi artistice marcante precum Titu Maiorescu, Mihai Eminescu, Ion Heliade Rădulescu, Constantin Rădulescu-Motru, Lucian Blaga, Dumitru Stăniloae, Constantin Brâncuşi, George Enescu, Răzvan Teodorescu, Mircea Cărtărescu. Noi apreciem, aşadar, că aceşti autori, prin ideile/ tezele, scrierile, lucrările lor, reflectă în măsură semnificativă caracteristicile bipolare/ dualiste ale culturii sociale şi umanismului social, al sistemului de valori, idei şi practici dominante din spaţiul (social) românesc, şi est-european, contemporan, de aceea şi sistemul politicilor, serviciilor şi practicilor sociale, sau al teoriei, practicii şi politicii asistenţei sociale din acest spaţiu implică o reprezentare printr-un model filosofic de tip dual-umanist.

Se poate, de altfel, uşor constata, consemna şi statua, ca fapt, ca realitate instituită, atât în condiţiile constituirii unei oarecare filosofii/ ideologii sociale seculariste/ progresiste, precum şi în condiţiile în care fondul socio-cultural şi sistemul de valori sociomorale de bază este preponderent de tip tradiţionalist, conservator-religios, o situaţie de

coexistenţă a celor două subsisteme de valori şi idei, în consecinţă a două modele distincte de reprezentare a sistemului global de valori şi practici sociale în spaţiul est-european contemporan. Pe de o parte, aşadar, un model preponderent umanist-religios, numit şi tradiţional, conservator, şi, pe de altă parte, un model umanist-secular/ secularist, numit şi progresist. În această situaţie, greu de contestat, atunci când se pune problema acţiunii sociale, a strategiilor, politicilor şi practicilor sociale, în virtutea coexistenţei în spaţiul est-european contemporan, în formulă dual㠹 a celor două modele ale sistemului de idei, practici şi politici sociale, şi *marile serii de categorii ale teoriei, practicii şi politicii sociale* precum 1) omul/ persoana, bunăstarea, nevoile umane, scopul vieţi, împlinirea, fericirea, drepturile omului, normalitatea, 2) acţiunea/ interacţiunea socio-umană, practica socială, libertatea, egalitatea, dreptatea 3) organizarea, solidaritatea, sistemul şi politica socială, comportă această dublă şi dual㠄modelare", evidenţiată şi în scrierile multor autori reprezentativi din acest spaţiu, est-european.

În raport de aceste mari teme şi categorii ale vieţii şi convieţuirii sociale a omului, în lucrarea am apelat, pentru exemplificare şi argumentare, de asemenea la unii autori din spaţiul românesc, în majoritate filosofi. *Problematica omului, a bunăstării, fericirii, împlinirii şi normalităţii acestuia,* analizată prin prisma modelului umanist-dual, este adusă în atenţie în lucrare prin ideile relevate în unele dintre scrierile autorilor Constantin Noica şi Horia Roman Patapievici, *problematica socialităţii, a convieţuirii, libertăţii, acţiunii şi practicii sociale,* prin intermediul unora dintre scrierile filosofului Lucian Blaga, ale autoarei feministe Mihaela Miroiu, precum şi ale cunoscutului intelectual moralist, Andrei Pleşu, iar categorii teme, probleme, valori precum *organizarea, solidaritatea şi politica socială***,** sunt analizate, la nivelul spaţiului (social) est-european, şi românesc, contemporan – prin prisma modelului filosofic umanist-dual – ca urmare a aducerii în atenţie a unora dintre ideile şi scrierile relevante ale filosofilor Petre Ţuţea şi Gabriel Liiceanu.

Noi apreciem că, dincolo de conotaţiile strict intelectuale, filosofice, euristice ale scrierilor acestor reprezentativi intelectuali români, atât pentru spaţiul românesc cât şi pentru cel est-european în general, se poate sublinia faptul că aceşti autori, prin ideile/ tezele şi scrierile lor, reflectă în măsură semnificativă caracteristicile bipolare/ dualiste ale culturii sociale şi umanismului social, al sistemului de valori, idei şi practici dominante în spaţiul românesc, şi est-european, contemporan,

de aceea şi sistemul politicilor, serviciilor şi practicilor sociale, şi în consecinţă al teoriei, practicii şi politicii asistenţei sociale din acest spaţiu trebuie reprezentate printr-un model filosofic de tip dual-umanist. *Modelul umanist-dual în teoria, practica şi politica asistenţei sociale*, precum şi conceptul de asistenţa socială umanist-dual, reprezentate din perspectivă filosofică, aduc marile teme, probleme, categorii ale asistenţei sociale, respectiv 1) clientul, situaţia de dificultate, problema socială, 2) intervenţia, profesionistul, obiectivele şi metodele asistenţei sociale, 3) organizarea, sistemul asistenţei sociale, politica şi managementulasistenţei sociale, pe lângă teoretizarea ştiinţifică (psihologică, psihosociologică, sociologică) specifică, şi comprehensivo-filosofică, şi într-o dezbatere cu iz dihotomico-ideologic. Aceasta ar fi componenta „teoretico-conflictuală" a modelului dualist, aplicabil şi spaţiului est-european, şi românesc, contemporan.

Cele două (sub-)modele, părţi ale modelului dual, operează însă în mare măsură relativ separat, în zone şi spaţii socioculturale, şi chiar geografice, distincte, destul de bine delimitate, însă, desigur, substratul filosofico-ideologic esenţialmente antagonic le pun şi în opoziţie. Aşa cum se remarcă adesea în literatura care abordează problematica, societăţile est-europene sunt în mare măsură, în interiorul lor, divizate („schizoidate"), cultural şi ideologic, conservatoare, religioase, pe de o parte, şi progresiste, seculariste, pe de altă parte, şi corespunzător acestei divizări, şi teoria, practica şi politica asistenţei sociale comportă această complexă trăsătură.

Conceptul de *Asistenţă Socială Complexă şi Bazată pe Cunoaştere Multidisciplinară*îl propunem ca soluţie epistemologică, metodologică şi doctrinală la prezenţa acestei stări de dualitate din aceste societăţi, inclusiv din cea românească, reflectată şi în sfera asistenţei sociale, complicată mai mult şi de reminiscenţele structuralisto-colectiviste specifice epocii comuniste din care recent acestea au ieşit. Situaţia creată este înfăţişată ca foarte complexă, modelabilă doar cu ajutorul unor teorii filosofice sofisticate, în principal, teoria complexităţii. Corespondent acesteia, în sfera asistenţei sociale, este recomandabil a se opera cu sintagma metodologică Asistenţă Socială Complexă, iar ca formulă epistemologică şi academică, cu sintagma Asistenţă Socială Bazată pe Cunoaştere Multidisciplinară. Cele două sintagme sunt „contopite" în una singură, rezultând formula Asistenţă Socială Complexă şi Bazată pe Cunoaştere Multidisciplinară. Prin abordare complexă se prezumă în principal necesitatea admiterii tuturor

abordărilor şi formelor de umanism în practica şi politica asistenţei sociale, iar prin abordarea bazată pe cunoaştere multidisciplinară necesitatea reprezentării şi dezvoltării teoriei asistenţei sociale prin modelări realizate de pe poziţiile specifice ale celor mai importante discipline socio-umane – psihologia, psihosociologia, microsociologia, sociologia, macrosociologia etc. – cu nivelurile de analiză, paradigmele şi modele pe care acestea le generează. Sintagma Asistenţă Socială Complexă şi Bazată pe Cunoaştere Multidisciplinarădesemnează, în consecinţă, admiterea tuturor abordărilor şi formelor de umanism concomitent cu necesitatea reprezentării şi dezvoltării teoriei asistenţei sociale prin modelări realizate de pe poziţiile specifice ale celor mai importante discipline socio-umane cu nivelurile de analiza paradigmele şi modele pe care acestea le oferă.

Pentru asistenţa socială din spaţiul românesc contemporan această sintagmă ar însemna de fapt consacrarea unei noi paradigme, o paradigmă a schimbării, o depăşire a modelului pasivist, sociologist-„asistenţial" bine statuat în prezent, în acord cu carear fi binevenită şi o schimbare de paradigmă curriculară în educaţia şi formarea profesioniştilor din domeniu, a asistenţilor sociali, concomitent cu o dezbatere cu scop de schimbare a denumirii acestei profesiuni. Vizat fiind termenul „asistent" (social) care, pe lângă consideraţiuni legate de demnitatea acestei profesiuni şi a specialistului care o practică, în prezent reflectă în foarte mică măsură specificul activităţii, foarte complexă şi variată, pe care trebuie să o desfăşoare astăzi specialistul numit „Asistent" social. În logica acestei argumentaţii, în această lucraresugerez titulatura „Profesionist" social.

Începem însă expunerea conţinutului acestei lucrări cu aducerea în atenţie, în **Partea I**, cu precădere în folosul cititorilor nefamiliarizaţi cu conţinutul **teoriei de bază a asistenţei sociale**, a unora dintre reperele, elementele, categoriile de bază ale acesteia, pornind de la ceea ce am putea considera „substanţa genuină" a ceea ce denumim, de regulă, *asistenţă socială, în general, ca fenomen socio-uman „natural", istoric şi universal*, aducând în prim-plan termenul de *întrajutorare*. *Teoria, practica şi politica asistenţei sociale contemporane, instituţionalizată şi bazată pe cunoaştere şi evidenţe* o prezentăm ca *subsecventă teoriei, practicii şi politicii sociale în general*, a principalelor serii de teme, categorii ale acesteia, respectiv 1)*omul/ persoana – bunăstarea/ împlinirea – normalitatea,* 2)*socialitatea/ convieţuirea – libertatea – acţiunea/*

practica socială, 3)*organizarea – solidaritatea şi sistemul social – politica socială*, în raport de care se definesc şi principalele categorii şi teme ale asistenţei sociale, respectiv 1)*clientul – situaţia de dificultate – problema socială,* 2) *intervenţia – profesionistul – obiectivele şi metodele asistenţei sociale,* 3) *organizarea – sistemul asistenţei sociale – managementul şi politica asistenţei sociale*.

ACEASTA ESTE O

PREVIZUALIZARE

FRAGMENTELE CHEIE ALE VOLUMULUI

„Asistenţa socială reprezentată ca fenomen socio-uman spontan nu implică cu necesitate forme sistematice, instituţionalizate, metodice şi programatice de organizare, practici sau politici sociale fundamentate şi asumate ştiinţific, filosofic sau direcţionate axiologico-ideologic. Ajutorul, îngrijirea, asistenţa, suportul realizându-se în condiţiile de proximitate şi ataşament interpersonal pe care le conferă relaţiile de rudenie, vecinătate, coexistenţa în comunităţi mici, locale, parohiale, de muncă etc. Rol însemnat au şi valorile din aceste medii, contexte, comunităţi – adesea augmentate sau promovate de către religie şi etica/ morala bunului simţ, a simţului comun, a omeniei – în statuarea acestor gesturi, în desfăşurarea acestor practici, aferente, în măsură semnificativă, unui umanism de tip solidarist-gregar, primar. În epoca modernă însă asistenţa socială s-a instituit gradual ca sistem organizat (adesea public/ de stat) de asistenţă socială, reglementat juridic şi statuat instituţional, funcţionând cu precădere prin servicii şi instituţii specializate şi profesionişti instruiţi pentru a urmări nu doar suplinirea de moment a nevoilor, ci şi obiective de schimbare durabilă, de reintegrare socială prin reabilitare şi responsabilizare, aplicând metode bazate pe modele teoretice susţinute de ştiinţă şi filosofie, de exemplele bunelor practici, dovedite ca eficiente, şi din ce în ce mai mult şi de tehnologie, de resursele şi facilităţile pe care le conferă cibernetica şi Internetul. Teoria, practica şi politica asistenţei sociale sistematice şi instituţionalizate consacrându-se şi statuându-se, astăzi, în mare măsură în subsecvenţa teoriei, practicii şi politicii sociale. [...] Asistenţa socială ca teorie, practică şi politică este, aşadar, în măsură covârşitoare, subsecventă teoriei, practicii şi politicii sociale, ceea ce înseamnă că atunci când aducem în atenţie teoria asistenţei sociale trebuie să o raportăm sau să o subsumăm teoriei sociale, atunci când aducem în atenţie practica asistenţei sociale trebuie să o subsumăm practicii sau practicilor sociale şi, desigur, politica asistenţei sociale trebuie să fie subsumabilă politicii ori politicilor sociale. [...]... când teoretizăm marile probleme, teme şi categorii ale asistenţei sociale precum 1) clientul şi problema socială, 2) intervenţia, profesionistul şi metodologia asistenţei sociale, 3) organizarea, sistemul şi politica asistenţei sociale, trebuie în mod necesar să le

reprezentăm şi definim prin raportare la sau în subsecvenţa unor categorii şi teme reprezentative din sfera teoriei şi practicii şi politicii sociale precum 1) omul/ persoana, bunăstarea, normalitatea persoanei 2) socialitatea/coexistenţa, libertatea, acţiunea/practica socială, 3) organizarea, solidaritatea, sistemul social şi politica socială."

(2)

„Modul de reprezentare teoretică a **clientului** serviciilor de asistenţă socială este strâns legat de modul în care este reprezentată în general persoana în comunitate, în grupul social, în societate, ca fiinţă socială, precum şi ca fiinţa umană în general, ca om, ca specie şi fiinţă bio-psiho-socială, dar şi trăitoare într-un anumit timp sau într-un anumit mediu socio-cultural. Dacă s-a afirmat faptul că omul este mult mai mult decât un animal, adică nu este doar un corp, un organism, un sistem psihic sau un comportament aservit satisfacerii necesităţilor material-existenţiale de supravieţuire, ci o fiinţă socială superioară, culturală, spirituală, morală, atunci astfel trebuie să-l înfăţişăm şi pe clientul/ beneficiarul serviciilor de asistenţă socială, iar situaţia de dificultate şi problema socială determinată de situaţia acestuia nu va fi doar economică, materială sau elementar-socială, ci şi culturală, morală, politică, filosofică etc. [...] **Obiectivele şi metodele** cu care se operează pornesc de la considerentul că situaţia de dificultate a clientului este un complex de factori sociali, umani, psihologici, culturali, economici, toate acestea antrenând şi unele dintre categoriile esenţiale ale teoriei şi practicii sociale, respectiv convieţuirea, socialitatea, libertatea, acţiunea şi practica socială. Obiectivele, metodele şi practicile asistenţei sociale nu se vor raporta doar la criteriile obiective imediate care au determinat situaţia de dificultate şi apariţia problemei sociale, ci şi la factorii de ordin cultural, moral, istoric etc. Sistemul serviciilor de asistenţă socială rezultat putând să fie astfel încadrabil ca de tip tradiţional (centrat pe îngrijire şi ajutor necondiţionat), structural (centrat pe schimbare sistemico-structurală şi justiţie socială), ori umanist-personalist/ existenţialist (centrat pe împuternicirea şi autonomizarea persoanelor sau comunităţilor). [...] Organizarea şi instituirea sistemului de asistenţă socială, subsecvente organizării sociale/ societale şi sistemului social/ societăţii/ comunităţii, conferă raţionalitate şi control fenomenului natural şi spontan numit întrajutorare comunitară/ societală. Factorul raţional implică strategia, politica şi managementul, ideea, măsura/ reglementarea şi aplicarea.

Politica socială poate fi aceea a promovării şi reglementării intervenţiei limitate sau a intervenţiei sporite, poate reglementa şi solicita activismul şi responsabilitatea beneficiarilor sau se poate concentra pe soluţiile de redistribuire a bunăstării, depinde în mare măsură de orientarea social-ideologică şi filosofia socială care îi ghidează doctrina. Mai departe, intervine **managementul (social/ al serviciilor şi organizaţiilor de asistenţă socială)**, care are şi menirea de a operaţionaliza, de a transpune în practică, prin pârghiile specifice, măsurile şi soluţiile reglementate politico-juridic şi administrativ[4]. Acţiunea [...] (în sfera asistenţei sociale) se desfăşoară, cum bine se ştie, la toate niveluri de intervenţie: individual, relaţional, comunitar, societal. În plan teoretic se operează în termeni de niveluri de analiză, discipline ale cunoaşterii şi modele teoretice aferente, cele mai importante fiind modelul psihologic, modelul psihosociologic/ microsociologic, modelul sociologic/ macro-sociologic şi modelul filosofic. Aportul acestora este important deoarece aşează acest domeniu adesea neglijat de comunitatea ştiinţifică, numit *asistenţă socială*, sub lumina şi cupola largă a marii cunoaşteri, a filosofiei şi ştiinţei, aducând, prin aportul ştiinţei în principal, pe lângă multă informaţie şi literatură socială, metodă, rigoare şi planificare. Acest subiect, respectiv rolul ştiinţei, cu precădere al ştiinţelor socio-umane în fundamentarea, teoretizarea şi augmentarea asistenţei sociale, îl aducem în atenţie în cele ce urmează."

(3)

„Societatea contemporană şi tot ce cuprinde aceasta de la individ până la, ceea ce se mai numeşte, societate globală, pe lângă faptul că există şi funcţionează, din punct de vedere ontologic vorbind, după legi obiective proprii, este din ce în ce mai mult „ajutată", augmentată de către ştiinţă, cu toate ramurile, subdiviziunile şi aplicaţiile acesteia. Desigur, în ceea ce priveşte aspectele, componentele, dimensiunile propriu-zis sociale ale acesteia rol principal îl au ştiinţele sociale, ori socio-umane. Orice grup social uman există şi funcţionează, aşadar, cel puţin prin cei doi factori: ontologici, obiectivi, naturali, pe de o parte, şi raţionali, pe de altă parte. În mare măsură factorul raţional provine din capacitatea intelectuală a omului şi din scopurile, valorile şi idealurile acestuia aferente nevoii perpetue de mai bine, de ordine, bunăstare,

[4] T..J. Rofuth, *Management and Leadership in Social Work: A Competency-Based Approach,* New York, Springer Publishing Company, 2019, pp.34-38.

fericire. În scopul realizării acestor deziderate se apelează la cunoaştere, la metodă, la ştiinţă, la ştiinţele sociale pentru mai buna organizare, funcţionare şi eficientizare socială/ societală. Primul pas este cunoaşterea socială, realizată prin cercetarea socială, instituindu-se aşa-zisa *teorie socială*, în baza rezultatelor cercetării şi teoriei sociale se desfăşoară *practica socială*, activităţile sociale, iar, în final pentru atingerea scopurilor de optimizare şi augmentare socială, intervine *managementul social* şi *politica socială*. În toate aceste sfere, cu cât societatea este mai avansată cu atât mai mult şi rolul ştiinţei, şi al ştiinţelor sociale, este mai mare[5]. [...] La o primă vedere asistenţa socială pare un domeniu exclusiv practic, reducându-le la sensurile literale ale cuvântului „asistenţă", sau, în alte limbi, la cel de „muncă" (socială), însemnând, într-o primă accepţiune, ajutor sau îngrijire, iar din partea binefăcătorului, mult suflet, altruism şi mărinimie. Este şi sensul pe care l-a avut în trecut, regăsibil astăzi în sintagma „asistenţă socială tradiţională". Astăzi însă practica asistenţilor sociali s-a diversificat şi augmentat mult, necesitând nu doar suflet şi mărinimie, ci şi ştiinţă, pentru o mai completă şi complexă cunoaştere a omului, a condiţiilor bunăstării, normalităţii, nevoilor şi personalităţii complexe a acestuia, a relaţiilor umane şi modului de convieţuire optimă în microcomunităţi, precum şi pentru cunoaşterea fenomenelor comunitare şi societale, a modului de organizare, funcţionare şi conducere/ management al acestora. De asemenea, rostul ştiinţei, cercetării şi teoretizării ştiinţifice în teoria, practica şi politica asistenţei sociale este şi acela de cunoaştere în cadrele paradigmei şi metodei ştiinţifice a fenomenelor anomice, problemă, situaţiilor de dificultate, anomaliilor, disfuncţiilor socio-umane, abaterilor de la normalitate, pe care trebuie să le soluţioneze prin activitatea sa specifică asistentul social. Nu în ultimul rând, ştiinţa contribuie în mod crucial la dobândirea, de către personalul care operează în sfera asistenţei şi protecţiei sociale a cunoştinţelor, deprinderilor şi metodelor de intervenţie recuperativă sau asistenţiale adecvate şi eficace. [...] Fenomenele, realităţile şi procesele socio-umane fiind de foarte mare complexitate şi teoria, practica şi politica socială, şi în subsecvenţa acestora, teoria şi practica asistenţei sociale, sunt statuate şi dimensionate prin antrenarea tuturor ştiinţelor şi disciplinelor care le cercetează, respectiv psihologia, psihosociologia,

[5] Th. Veblen, *The Place of Science in Modern Civilization*, New York, Cosimo Classics, pp.32-39.

sociologia, filosofia; corespunzătoare, de fapt, teoretizării unor niveluri ale existenţei umane, socio-umane, implicând niveluri aferente de analiză, vorbindu-se de modele psihologice, psihosociologice, sociologice, precum şi filosofice, ori doctrinal-filosofice. În această a doua parte a lucrării aducem în atenţie însă cu precădere aşa-zisa perspectivă sau contribuţie ştiinţifică (rolul ştiinţei, al ştiinţelor socio-umane, în principal) în reprezentarea şi dezvoltarea teoriei, practicii şi politicii asistenţei sociale – analizate în subsecvenţa teoriei, practicii şi politicii sociale. Vom vorbi, în capitolele care urmează, despre nivelul individual-psihologic (psihologia şi modelul psihologic), nivelul relaţional, psihosocial, microgrupal (psihosociologia/ microsociologia şi modelul psihosociologic/microsociologic), nivelul social/macrosocial (sociologia/ macrosociologia şi modelul sociologic/ macrosociologic), în teoria, practica şi politica socială şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale.**"**

(4)

„Modelul psihologic în teoria, practica şi politica socială, aferent nivelului individual-psihologic de analiză, este de fapt un rezultat esenţializat al concluziilor extrase din scurta istorie a cercetărilor şi teoretizărilor realizate pentru explorarea şi cunoaşterea omului ca individ în interioritatea şi funcţionalitatea sa, precum şi a fenomenului uman şi social din punct de vedere psihologic. Modelarea teoretico-psihologică a individualităţii umane, a persoanei şi fenomenului social aduce în analiză cu precădere teme şi aspecte de ordin emoţional, de percepţie şi reprezentare socială, intelectuale, caracteriale, voliţionale etc. Modelul implica conceptele de *paradigmă psihologică* şi de *factor psihologic* aplicabile persoanei şi entităţilor, fenomenelor, proceselor şi manifestărilor umane şi sociale, vizând idei şi teze asertate în sfera unor categorii cardinale pentru teoria, practica şi politica socială precum:

- omul/ persoana;
- bunăstarea/ împlinirea, fericirea
- normalitatea, calitatea vieţii. [...]

Din perspectiva acestui model se impune, în teoria, practica şi politica asistenţei sociale, conceptul de *intervenţie centrată pe client (sistemul psihic – personalitatea – conştiinţa – conduita clientului),* analiza şi teoretizarea aducând în atenţie caracteristici şi perspective de cercetare precum:

- structura psihologică dezadaptativă, disfuncţională, deviantă, adictăa clientului, respectiv tulburările/ retardurile din sfera motivaţiei, afectivităţii, voinţei intelectului;
- personalitatea socio-dezadaptativă a clientului şi personalitatea – implicată în actul asistenţial – a profesionistului;
- tulburări în sfera conştiinţei (sociale/ morale a clientului);
- tulburări/ devianţe de natură caracterială, etico-morală;
- tulburări/ devianțe/ inadaptări în conduita generală (şi factorii psihologici implicați) a clientului etc.[6]

Modelarea psihologică a teoriei, practicii şi politicii asistenţei sociale aduce în analiză cu precădere teme şi aspecte de ordin emoţional, de percepţie şi reprezentare socială, intelectuale, caracteriale etc. Modelul aduce în atenţie conceptele de *factor psihologic* şi de paradigmă psihologică aplicabile în sfera unor categorii cardinale în sfera teoriei, practicii şi politicii sociale precum:

- Clientul (din punct de vedere psihologic);
- Situaţia de dificultate a clientului (din punct de vedere psihologic);
- Problema socială. (din punct de vedere psihologic). [...]

În ceea ce privește problematica clientului în teoria, practica şi politica asistenţei sociale acest model (psihologic) aşează în prim-plan interesul pentru reprezentarea acestuia ca subiect psihologic înzestrat cu trăsătura subiectivităţii, intenţionalităţii, raţionalităţii şi voinţei şi cu capacităţi psihologice de auto-administrare şi autodeterminare. Clientul/ beneficiarul serviciilor de asistenţă socială, din perspectiva modelului psihologic, nu este un simplu corp, organism care trebuie doar să fie îngrijit, hrănit şi ocrotit, nici un simplu element disfuncţional într-un sistem/angrenaj social, ci o fiinţă umană demnă, cu personalitate complexă, conştiinţă, voinţă, inteligenţă şi aptă (aprioric) să se auto-reabiliteze. Modelul explică/ justifică însă şi statutul şi situaţia de dificultate, de impas, a acestuia prin evidenţierea unor resorturi şi caracteristici

[6] G. Misca şi P. Unwin, *Psychology and Social Work: Applied Perspectives*, Cambridge, Polity, 2017; N. Paula, *Psychology for Social Work Theory and Practice,* Londra, Palgrave Macmillan, 2014; E.G. Goldstein, *Ego Psychology and Social Work Practice*, New York, The Free Press, 1995; J.D. Brown*, Anti-Oppressive Counseling and Psychotherapy: Action for Personal and Social Change*, Oxfordshire, England Routledge, 2019; D.H. Barlow, op. cit., T. Lindsay, op. cit.; E.G. Goldstein, op. cit.

constituţionale, structurale şi funcţionale de tip psihologic defavorizant, relevând şi rolul/ impactul nefast al factorului psihologic, în contextul prezenţei şi impactul celorlalţi factori, în determinarea sau susţinerea conduitelor şi situaţiilor social-dezaptative ale clientului.[7]"

(5)

„... în ceea ce priveşte categoriile sociale, ale teoriei, practicii şi politicii sociale pe care le avem în atenţie, respectiv, 1) omul/ persoana – bunăstarea/ împlinirea – normalitatea; 2) socialitatea/ convieţuirea – libertatea – acţiunea/ practica socială; 3) organizarea – solidaritatea/ sistemul social – managementul social şi politica socială, analiza şi teoretizarea de la acest nivel vizează cu precădere categoriile/ temele de la punctul 2), respectiv socialitatea/ convieţuirea, libertatea şi acţiunea/ practica socială.

În mare măsură, la acest nivel teoria, practica şi politica socială vizează caracteristicile acestora la nivelul grupului familial. În teoria, practica şi politica socială discursul şi acţiunea vizează şi alte forme de expresie ale grupului mic, microcomunităţii, precum grupurile de muncă, organizaţiile mici de diferite feluri, clasele/ grupele de învăţare, însă grupul familial este considerat a fi reprezentativ pentru nivelul micro-sociologic şi psihosociologic de analiză sau pentru acţiunea socială la acest nivel. [...] În raport de elementele acestui nivel de analiză şi intervenţie modelul psihosociologic/ microsociologic aduce în prim-plan şi aşa-zisa paradigmă psihosociologică/ microsociologică de bază compusă, printre altele. din itemii:

- relaţiile umane (tulburate);
- ataşamentul şi empatia (tulburate/ disturbate);
- microcomunitatea, familia (anomizate, dezorganizate);
- evoluţii, dinamici, procese şi fenomene psihosociale şi micro-grupale/ microcomunitare disfuncţionale, anomice, nefaste;

[7] Sterling Test Prep, *Sterling Test Prep MCAT Psychology & Sociology: Review of Psychological, Social & Biological Foundations of Behavior*, Sterling Test Prep, pp.351-355; vezi şi G. Gigerenzer, R. Hertwig şi Th. Pachur, *Heuristics: The Foundations of Adaptive Behavior*, Oxford, Oxford University Press, 2015, şi F.P, Biestek şi C.C. Gehrig, *Client Self-Determination în Social Work*, Chicago, Illinois, Loyola Press, 1978.

- metodologii psihosociale şi microgrupale/ microcomunitare de cercetare şi intervenţie (în principal, abordarea/ metodologia idiografică, calitativă, interpretativă) etc.[8]

Din perspectiva acestui model se impun, în teoria, practica şi politica asistenţei sociale, conceptele de *intervenţie centrată pe relaţiile umane dizarmonice/ tulburate* şi *intervenţie centrată pe microcomunitatea anomică, disfuncţională*. Modelul aduce în atenţie conceptele de *factor psihosociologic* şi de *paradigmă psihosociologică/ microsociologică* aplicabile în aria unor categorii cardinale precum:

- Clientul reprezentat în context socio-uman;
- Clientul colectiv – familia, vecinătatea;
- Relaţia/ interacţiunea profesionist-client/clienţi;
- Intervenţia. Obiectivele şi metodologia de intervenţie etc.
- Modul de reprezentare a clientului de către profesionist.[...]

Modelul psihosociologic/ microsociologic al relaţiilor interpersonale şi al grupurilor mici, cu precădere al familiei, în practica asistenţei sociale, aduce în prim-plan, în ceea ce priveşte intervenţia şi obiectivele acesteia, în acţiunea ameliorativă şi recuperativă, concepte, idei, valori precum:

- dezvoltarea/ îmbunătăţirea/ umanizarea relaţiilor interpersonale/ umane/ sociale;
- dezvoltare interpersonală şi microgrupală;
- îmbunătăţirea din punct de vedere psihosocial şi moral a relaţiilor interpersonale şi a climatului microgrupal/ familial;
- responsabilizare şi autonomizare;
- centrare intervenţiilor pe persoană, pe relaţiile interpersonale/ umane şi pe microgrup ca întreg dinamic şi singular etc.[9] „

(6)

[8] E. Goldstein, „The psychosocial framework", în *The Encyclopedia of Social Work*, *National Association of Social Workers and Oxford Univ. Press*, 2008; S. Robbins, et al., *Contemporary Human Behavior Theory: A Critical Perspective for Social Work Practice*, New York City, Pearson, 2018; S. Cahill, et al., *Inside Social Life: Readings in Sociological Psychology and Microsociology*, Oxford, Oxford University Press, 2017; F. Turner, *Psychosocial therapy*, New York, Free Press, 1978.

[9] Vezi J. Anderson şi R. Wiggins-Carter, *op. cit*., M. Payne, 2011, *op. cit*., J. Anderson şi R. W. Carter, *Diversity perspectives for social work practice,* Boston, Allyn and Bacon, 2004.

„În ceea ce priveşte cercetarea şi teoretizarea pur socială, modelarea teoretico-sociologică aduce în analiză cu precădere teme şi aspecte de ordin social general, comunitar şi societal, realizându-se cu aportul unor discipline precum sociologia generală, sociologia comunităţii/organizaţiilor, sociologia instituţiilor, sociologia culturii, sociologia religiei, ştiinţele juridice şi politice etc. Modelul aduce în atenţie conceptele de *factor social/ sociologic şi paradigmă/ teorie sociologică* aplicabile în sfera unor categorii cardinale precum:

- Organizarea socială/ comunitară/ societală;
- Solidaritatea socială şi sistemul social;
- Managementul social şi politica socială. [...]

Sunt aduse prin acest model şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale cunoştinţele, evidenţele şi concluziile/ teoriile extrase din cercetările sociologice realizate pentru explorarea şi cunoaşterea fenomenului social în general în toată complexitatea, întinderea şi profunzimea sa, cu accent pe laturile anomice, disfuncţionale sau ostile[10]. În procesul de construire a teoriei şi metodologiei asistenţei sociale în paradigmă şi cu modelare sociologică/ macrosociologică sunt antrenate şi teme şi aspecte de ordin social general, comunitar şi societal, care sunt investigate şi conceptualizate în sfera unor discipline precum Sociologia Generală, Sociologia Comunităţii, Sociologia Organizaţiilor, Sociologia Instituţiilor, Sociologia Culturii, Sociologia Sărăciei, Marginalităţii şi Devianţei, Sociologia Justiţiei, Sociologie Politică etc.

Prin raportare la aceste discipline ştiinţifice pe parcursul timpul s-au constituit şi consacrat, în sfera proprie a teoriei asistenţei sociale, pe lângă discipline cadru, introductive, precum Introducere în Asistenţă Socială, Teoria/ teoriile Asistenţei Sociale, Metodele Asistenţei sociale etc., şi discipline mai aplicate precum Asistenţă Socială Comunitară, Asistenţă Socială Rurală, Asistenţă Socială Urbană, Asistenţa Socială a Familiei şi Copilului, Asistenţa Socială Administrativă şi Instituţională, Asistenţa Socială a Sărăciei, Marginalităţii şi Devianţei, Orientări şi Politici de Asistenţă Socială, Managementul în Sfera Asistenţei Sociale etc.

[10] Vezi Ch. Yuill şi A. Gibson, *op. cit*.; E. Ingleby, *op. cit*.; A. Llewellyn, L. Agu şi D. Mercer, Sociology for Social Workers, Cambridge, Polity Press, 2014; şi M. Sullivan, Sociology and Social Welfare, Oxfordshire, UK, 2020.

Prin aceste discipline modelul sociologic aduce în discursul specific sferei asistenţei sociale şi conceptele de *factor social/ sociologic* şi de *paradigmă sociologică/ macrosociologică* aplicabile unor categorii cardinale din sfera teoriei, practicii şi politicii asistenţei sociale precum:

- Organizarea în sfera asistenţei sociale;
- Sistemul de asistenţă socială;
- Managementul şi politica asistenţei sociale.[...]

În raport de tematica managementului şi politicii în sfera asistenţei sociale modelul sociologic/ macrosociologic aduce în atenţie concepte, idei şi teze precum:

- Politicile în sfera asistenţei sociale prioritizează importanţa măsurilor cu impact de masă, vizează fenomene social-umane dizarmonic şi anomice şi categorii de persoane aflate în dificultate sau risc şi nu indivizi sau manifestări punctuale;
- În procesele de întocmire a strategiilor şi politicilor de asistenţă socială este prioritizată importanţa valorilor şi principiilor umaniste suprapersonale, sistemul de asistenţă socială fiind abordat din punct de vedere strategic şi politic ca o entitate cu caracteristici structurale, funcţionale, procesuale şi teleologice de tip macrosocial;
- Politicile de asistenţă socială se proiectează şi aplică după principii sociologist-suprapersonale, antrenându-se marile curente, ideologii şi filosofii social-politice.[11] [...]

Rezultatele şi eficacitatea strategiilor şi politicilor de asistenţă socială din perspectiva modelului sociologic/ macrosociologic sunt consistente şi eficace, aşadar, dacă antrenează şi nivelurile socio-umane inferioare din punct de vedere structural-organizaţional., generându-se astfel un model complex, multi-nivelar, comprehensiv şi multi-dimensional de acţiune strategică şi politică în sfera sistemului de asistenţă socială. Din acest punct analiza şi teoretizarea antrenează cu necesitate şi teoria/ modelarea filosofică, aducând în discurs formule precum *asistenţă socială bazată pe cunoaştere multidisciplinară* (ştiinţifică, filosofică etc.) şi *asistenţă socială complexă*, care presupune modelare teoretică,

[11] Sh. R. Lane şi S. Pritzker, *Political Social Work: Using Power to Create Social Change*, Berlin/Heidelberg, Springer, 2018; D. Johnson, *Social Welfare: Politics and Public Policy*, New York City, Pearson, 2015; S. Svallfors (Eds.), *op. cit.;* D.L. Bradford şi W.W. Burke, *op. cit.*; C.P. Chelf, *Controversial Issues in Social Welfare Policy,* Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc., 1992.

strategie/ proiectare şi intervenţie cu antrenarea tuturor nivelurilor de analiză şi intervenţie şi modelelor teoretice aferente, ştiinţifice şi filosofice[12]."

(7)

„Filosofia, cu ramurile şi domeniile ei pur teoretice şi teoretico-aplicative, aduce în teoria, axiologia şi praxiologia asistenţei sociale propriul nivel de analiză, cercetare şi, chiar, intervenţie. Este nivelul cu cel mai înalt grad de generalitate în ceea ce priveşte teoretizarea şi reglementarea acesteia în general, a activităţii în sfera instituţiilor, serviciilor de asistenţă socială, a activităţii şi practicii asistenţilor sociali, a problemelor sociale şi umane, identificabile însă la toate nivelurile de organizare a societăţii, deoarece perspectiva filosofică, ca abordare integrativă, holistă, inter- şi trans-disciplinară şi axiologică antrenează atât ansamblul cât şi părţile[13]. În esenţă, ceea ce aduce, aşadar, în primul rând filosofia, de la nivelul ei maximal, holistic şi axiologic de analiză şi abordare, în asistenţa socială este, pe de o parte, perspectiva integrativă şi „totală", şi, pe de altă parte, analiza, dimensiunea, valenţa şi abordarea critic-axiologică, valorică, chiar

[12] M. Webster, „Complexity approach to frontline social work management: Constructing an emergent team leadership design for a managerialist world", în *Social Work & Social Sciences Review,* 14 (1), 2010, pp.27-46; P. Leonard, „The Application of Sociological Analysis to Social Work Training.", în The British Journal of Sociology, vol. 19, nr. 4, 1968, pp.375–384.
Vezi şi P.G. Lister, *Integrating Social Work Theory and Practice: A Practical Skills Guide,* Oxfordshire, England, UK, Routledge, 2013; M. Lundy, „An Integrative Model for Social Work Practice: A Multi-Systemic, Multi-Theoretical Approach", în *Families in Society: the Journal of Contemporary Human Services*, 2008; Dr. Mohl, *Essays in Holistic Social Work Practice: The Need for an Interdisciplinary Approach*, Washington, Lime Press Publishing, 2020; A.E. Barsky, *Ethics and Values in Social Work: An Integrated Approach for a Comprehensive Curriculum*, Oxford, Oxford University Press, 2019; F.D. Barth, *Integrative Clinical Social Work Practice: A Contemporary Perspective*, Berlin, Springer, 2014; C.L. Langer şi C. Lietz, Applying Theory to Generalist Social Work Practice, Hoboken, New Jersey, 2014; A. Kilpatrick şi Th. Holland, *Working with Families: An Integrative Model by Level of Need,* New York City, Pearson, 2008; M. Carroll, *Integrative Approaches to Supervision*, Londra, Jessica Kingsley Publishers, 2008.

[13] B. Williams, op. cit., p.156; T. Halvorsen, „Philosophy of social work – a new and advantageous field of training and research, în *Journal of Social Work Practice*, 2018, DOI: 10.1080/02650533.2018.1438994; R. Audi şi J. Deigh, *The Cambridge Dictionary of Philosophy*. Cambridge, Cambridge University Press, 1995.

doctrinală[14]. De aceea, spre deosebire de psihologie şi sociologie, care sunt ştiinţe în sensul restrictiv, propriu, al acestora, şi aduc reflectarea obiectivă, conformă, a unor realităţi socio-umane concrete (psihicul uman/ personalitatea, relaţiile sociale/ comunitatea), filosofia, fiind mai mult decât o ştiinţă, ori „o ştiinţă a ştiinţelor", după cum mai este denumită, o metafizică, o ontologie şi o axiologie, aduce în teoria şi practica asistenţei sociale marile idei ale umanităţii din toate timpurile, marile valori şi doctrine filosofice, metafizice, ontologice, etice ale umanităţii, pe care asistenţa socială contemporană le asimilează şi încorporează în sistemul propriu de teorii şi valori constituţionale, regăsibile în forme adaptate la toate nivelurile de teoretizare şi intervenţie, filosofia dobândind în acest sens un rol determinant în ceea ce priveşte constituirea, fundamentarea şi augmentarea constituţională teoretică a asistenţei sociale în ansamblul ei, ca necesitate, menire şi misiune[15]. [...] Raportarea, analiza şi cercetarea de la acest nivel se face de pe poziţiile ideilor, teoriilor şi valorilor fundamentale privind drepturile omului, solidaritatea umană, umanismul, egalitatea şi libertatea. Sunt aşezate în prim-plan cu precădere principii, concepte şi teorii filosofico-antropologice centrale relative la ideea-valoare de fiinţă umană, cum ar fi cele de natură umană, esenţă umană, condiţie umană, sensul vieţii etc. Din perspectiva acestor idei şi valori analiza şi cercetarea problemelor pe care le abordează asistenţa socială aduc în atenţie, cu scop de raportare, valori etalon precum egalitatea şi justiţia socială, libertatea de manifestare şi exprimare, demnitatea umană etc.

În general, definirea problemei sociale se realizează printr-o abordare critic-axiologică, comparativă, relevată ca o abatere de la un anumit standard de normalitate în ceea ce priveşte viaţa, bunăstarea, relaţiile şi convieţuirea socială a oamenilor, drepturile omului[16]. În acest sens, de la nivelul de analiză al filosofiei, al categoriilor sale specifice, pot fi considerate probleme sociale şi umane, abordabile cu scop de intervenţie şi de schimbare şi normalizare de către asistenţa socială următoarele situaţii:

[14] A. Weick, „Reconceptualizing the Philosophical Perspective of Social Work", în *Social Service Review*. 1987, 61, 2, pp.218-230.

[15] M. Walsh, *The RecoveryPhilosophy and Direct Social Work Practice,* Oxford, Oxford University Press, 2013, p.34; P. Tillich, „The Philosophy of Social Work", în *Pastoral Psychology*, 1963, 14, 9, pp.27-30.

[16] A. Leon-Guerrero, *Social Problems: Community, Policy, and Social Action,* Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 2015, p.14

- îngrădirea libertăţii de manifestare şi împlinire personală/ umană;
- inegalitatea, injustiţia socială, discriminarea intoleranţa, marginalizarea, exploatarea, oprimarea etc.;
- încălcarea demnităţii umane;
- nesatisfacerea nevoilor fundamentale de supravieţuire (hrana, adăpost);
- nesatisfacerea nevoilor constituţionale spirituale şi culturale ale persoanelor şi comunităţilor.[17]

Abordarea filosofico-axiologică în asistenţa socială contemporană explică şi abordează problema socială, clientul, vulnerabilitatea, rezilienţa ca teme mai degrabă umane decât pur sociale. Atenţia se focalizează, în principal, pe cauzele, realităţile, problemele şi experienţele ontologic-umane ale comunităţilor şi persoanelor, precum lipsa solidarităţii umane, degradarea umană a persoanelor şi comunităţilor[18]. Normalitatea este, în acest context, asociată cu normalitatea etic-umană, cu definiţiile privind drepturile fundamentale ale omului, fericirea şi împlinirea ca fiinţă umană demnă a persoanei, cu normalitatea relaţiilor interumane, normalitatea ontologic-umană şi morală a comunităţilor. În această ordine de idei, ceea ce se numeşte model filosofic în sfera teoriei, practicii şi politicii sociale, cu focalizare pe categoriile de analiză 1) omul/ persoana – bunăstarea/ împlinirea – normalitatea, 2) socialitatea/ convieţuirea – libertatea – acţiunea/ practica socială, 3) organizarea – solidaritatea şi sistemul social – politica socială, solicită teoretizări şi demersuri lămuritoare realizate din perspectivele celor trei ramuri de bază ale filosofiei: metafizica, ontologia şi axiologia. Perspectiva axiologică aducând în discurs, dezbatere şi practică abordarea doctrinal-metodologică. [...] În mare măsură, prezenţa abordărilor şi metodologiilor orientate ideologico-doctrinal îşi au originea axiologico-paradigmatică în marile filosofii, în marile sisteme teoretico-filosofice şi culturale contemporane, unele cu origini situate mult în istorie, instituindu-se astfel legături şi influenţe strânse de determinare între teorii, doctrine ori curente consacrate precum umanitarismul etic şi religios (dezvoltat în sfera largă a filosofiei de tip clasic), raţionalism şi structuralism

[17] *Ibidem*; W. Durant, *Philosophy and the Social Problem*, Los Angeles, HardPress Publishing, 2013; P. Ştefăroi, „Paradigma umanistă a asistenţei sociale sau scurtă introducere în asistenţa socială umanistă", în *Revista de Asistenţă Socială*, Nr.1, Iaşi, Editura Polirom., 2012, 2012, pp.103-120.

[18] A. Leon-Guerrero, *op. cit*., p.36.

(dezvoltate în sfera largă a filosofiei moderne) şi umanismul personalist-existenţial (consacrat în sfera largă a filosofiei de tip postmodern), pe de o parte, şi asistenţa socială tradiţională/ religioasă, asistenţa socială structurală/ radicală şi asistenţa socială umanistă, pe de altă parte. S-a ajuns astfel la o destul de consistentă şi manifestă ideologizare şi politizare a teoriei şi metodologiei asistenţei sociale contemporane, situaţie reflectată atât în sfera legislaţiei sau politicilor sociale, la nivelul sistemelor, organismelor şi instituţiilor de asistenţă socială, în declaraţiile şi codurile de practică ale acestora, în activităţile şi practicile sociale efective, la toate nivelurile de intervenţie (individul, relaţional, grupal, comunitar), în pregătirea, personalitatea, conduita şi activitatea profesioniştilor, precum şi în literatura de specialitate care le reflectă, teoretizează şi promovează, consacrându-se, în consecinţă, şi o multitudine de titulaturi specifice, fundamentate filosofic şi ideologico-doctrinal, aferente unor moduri, tipuri, orientări, metode şi doctrine de asistenţă şi protecţie socială, unele menţionate mai sus. Situaţia este, aşadar, reflectată cu multă pregnanţă şi în literatura de specialitate. Fiecare dintre cele trei mari doctrine, tipuri şi metodologii de asistenţă socială (dezvoltate şi în corespondenţa celor trei mari filosofii: clasică, modernă şi postmodernă), respectiv asistenţa socială tradiţională/ religioasă, asistenţa socială structurală/ critică/ radicală şi asistenţa socială umanistă, se fundamentează, în momentul de faţă, pe o bibliografie destul de consistentă, augmentată prin cărţi şi articole mai mult sau mai puţin dedicate, ori prin publicaţii periodice importante, unele asumate doctrinal, chiar dacă nu pot fi stabilite în toate cazurile delimitări precise între orientările acestora."

(8)

„La baza acestui model sunt aşezate, aşadar, valori, principii şi practici aferente eticii bunului simţ (simţului comun), iubirii între oameni, promovate şi prin pildele şi învăţăturile de bună convieţuire şi întrajutorare prezentate în cărţile sfinte, religioase, teologice[19]. Ca terminologii instituite şi prezente în literatura de specialitate acest modelfilosofic şi ideologico-doctrinal – tradiţional, clasic, conservator, religios în măsură semnificativă – se proiectează şi exprimă în/prin titulaturi precum *filantropie socială, caritate, asistenţă socială*

[19] Vezi: Sfântul Vasile cel Mare, *Regulile morale*, Bucureşti, Editura EIBMO, 2010; Sfântul Augustin (de Hipona), *De libero arbitrio*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2004: Dumitru Staniloae, (seria) *Filocalia*, Bucureşti, Editura Humanitas.

tradiţională, asistenţă socială convenţională, asistenţă socială religioasă etc.

Asistenţa socială tradiţionalăeste punctul de plecare în orice discuţie teoretică ori ideologică despre valorile, misiunea, metodele şi practicile asistenţei sociale în general, atât din considerente istorice cât şi axiologico-metodologice, pentru simplul motiv că aceasta este forma sa originară, iniţială, dar şi pentru faptul că conferă sistemul fundamental ancestral de valori şi scopuri ale practicii social-asistenţiale în general[20]. Asistenţă socială tradiţională, numită şi convenţională, susţinută de teorii precum teoria subzistenţei, teoria îngrijirii, teoria ataşamentului, este, de regulă, mai puţin interesată de contextul social, economic sau politic care determină sau întreţine problemele sociale, de reforme structurale, progres social sau schimbare/ ameliorare prin reforme, accentul fiind pus mai degrabă pe nevoile şi sentimentele curente ale oamenilor, considerând fiecare client, din perspectivă religioasă şi etică spre pildă, o fiinţă complexă, profundă şi spirituală ancorată la ancestralitate şi divinitate, cu dreptul la viaţă demnă, în bunăstare decentă şi moralitate, şi nu un simplu element structural (disturbant, disfuncţional) al unei comunităţi amorfe, depersonalizante[21]. [...] Ceea particularizează însă axiologia şi teleologia asistenţei sociale tradiţionale este atenţia pentru persoană aflată în dificultate reprezentată ca suflet, ca fiinţă în sine în suferinţă, şi nu ca element structural disfuncţional precum îl reprezintă doctrina structuralist-radicală, sau ca personalitate insuficient dezvoltată şi autonomizată, cum o reprezintă doctrina umanist-existenţială şi personalist-ateistă[22]. În ceea ce priveşte activitatea asistentului social „tradiţional", aceasta face mult uz de gesturi sau practici precum ocrotire, afecţiune (iubire), asistenţă, îngrijire, ajutor, făcând apel şi la simţul civic al semenilor, la sentimentele de unitate şi de apartenenţa la comunitate, la practicile şi valorile din zona

[20] D. Webb, "Themes and Continuities in Radical and Traditional Social Work, în *The British Journal of Social Work*, Vol. 11, nr. 2, 1981, pp.143–158; P. Gulati, "Social Work Roles in Traditional Societies", în *International Social Work*, 17(3), 1974, pp.50–54.

[21] D.J. Constantelos, *Filantropia bizantină şi asistenţa socială*, Iaşi, Doxologia, 2014, pp.368-370; M. Parris, *An introduction to social work practice,*Londra, Open University Press, 2012; P. Gilligan şi S. Furness, „The Role of Religion and Spirituality în Social Work Practice: views and experiences of social workers and students", în *British Journal of Social Work*, 36, 4, 2006, pp.617-637.

[22] M. Parris, *An introduction to social work practice,* Londra, Open University Press, 2012, p.65; F. Gilligan şi S. Furness, *op. cit*.

ori cultura în care se aplică, valorificând resursele cutumelor şi practicilor morale, culturale şi religioase locale. Practicianul îndeplineşte, cu prioritate, *rolurile* de facilitator, broker, consilier (sfătuitor) ori îngrijitor. În perspectiva paradigmei profesionale clasice practicianul lucrează cu precădere în mod individual cu clientul, fără o strategie coerentă de emancipare, schimbare şi autonomizare, urmărind mai degrabă o ameliorare de moment a situaţiei clientului, cu îmbunătăţiri în condiţia sa socio-materială, sanitară sau psihologic-sufletească circumstanţială, fără să urmărească determinarea unor schimbări constituţionale, radicale, în condiţia şi situaţia sa socială sau personală[23]. Lucrătorul cu persoanele aflate în dificultate excelează prin trăsături şi conduite precum blândeţea, mila, iubirea de semeni, empatia, altruismul, generozitatea, sensibilitatea pentru problemele şi suferinţele semenilor, dăruirea, omenia etc.[24]."

(9)

„„În literatura de specialitate acest model filosofic şi ideologico-doctrinal, sistemic-structuralist, critic şi radical, este consacrat, în funcţie de orientarea subsecventă dominantă, prin denumiri precum asistenţă socială structurală, asistenţă socială radicală, asistenţă socială sistemică, asistenţă socială critică etc. Acestea s-au afirmat şi statuat şi în condiţiile specifice create prin instituirea sistemelor naţionale de asistenţă şi protecţie socială, al progresului tehnologic şi consacrării formelor de organizare statal-sistemică şi instituţională specifice statului de tip occidental modern. Opusă oarecum asistenţei sociale tradiţionale, asistenţa socială structurală, fundamentată pe şi susţinută din punct de vedere teoretico-metodologic de *teoria sistemelor, teoriile structural-funcţionaliste, teoriile câmpurilor sociale, teoriile excluderii, marginalizării şi vulnerabilităţii sociale, subculturilor deviante, acţiunii societale*, promovează schimbarea şi dobândirea bunăstării prin afirmarea unor valori, categorii sau practici precum *schimbare socială şi societală structurală, reforme sociale/ politice, justiţie socială, reformare sistemico-instituţională, asistenţă socială critică, asistenţă socială radicală, asistenţă socială digitală, inginerie socială* etc.[25]

[23] B. Mullaly, *op. cit*., 2002.
[24] M. Parris, *op. cit*., p.94; F. Gilligan şi S. Furness, *op. cit*; W. Durant, *op. cit*.
[25] B. Mullaly, *op. cit*., 2006; J. Dalrymple şi B. Burke, *Anti-Oppressive Practice: Social Care and the Law,* Maidenhead, Open University Press, 2006; vezi şi S. Webb, „Critical social work and the politics of transformation", în *The Routledge Handbook*

Teoriile, mai sus enumerate, în majoritate fiind de ordin sistemico-structuralist globalist, tind să desconsidere responsabilitatea şi implicarea individuală, rolul factorul subiectiv, al personalităţii, voinţei, deciziei personale în explicarea sau depăşirea/ soluţionarea situaţiei de dificultate a persoanei, a problemei sociale. O persoană situată într-o situaţie de risc sau vulnerabilitate este astfel aprioric subiect de intervenţie socială sistematizată chiar dacă prin propriile resurse existenţial-psihologice ar avea capacitatea de a se detaşa de situaţia de dificultate. Protecţia oferită tinde astfel, aprioric, să-i anuleze iniţiativa, conducând la abandonarea efortului de dobândire a autonomiei sociale prin utilizarea resurselor din sfera proprie psihosocială. Teoriile sistemisto-structuraliste tind astfel să considere ca fiind firești şi chiar insurmontabile unele fenomene, realităţi sociale anomice şi disfuncţionale precum devianţa, sărăcia, polarizarea, marginalitatea[26]. [...] În acest sens, profesioniştii trebuie să lucreze în mod colectiv şi coerent, strategic şi sistematic, împreună cu persoanele şi categoriile aflate în dificultate, sau „exploatate" urmărind să determine schimbări nu numai în situaţia socială şi materială temporară cât mai ales, schimbări de atitudine şi mentalitate colectivă, îndrumând membrii comunităţii să se asocieze şi să se preocupe împreună de rezolvarea marilor probleme sociale ale acesteia, să confrunte, cu scop de schimbare structural-sistemică, în mod solidar, inegalităţile, sărăcia, injustiţia şi opresiunea[27]. [...] În esenţa ei, filosofia, ideologia, doctrina şi metoda structuralistă operează la nivel sistemico-macrosocietal, suprastructural şi ghidează principial şi metodologic demersurile instituţional-administrative şi politico-strategice de control, reglementare şi schimbare în sfera realităţilor şi serviciilor sociale[28]. Acest nivel, sistemic structural, cu ideile, teoriile şi modelele aferente, este aria

of Critical Social Work, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2019, https://www.routledge.com/The-Routledge-Handbook-of-Critical-Social-Work-1st-Edition/Webb/p/book/9781138578432.

[26] M. Walsh, *The Recovery Philosophy and Direct Social Work Practice*, Oxford, Oxford University Press, 2013, pp.57-59; M.L. Inderbitzin, C.A. Bates şi R.R. Gainey, *Deviance and Social Control: A Sociological Perspective,* Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 2012.

[27] J. Dalrymple şi B. Burke, *op. cit*, 2006, p.109; B. Mullaly, *op. cit.,* 2002; R. Bailey şi M. Brake, *op. cit.,*1980.

[28] J. Allan, „Theorising new development in critical social work". în J. Allan, L. Briskman şi B. Pease, *Critical social work: Theories and practices for a socially just world,* Sydney, NSW. 2009,pp.30-44, pp.33-36; R. Bailey şi M. Brake, *op. cit*.

specifică, optimă, de acţiune şi reglementare centrate pe optimizare, eficientizare ori schimbare, a managerului şi politicianului care operează în cadrul sau pentru reglementarea sistemului de asistenţă/ protecţie socială. Abordarea critic-structurală/ structuralistă sau chiar radicală centrată pe schimbare, care presupune înlocuirea structurilor „oprimante" instituite istoric şi statuate instituţional-administrativ prin norme, legi şi instituţii puternic înrădăcinate în corpusul, ethosul şi cultura politică a unei comunităţi, impune adoptarea unor viziuni şi strategii manageriale ori politice accentuat critice, precum şi măsuri/ soluţii sistemice radicale. Acestea implică formularea şi antrenarea unui consistent set de cunoştinţe, convingeri, filosofice „criticiste", cât şi adoptarea unor obiective solide ghidate de autentice principii umaniste, chiar dacă demersurile se desfăşoară în cadrele largi ale modelului filosofic structuralist."

(10)

„Spre deosebire de modul de abordare şi cercetare strict ştiinţific sau instrumental al fenomenelor, proceselor, valorilor, idealurilor şi ideilor sociale, care le reprezintă punând accentul pe notele de universalitate şi generalitate, pe ideea de socialitate structurală şi convieţuire între indivizi reprezentaţi ca elemente inactive şi fără conţinut moral ori spiritual în cadrul sistemelor sociale, prin demersuri preponderent de tip nomologic sau structural-funcţionalist, modul de abordare umanist, preponderent idiografic şi calitativ-intensiv din punct de vedere metodologic, impune o concentrare pe caracteristicile de unicitate, profunzime şi specificitate umană, convieţuirea socio-umană realizându-se, din această perspectivă epistemologico-metodologică, prin persoane reprezentate ca fiinţe complexe, personalităţi în sine şi unicităţi existenţiale, punându-se accent pe caracteristicile şi valenţele spirituale, culturale şi morale ale faptelor, fenomenelor, experienţelor şi relaţiilor socio-umane[29].[...] Modelul filosofic umanist în sfera socială este fundamentat, astăzi, în spaţiul occidental, în mare măsură, pe o concepţie materialistă, existentialistă, personalistă şi etico-raţionalistă asupra lumii, omului şi societăţii, prioritizând valorile şi rolul persoanei ca individ, subiect şi personalitate plenară. Acesta evidenţiază importanţa cunoaşterii ştiinţifice şi progresului social şi nu recunoaşte existenţa sau

[29] B.L. Berg şi H. Lune, *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*, New York City, Pearson, 2011, pp.19-22.

rolul în viaţa omului şi a societăţii a unor forţe sau entităţi supranaturale. Pune în prim-plan capacităţi, resurse şi valori precum liberul arbitru, personalitatea umană plenară, motivaţia intrinsecă, conştiinţa şi acţiunea persoanei, subiectul uman reprezentat ca agent al schimbării sinelui şi comunităţii, acţiunea bazată pe cunoaştere raţională/ ştiinţifică, creativitateşi capacitate de inovare[30]. [...] Chiar dacă în spaţiul occidental contemporan, aşa cum s-a precizat, predomină modelul filosofic umanist secularist, personalist, existenţialist şi materialist, aria modelelor şi umanismelor este vastă, cuprinzând şi modele care nu pot fi încadrate strict în această categorie, umanismul ca spirit şi filosofia umanistă ca mod de gândire îşi au rădăcinile adânc în istorie, şi se manifestă şi astăzi sub diferite forme şi cu variate denumiri. Aşadar, în spaţiul occidental contemporan, pe lângă modelele filosofice seculariste, adică personaliste, existenţialiste, materialiste, feministe, ştiinţifice, îşi manifestă din ce în ce mai mult prezenţa şi modele umaniste de tip religios, creştin, în contextul dezvoltării unei literaturi consistente care cultivă teza unui aşa-zis umanism religios/ creştin, regăsibil şi în sfera teoriei practicii şi politicii sociale sau în teoria, practica şi politica socială. Strâns legat de avansul acestei literaturi, filosofii, axiologii sociale, umanist-religioase, s-a consacrat şi o consistentă literatură numită neoumanistă, care încearcă să compatibilizeze, să apropie, să armonizeze, sub semnul unei culturi etice şi spirituale tolerante, modelul progresist cu cel tradiţional, conservator."

(11)

„Modelul umanist-personalist aplicabil în sfera teoriei, practicii şi politicii sociale în general şi în raport de categorii subsecvente precum omul/ persoana, bunăstarea/ împlinirea umană a persoanei aduce în prim-plan concepte, teme, valori precum persoana, subiectivitatea, personalitatea, bunăstarea şi dezvoltarea personală. Fără nicio îndoială, noţiunea de bază, categoria cheie de la care porneşte discursul umanist-personalist atunci când se dezbate asupra ideii de *om în context social* este cea de *persoană*. Chiar dacă termenul are o istorie milenară, provenind din antichitate, sensul modern şi contemporan al acesteia are

[30] M.J Thompson, „Normative Humanism as Redemptive Critique: Knowledge and Judgment in Erich Fromm's Social Theory", în S.J. Miri, R. Lake şi T.M. Kress, *Reclaiming the Sane Society. Essays on Erich Fromm's Thought*, Rotterdam/ Boston/ Taipei, Sense Publishers, 2014, p. 37-58, p.5; vezi şi B. Ellis, *Social Humanism: A New Metaphysics,* Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge; 2012.

legătură cu evoluţia şi consacrarea gândirii şi doctrinei/ metodologiei filosofice de tip fenomenologic. Ca urmare a acestei influenţe şi reorientări doctrinal-metodologice astăzi conceptul de persoană a ajuns să fie considerat cumva opus celui de *om în general* sau de *esenţă umană*. Orientarea fenomenologică, din filosofie în principal, cu debut în epistemologie, asociat cu precădere numelui şi gândirii marelui filosof german Edmund Husserl, a determinat, aşadar, mutaţii „fenomenologice" şi în sfera filosofiei omului, conducând la deplasarea discursului filosofico-antropologic de pe ideea abstractă de om şi umanitate pe ideea de om concret, particular, determinat, de individ uman cu personalitate complexă, de unicitate existenţială, subiectivitate, conştiinţă, intenţionalitate, liber arbitru şi responsabilitate. Nu există om în general, iar esenţa umană este o abstracţiune filosofică. În logica metodologiei fenomenologice husserliene există doar oameni concreţi aflaţi în căutare activă de împlinire, fericire, bunăstare. Conceptul de persoană încorporează toate aceste caracteristici. Bunăstarea înseamnă, în perspectivă umanist-personalistă, în primul rând bunăstarea şi împlinirea persoanei, a fiecărei persoane, iar etalonul numit normalitate a persoanei se corelează şi cu noţiunea de dezvoltare personală, implicare şi responsabilitate. [...] Una dintre inovaţiile cele mai însemnate pe care le experimentează asistenţa socială de orientare umanist-personalistă pare să fie reprezentată de modul în care este văzut şi abordat clientul: ca *fiinţă umană complexă şi responsabilă*, ca *personalitate*, ca *eu*. Aceastăabordare îşi are, desigur, originea în gândirea filosofică umanist-personalistă, centrată pe subiectivitate, individualitate şi capacitatea intrinsecă de autodeterminare a persoanei. Din perspectiva modelului (filosofic şi ideologico-doctrinal) umanist-personalist al asistenţei sociale reprezentarea clientului, a beneficiarului serviciilor de asistenţă socială porneşte, aşadar, de la capacitatea *potenţială* a acestuia de autodeterminare, considerându-l a priori apt să depăşească cu resursele şi abilităţile proprii situaţia de dificultate, iar intervenţia asistenţială, externă, a serviciilor/instituţiilor sau profesioniştilor se impune doar după ce au fost epuizate/ valorificate resursele existente de la nivelul personalităţii acestuia. În ceea ce priveşte definirea *situaţiei de dificultate* sau a *problemei sociale,* această operaţie se realizează printr-o evidenţiere a acestora ca abateri de la normalitate în ceea ce priveşte capacitatea persoanei/ persoanelor de a părăsi prin sine sau cu sprijin psihoterapeutic (de metodă umanist-personalistă) situaţia

de dificultate[31]. Aşadar, paradigma personalist-umanistă contemporană explică şi abordează problema socială, vulnerabilitatea, reziliența, dar şi *normalitatea* ca teme mai degrabă psihologico-individuale decât ca teme pur sociale sau societale. Atenţia se focalizează şi pe factorii, cauzele, realităţile, problemele şi experienţele ontologic-umane individuale ale persoanelor vulnerabile ori aflate în dificultate[32]. [...] Din perspectivă umanist-personalistă, rolul central al asistentului social este, astfel, acela de a schimba sau ameliora situaţia clientului prin dezvoltarea psihologico-personală a acestuia, prin folosirea şi antrenarea, ca mijloace, precum şi ca obiective, cu prioritate resursele psihologice, activismul personal şi responsabilitatea acestuia. Aşadar, indiferent de domeniul social în care-şi desfăşoară activitatea, de postul, funcţia, rolul specific pe care îl ocupă, asistentul social „umanist-personalist" este adeptul şi promotorul unei atitudini şi acţiuni proactive şi vizionare, orientat constituţional spre reabilitare prin schimbare, în primul rând psihologico-personală a clientului, persoanei aflată în dificultate, şi, ulterior, ca şi consecinţă, şi socială (reintegrare socială)[33]. Este motivul pentru care personalitatea şi conduita asistentului social trebuie să se descrie şi prin acele trăsături pe care urmăreşte să le activeze sau formeze la beneficiarul serviciilor sociale, precum dezvoltarea umană şi personală, activism, responsabilitate, dar şi trăsături, calităţi şi cunoştinţe aferente profesiunii, precum vizionarism, idealism, inteligenţă socială, creativitate, cunoştinţe de psihologie umanistă, psihologie a persoanei/ personalităţii[34]."

(12)

„În perspectivă umanist-existenţială/ existenţialistă socialitatea/ convieţuirea, şi aferent acesteia, comunitatea socio-umană, este o complexă interacţiune personală, socio-umană şi un univers socio-uman existenţial de o complexitate enormă, ireductibilă[35]. Comunitatea umană nu este un dat, ancestral sau instituţional, ci se coagulează şi formează

[31] W. Durant, *Philosophy and the Social Problem*, Los Angeles, HardPress Publishing, 2013.

[32] J.H.D. Cornelius-White, *Person-Centered Approaches for Counselors*, Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 2015, pp.11-18;.

[33] Humanistische Akademie, *op. cit.* p.49.

[34] P. Ştefăroi „Perspectiva umanistă asupra intervenţiei şi schimbării în asistenţă socială comunitară", în *Revista de Asistenţă Socială*, nr.2, Iaşi, Editura Polirom, 2018, p.17.

[35] S.M. Buechler, *Critical Sociology,* Boulder, CO, Paradigm Publishers, 2008.

ontogenetic, se dezvoltă, regresează sau dezintegrează. Este în acelaşi timp un mediu socio-uman fluid în care se află totuşi resursele umane şi socio-culturale autentice ale existenţei, fericirii şi împlinirii umane individuale[36]. Convieţuirea/ comunitatea socio-umană normală, coezivă, optimă are, astfel, pe lângă o valenţă constrângătoare (socială, etică, juridică,culturală şi politică) importantă, şi una eudaimonico-existenţială[37], fiind din acest punct de vedere o asociere de individualităţi psihologice, de persoane aflate în căutare de fericire şi afirmare, şi în care, în acelaşi timp, resursele, raporturile, relaţiile şi normele nu sunt aprioric prefigurate ori impuse de valorile şi limitările structural-sistemice sau instituţionale ale întregului/ comunităţii, ci în mare măsură se construiesc în dinamica complexă a contingenţelor social-evenimenţiale şi interacţiunilor personale particulare[38]. [...] Realitatea şi practica curentă în domeniul asistenţei sociale au evidenţiat, printre altele, aspectul că multe dintre problemele aşa-zis comunitare, sociale sau socio-economice sunt de fapt de ordin *existenţialuman* sau socio-uman, iar obiectivele, valorile, principiile şi resursele rezolvării lor şi ale intervenţiilor social-asistenţiale sau ameliorativ-recuperative se află chiar în interiorul, la nivelul relaţiilor interumane concrete şi la nivelul microgrupurilor particulare, în contextul socio-uman determinat şi în personalitatea/ psihologia persoanelor vulnerabile sau în dificultate, motiv pentru care impunerea şi adoptarea unor obiective, principii şi proiecte asumat şi expres umanist-existenţiale/ existenţialiste, de expresie modernă şi postmodernă, proactive, centrate pe schimbare, autonomizare, autodeterminare şi integrare socială, în procesul de intervenţie – cu *relaţiile umane concrete* în calitate de resursă centrală – s-a impus ca o necesitate şi consacrat ca o realitate[39]. În principal, abordarea umanist-existenţială/ existenţialistă în asistenţa socială propune ca *scopuri şi obiective* ale intervenţiei – în principal, aşadar, prin valorificarea resurselor nelimitate

[36] C.P. Chelf, *Controversial Issues in Social Welfare Policy: Government and the Pursuit of Happiness,* Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 1992.

[37] J.F. Else, *Purposive social change: A radical humanist perspective,* Iowa City, University of Iowa, 1977.

[38]. Znaniecki, *On humanistic sociology*, Chicago, University of Chicago Press, 1969, p.37.

[39] M. Delgado, *Community Social Work Practice in an Urban Context,* Oxford, Oxford University Press, 2000, pp.17-22.

ale relaţiilor umane şi personalităţii umane, prin schimbare şi dezvoltare umană, personală şi comunitară, prin reabilitarea umană – autonomizarea şi responsabilizarea persoanelor şi grupurilor aflate în dificultate din cadrul comunităţii şi transformarea comunităţii ca întreg într-o colectivitate *umană*, solidară, incluzivă[40], într-un mediu şi univers existenţial securizant, un cadru de existenţă *umană* unde persoana/ clientul se poate împlini ca om şi îşi poate valorifica resursele sale intelectuale, afective, spirituale, morale etc. atât cu scop de emancipare/ împlinire personală, cât şi de autonomizare şi de reintegrare socială[41]. [...]În activitatea concretă a profesionistului din asistenţa socială existenţială/ existenţialistă de intervenţie cu scop de schimbare la nivelul relaţiilor umane şi al microcomunităţii scopul principal este, în principal, acela ca, operând în sfera relaţiilor aşa-zis *sociale/ instituţionale*, în sfera comunităţi *social-administrative*, să le transforme pe acestea, prin utilizarea unei metodologii de tip umanist-existenţial, în relaţii *umane,* şi comunităţi *umane, existenţial-incluzive*. Cunoştinţele, calităţile, abilităţile, deprinderile, experienţele profesionistului relative la dimensiunea existenţial-umană a relaţiilor şi grupurilor sociale reprezintă, în acest scop, mijloc, resursă psihologico-personală şi profesională esenţială care poate determina ori facilita, în procesul de intervenţie, *schimbarea*, prin care se pot *umaniza* şi relaţiile sociale tulburate, microcomunitatea disfuncţională, dezumanizată, persoanele degradate moral, psihologic, dezumanizate, aflate în dificultate, suferinţă, conflict, nedezvoltare, ajungându-se astfel în situaţia ca serviciile sociale să-şi îndeplinească menirea principală: să determine schimbări nu la nivel societal, unde este menirea politicianului, nici la nivel fizico-individual, unde este menirea cadrului medical, a personalului de îngrijire, ci la nivel *existenţialuman*, socio-uman, la nivelul relaţiilor umane concrete, al microcomunităţii, cu precădere al familiei, acolo unde este, în principal, statuată menirea şi misiunea asistentului social şi serviciilor de asistenţă socială[42]."

(13)

[40] Humanistische Akademie, *op. cit*.

[41] D.F. Krill, *op. cit*, p.129.

[42] J. Anderson şi C.R. Wiggins, *Diversity perspectives for social work practice*, Boston, Allyn and Bacon, 2004, p.22.

„În sfera asistenţei sociale, acest model (etic/cultural-umanist) postulează teza că situaţiile de dificultate, problemele sociale, situaţia precară a clientului/ beneficiarului serviciilor de asistenţă socială sunt cauzate, condiţionate ori influenţate, pe lângă cauzele, factorii de ordin pur social, economic, psihologic ori juridic, şi de factori de ordin etic şi cultural. Anomia morală, cultura de tip deviant, promiscuitatea pot reprezenta caracteristici obiective ale unei probleme sociale sau ale unui client, însă, în acelaşi timp pot fi şi reprezentate şi în calitate de climat favorizant sau cauzator de inadaptare, devianţă, sărăcie etc. Asistenţa socială centrată pe valori (morale şi culturale) propune, din perspectiva acestei teze, concentrarea cu prioritate pe dimensiunea culturală şi morală a **activităţii de evaluare**, punând accentul pe latura morală şi culturală a **clientului** şi sistemului client, a vieţii şi **situaţiei de dificultate** a acestuia, pe relaţiile şi conduitele sociomorale contextuale în care este antrenat, unde se află şi multe dintre indiciile evaluării sau resursele schimbării. Vulnerabilitatea este determinată sau accentuată de degradarea morală şi culturală pe care a suferit-o clientul, de degradarea/ alterarea relaţiilor interpersonale, a climatului sociomoral şi cultural din comunitate. Modelul etic/cultural-umanist în teoria, practica şi politica asistenţei sociale reliefează, aşadar, importanţa factorilor morali şi culturali cu accent şi pe specificitatea locală socio-umană care-i conferă consistenţă ontologică[43].

În **procesul de intervenţie** managerul de caz îşi construieşte tabloul evaluativ cu precădere printr-o metodologie umanist-contextuală de tip cultural şi etic. Procesul de elaborare a proiectului de intervenţie după acest model presupune acordarea de prioritate şi utilizării resurselor culturale şi morale de reabilitare/ normalizare[44]. Activităţile de intervenţieutilizate nu fac exces de formalism şi tehnicism, profesionistul empatizează din punct de vedere cultural/ moral cu clientul, urmărind în principal să contribuie la autonomizarea şi reabilitarea acestuiaprin dezvoltare morală, socio-umană şi culturală[45].

---

[43] A.E. Barsky, *Ethics and Values in Social Work: An Integrated Approach for a Comprehensive Curriculum Ethics and Values in Social Work: An Integrated Approach for a Comprehensive Curriculum*, Oxford, Oxford University Press, 2019, pp.105-119.

[44] R. Hugman, *Virtue Ethics in Social Work Practice*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2020, pp.17-26

[45]M. Delgado, *Social Work with Latinos: Social, Economic, Political, and Cultural Perspectives,* Oxford, Oxford University Press, 2017, pp.199-211.

Acţiunea vizează atât persoana cât şi comunitatea. [...] Una dintre provocările cele mai însemnate pe care le întâmpină asistenţa socială de orientare umanist-feministă în **procesul de intervenţie,** pare să fie dată de modul în care este în continuare în mod nefavorabil percepută, reprezentată în comunităţile tradiţionale femeia, rolurile (supraîncărcarea) acesteia în familie, în raporturile cu bărbatul, distribuţia inechitabilă a sarcinilor în sfera activităţilor gospodăreşti, în îngrijirea şi educaţia copiilor. Conceptul de asistenţă socială feministă vine astfel şi ca răspuns la aceste realităţi, „reminescenţe cultural-istorice", pe care teza feministă le consideră inadecvate timpului prezent şi generatoare de mari probleme sociale şi propune metode nu doar punctuale de intervenţie, ci şi sisteme de gândire, acţiune şi metodă care trebuie să înlăture sau să diminueze impactul nefast al acestor atitudini şi practici, conservatoare, retrograde[46]. **Asistentul social** este astfel nu doar un simplu distribuitor de servicii pentru familiile aflate în dificultate, ci şi un bun cunoscător al problematicilor sociale de gen, un umanist, un profesionist apt şi capabil să remedieze disfuncţiile legate de discriminare, violenţă familială, exploatarea femeii şi copiilor prin muncă, orice altă formă de discriminare ori exploatare pe criterii de gen, dar şi de rasă, etnie, stare socială etc. [...] Modelul umanist-tehnologic în teoria, practica şi politica asistenţei sociale s-a impus, cu precădere, desigur, în spaţiul occidental, prin promovarea şi utilizarea aşa-ziselor *practici şi politici de asistenţă socială bazate pe tehnologie*. Asistenţei sociale de orientare asumat umanistă fiindu-i asociate, în noul tip de societate, şi metodele şi practicile pe care le aduce sau facilitează tehnologia, cu precădere Internetul. În sistemul de asistenţă socială specificul practicilor bazate pe tehnologie constă în faptul că utilizează, în activitatea concretă a profesionistului, de evaluare sau intervenţie, toată paleta de facilităţi pe care le oferă aceasta. Practicile bazate pe tehnologie solicită din partea asistentului social de credinţă şi practica „umanist-tehnologică" meticulozitate, atenţie şi focalizare pe realitatea socio-umană concretă, pe situaţia efectivă, reală a problemei sociale, desfăşurate însă în paralel cu utilizarea facilităţilor pe care le conferă societatea bazată pe cunoaştere ştiinţifică şi tehnologie[47].

[46] L. Dominelli şi E. Mc Leod, *op. cit.*

[47] R.M. Grinnell Jr. şi Y.A. Unrau, *Social Work Research and Evaluation: Foundations of Evidence-Based Practice*, Oxford, Oxford University Press, 2010, pp.88-96; D. Smith, *Social work and evidence based practice,* Londra, Jessica,

În funcţie de particularităţi de cazuistică sau logistică, profesionistul nu trebuie să mai călătorească zeci sau sute de kilometri pentru a ajunge la un caz cu scop de evaluare sau intervenţie, acesta poate din biroul său, prin Internet, spre pildă, să realizeze o corectă evaluare, precum şi, eventual, un aşa-zisul „transfer de cunoştinţe şi competenţe" astfel încât beneficiarul direct sau un aparţinător să dobândească cunoştinţele sau abilităţile necesare autogestionării situaţiei de dificultate. [...] Politica şi managementul neoumanist al comunităţilor, sistemelor şi serviciilor de asistenţă socială trebuind să urmărească valorificarea atât a resurselor umane de la nivelul indivizilor, în spiritul filosofiei existenţial-umaniste predominante în a doua parte a secolului trecut, dar încă active şi astăzi, prin aşa-zisul curent „progresist-individualist", cât şi cele de la nivel familial, comunitar, cultural, pentru care pledează promotorii *Noului Umanism*, transmodern, integrativ, pluralist, unde un rol important îl deţin – prin teza unui aşa-zis „reflux" spiritual – şi valorile social-umaniste promovate de religie. Devin astfel – cu resursele, valorile şi metodelor pe care le promovează – importante şi utile ambele curente şi modele umanist-filosofice. Desconsiderarea resurselor de la nivel individual ar dezangaja persoanele în demersurile şi eforturile proprii absolut necesare pentru auto-administrare şi adaptare, în timp ce neglijarea resurselor de la nivel familial, microcomunitar şi cultural ar lăsa persoanele aflate în dificultate şi limitate ca potenţial de adaptare, vulnerabile, fără suportul socio-uman indispensabil, pornindu-se de la teza filosofică că omul este ca natură şi condiţie o fiinţă bio-psiho-socio-culturală foarte complexă, există în sine şi pentru sine, dar şi prin ceilalţi/ comunitate şi pentru ceilalţi/ comunitate (principiu cardinal al idealului-valoare – foarte important în asistenţa socială – numit solidaritate umană/ socială)[48]. Acesta este unul dintre principiile de bază ale noului umanism, dar şi al noilor filosofii şi politici umaniste care fundamentează tendinţele înnoitoare din teoria, praxiologia şi politica socială[49] şi a asistenţei sociale din spaţiul vest-european/ occidental contemporan. Situaţia este însă alta în spaţiul est-european – şi românesc – unde greu se poate vorbi de neoumanism şi de filosofii,

Kingsley, 2004, pp.10-11.

[48] E.Z. Brodkin, „Human Services Organization and the Politics of Practice", în Y. Hasenfeld, *Human Services as Complex Organizations*, Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc., 2009, pp.61-78.

[49] B.F. Seidman şi N.J. Murphy, *op. cit.*

metode sau practici de tip neoumanist în sfera socială, caracteristic acestui spaţiu fiind mai degrabă un umanism social de tip dual, dualist, reprezentabil printr-un model filosofic dual-umanist, dominant şi în teoria, practica şi politica socială, precum şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale."

(14)

„Dacă în spaţiul occidental, locul în care Umanismul este, după cum se cunoaşte, „la el acasă", există şi coexistă multe umanisme şi modele, bine instituite, inclusiv pentru sfera socială, ajungându-se astăzi să se dezbată şi să se diserteze (după cum am precizat şi noi în subcapitolul consacrat) asupra iminenţei sau prezenţei bine statuate a unui umanism multilateral, integral/ integrat, complex, chiar holist, numit şi *neo-umanism* sau *nou umanism*, în foarte multe alte spaţii, culturi, zone, societăţi, cu precădere în cele aflate „în tranziţie" sau la confluenţa culturilor, ideile, valorile şi practicile umaniste cu sensul propriu consacrat în spaţiul occidental este mai puţin prezent, manifest, sau acceptat. În aceste spaţii a pătruns termenul de umanism, însă, cel puţin pentru sfera socială, acesta este adesea folosit în contextul unor culturi, idei şi practici aferente modelului tradiţional, conservator, adesea religios. În aceleaşi spaţii, mai ales în cele din vecinătatea statelor occidentale, au pătruns însă şi s-au instalat, chiar dacă timid, şi ideile, practicile şi politicile propriu-zis umaniste, moderne/ postmoderne – personaliste, existenţialiste, ateiste, progresiste, seculariste etc. Situaţia creată nu este însă nicidecum asemănătoare cu cea prezentă în spaţiul occidental, unde, sub „cupola" neoumanismului, noului umanism, umanismului integral sau al altor titulaturi, tind să coexiste, în mod oarecum armonios, printre celelalte umanisme/ modele[50], cele doua mari umanisme istorice şi modele bine consacrate, conservator/ religios şi progresist/ secular, ci mai degrabă poate fi descrisă ca drept dihotomică, antagonică, chiar conflictuală, însă termenul cel mai potrivit pare să fie cel de *dualitate*, ori *dualism*, pentru care aceste spaţii au chiar premise de ordin istoric, ancestral. [...] Aplicabil spaţiului est-european – şi românesc – contemporan, modelul umanist-dual implică ideea că cele două serii distincte, prezumtiv antagonice şi nonconfluente de idei, concepţii sau credinţe, respectiv de tip tradiţional, religios şi de tip

[50] R. Carrier, „Atheism... Plus What?", în *Essays in the Philosophy of Humanism,* The American Humanist Association, vol. 21, nr. 1, 2013, pp.105–113.

progresist/ secular, relative la categoriile dominante sau normele care reglementează convieţuirea, la ierarhia valorilor şi relaţiile dintre individ şi comunitate etc. se află în raport de dualitate deoarece se manifestă concomitent, coexistă în sfera unui singur spaţiu socio-cultural şi geografic. Coexistă, aşadar, în formă duală, pe de o parte, valorile, ideile, concepţiile sau credinţele de orientare/ sorginte conservatoare, tradiţională, religioasă cu valorile, ideile, concepţiile sau credinţele de orientare/ sorginte seculară, progresistă. Modelul umanist-dualist contrapune, aşadar, şi în acest spaţiu, cele două (sub-)modele moniste, însă în foarte mare măsură fenomenul are loc sub „cupola" culturii. Sfera socio-umană din spaţiul est-european contemporan comportă, la modul structural, în măsură semnificativă, valenţa, dimensiunea culturală, specificităţile spirituale/ religioase, naţionale, etnice, artistice din această parte a Europei[51]. [...] Pe de o parte:

- idei, concepţii, principii, valori aferente umanismului şi modelului umanist-religios, unde socialitatea, convieţuirea, libertatea şi acţiunea socială sunt orientate în principal spre celălalt, comunitate, sau propun/ promovează conduite, acţiuni, practici care urmăresc mântuirea, viaţa, convieţuirea şi fericirea veşnică, după moarte;

pe de altă parte::

- idei, concepţii, principii, valori aferente umanismului de tip secular, progresist şi individualist, unde socialitatea, convieţuirea, libertatea şi acţiunea socială sunt orientate în principal spre împlinirea particulară şi bunăstarea membrilor comunităţii, societăţii, în calitate de persoane, individualităţi, resorturile socialităţii, convieţuirii, libertăţii şi practicilor sociale neavând nicio legătură cu o altă lume, fiind degrevate de orice fel de acţiune externă, determinism meta-fizic, supranatural, sau cu scop soteriologic.

În virtutea acestui dualism doctrinal-umanist desigur că şi practicile şi politicile sociale din societăţile aparţinătoare acestui spaţiu, est-european, şi românesc, reflectă şi încorporează această dublă, duală şi, în mare măsură, antagonică reprezentare a ideii de socialitate, de

[51] J. Lewis, "Religion and Culture in Eastern Europe.", în *European Judaism: A Journal for the New Europe*, vol. 3, nr. 2, 1968, pp.39–46.

convieţuire, libertate ori intervenţie socială, antrenând toate sferele şi activităţile sociale: educaţia, sănătatea, justiţia, protecţia şi asistenţa socială etc. [...] În ceea ce priveşte intervenţia în sfera asistenţei sociale, rolul profesionistului, obiectivele şi metodele asistenţei sociale în spaţiul european pe care il avem în vedere, cele două modele umanist-sociale „paralele", dar şi opuse din punct de vedere doctrinal-ideologic conferă descrieri, explicaţii şi teoretizări, desigur, de asemenea, diferite. În spaţiul est-european – şi românesc – contemporan, din perspectiva modelului tradiţional, intervenţia vizează cu precădere supravieţuirea clientului/ beneficiarului serviciilor de asistenţă socială, prin oferirea/ asigurarea de bunuri şi servicii de suport, material şi emoţional, activitatea asistentului social implicând atitudini, gesturi şi practici precum ocrotire, afecţiune (iubire), asistenţă, îngrijire, ajutor, antrenându-se în proces şi responsabilitatea morală ori spiritul civic al semenilor, sentimentele de unitate şi de apartenenţa/ adeziune la comunitate/ familie, la practicile şi valorile din zona ori cultura în care acestea se aplică, valorificându-se resursele cutumelor şi practicilor morale, culturale şi religioase locale. În acest context, profesionistul îndeplineşte, cu prioritate, rolurile de îngrijitor, facilitator, broker, consilier (sfătuitor) ori duhovnic (consilier/ îndrumător sufletesc/ spiritual), tămăduitor, lucrând cu clientul fără o strategie coerentă de emancipare, schimbare şi autonomizare, urmărind mai degrabă o ameliorare materială sau emoţională de moment a situaţiei clientului, cu îmbunătăţiri resimţite cu prioritate în condiţia sa socio-materială, sanitară sau psihologic-sufletească circumstanţială, fără să vizeze determinarea unor schimbări fundamentale, radicale, în structura şi situaţia sa socială sau personală[52]. [...] În schimb, din perspectiva modelului umanist-secular, progresist, existenţialist şi personalist, intervenţia este esenţialmente orientată şi centrată, prin obiective şi metodologie, pe schimbare, a clientului individual în primul rând prin *empowerment* (psihologic) şi responsabilizare, prin dezvoltare umană/ personală, valorificarea voinţei şi capacităţilor interne de autodeterminare – resorturi, resurse şi factori cruciali în procesul reabilitării personale şi umane individuale, al adaptării, integrării şi autonomizării sociale a persoanei aflate în dificultate (clientului). În scopul realizării obiectivelor de reabilitare,

[52]E.A. Graddy şi K. Ye, "Faith-based versus secular providers of social services– differences in what, how, and where", *Journal of Health and Human Services Administration*, 29(3), 2008, pp.309-335.

normalizare şi integrare socială a clientului, modelul „recomandă", de asemenea, şi valorificarea resurselor nelimitate ale relaţiilor umane care trebuie să conducă la transformarea comunităţii ca întreg, reprezentată ca un ansamblu de relaţii umane, într-o organizaţie *umană*, solidară, incluzivă, bună cu oamenii, într-un mediu şi univers existenţial securizant, un cadru socio-uman de existenţă în care persoana se poate împlini ca individualitate şi îşi poate valorifica resursele sale intelectuale, afective, spirituale, morale etc. Acest cadru operează ca resort ameliorativ, recuperativ şi integrativ şi asupra clientului, a persoanei aflate în dificultate, excluse, marginalizate. Factorul generativ de bunăstare socio-umană nu este de ordin supranatural, divin sau etico-encestral, precum este cel invocat de către modelul umanist-religios/ tradiţional, ci de ordin pur uman, fiind antrenată raţionalitatea umană, ştiinţa, conştiinţa. [...] În acord cu această stare de fapt politicile sociale instituibile şi aplicabile în statele aparţinătoare spaţiului est-european post-comunist, inclusiv în cel românesc, neputându-se armoniza, compatibiliza sau completa, sunt puse adesea în situaţia să să alterneze într-un mod antagonic şi să fie aplicate în logica fortuită a ciclurilor electorale, astfel că, în funcţie de ideologia, doctrina social-politică a forţei/ formaţiunii politice aflată la putere la un moment dat, se va activa şi operaţionaliza şi un anumit model (umanist) de organizare şi funcţionare a sistemului de asistenţă socială. Politicile sociale, de asistenţă şi protecţie socială, implică destine umane; de aceea, trebuie să răspundă atât nevoii de continuitate, cât şi celei de coerenţă, scop în care identificarea unor paradigme şi formule comprehensive care să răspundă acestor comandamente este de mare importanţă, iar dacă atribuibil acestui spaţiu este conceptul de umanism dual/ dualist, care la modul concret se regăseşte în sfera socială şi prin existenţa unor mari clivaje culturale/ axiologice, mari polarizări şi anomii sociale atunci aceste societăţi trebuie să fie considerate şi catalogate şi ca *foarte complexe*, la fel şi sfera teoriei, practicii şi politicii sociale în general, şi, desigur, a teoriei, practicii şi politicii asistentei sociale în special. De aceea, în consecinţa şi în logica acestei realităţi complexe, noi considerăm că adecvată, potrivită specificului teoriei, practicii şi politicii asistenţei sociale din spaţiul est-european, desigur, şi a celui românesc, contemporan, este formula *Asistenţă Socială Complexă şi Bazată pe Cunoaştere Multidisciplinară.*(propunerea o expunem, explicăm şi argumentăm în secţiunea *Propuneri* a lucrării)."

Epigrafele utilizate pe parcursul lucrării

... nous nous sommes déjà appliqué à faire sentir l'énorme complexité du Monde que nous cherchions à ressusciter. De ce dimension prodigieus il nous reste cependant, par un dernier effort de vision, à prendre plus explicitement conscience, face à l'ensemble tout entier.[53]

Pierre Teilhard de Chardin,
Le Phénomène Humain,
Paris, Editions du Seuil, 1956, p.85

...teoria asistenţei sociale este o construcţie, interacţionând cu o lume reală a relaţiilor sociale, dar pentru că este o construcţie putem să o adaptăm şi să o dezvoltăm aşa cum o practicăm, aşa cum prin practica noastră putem ajuta clienţii să se dezvolte şi să se adapteze. Pentru a face acest lucru trebuie să avem idei cum să dirijăm, administrăm şi să informăm despre ce facem. Aceste idei sunt teoriile (modelele, n.a.) *privind practica asistenţei sociale...*

Malcolm Payne,
Teoria modernă a asistenţei sociale,
Iaşi, Editura Polirom, 2011, p. 43

[53] … ne-am străduit deja să facem simțită complexitatea enormă a Lumii pe care încercam să o readucem la viaţă. Din această dimensiune prodigioasă, ne rămâne totuși, printr-un ultim efort de viziune, să devenim mai conștienți într-un mod explicit, în faţa întregului ansamblu.

The 'science' dimensions of social work are encompassed by the available evidence bases derived from social science research and practice theories. The 'art' of social work comes about as social work practitioners weave together this scientific knowledge with personal strengths and skills, social and cultural experiences, professional knowledge and practice wisdom, and adapt these to the unique and particular situations in which we work. While this terminology runs the risk of separating knowledge as stemming from either research (science) or experience (art), it serves as a useful reminder of the complex interaction of knowledge and skills that social workers must engage with in practice.[54]

Louise Harms şi Jane Maidment,
Capitolul „The Art and Science of Social Work",
în *Social Work: Contexts and Practice,*
Oxford University Press, 2013, p. 4.

...tacit as well as explicit, philosophical commitments are integrally involved in everything that social workers do, not only in practice, but also in teaching and research. In

[54] Dimensiunile care ţin de „ştiinţă" în asistenţa socială sunt evidenţiate de bazele de dovezi disponibile derivate din cercetarea în ştiinţele sociale şi din teoriile practicii. „Arta" asistenţei sociale apare atunci când practicienii îmbină aceste cunoştinţe ştiinţifice cu punctele lor forte şi abilităţile personale, experienţele sociale şi culturale, cunoştinţele profesionale şi înţelepciunea dobândită în practică, adaptându-le la situaţiile unice şi particulare în care lucrăm. Deşi această terminologie riscă să separe cunoaşterea în cea care provine fie din cercetare (ştiinţă), fie din experienţă (artă), ea serveşte drept un util memento al interacţiunii complexe dintre cunoştinţe şi abilităţi, cu care asistenţii sociali trebuie să se confrunte în practică.

addition, such commitments are present in how social workers see the society in which they work, and in how they define their role in this society. In all these areas philosophical commitments are inescapable but, like the air we breath, seldom noted.[55]

Roberta Wells Imre,
"Introduction: Social Work and Philosophy",
în *The Journal of Sociology & Social Welfare,* Vol. 18, Nr. 4, 1991, p. 3

Humanistic models have in common that they see people as creating meaning from their experiences, and that the social worker tries to help these people to trust their own interpretations of reality. One tries to see actions from the point of view of the person involved. This perspective is difficult to identify directly in practical social work, but the values and the ethical guidance is strongly humanistic influenced. Moreover, one sees clients as a whole human, and they are the focal point insocial work.[56]

Gunn Strand Hutchinson şi Siv Oltedal, *Five Theories in Social Work*, Sydney, Universitetsforlage,UiN- report 1/2014, p.79 (Original: Gunn Strand Hutchinson og Siv Oltedal, Modeller i sosialt arbeid, 2. utgave. Oslo: Universitetsforlaget, 2003)

[55]…angajamentele filosofice, atât implicite, cât şi explicite, sunt implicate integral în tot ceea ce fac asistenţii sociali, nu doar în practică, ci şi în predare şi cercetare. În plus, aceste angajamente sunt prezente în modul în care asistenţii sociali percep societatea în care lucrează şi în felul în care îşi definesc rolul în această societate. În toate aceste domenii, angajamentele filosofice sunt inevitabile, dar, asemenea aerului pe care îl respirăm, rareori sunt conştientizate.

[56] Modelele umaniste au în comun faptul că văd oamenii ca pe cei care îşi creează sensul propriu din experienţele lor, iar asistentul social încearcă să îi ajute pe aceştia să aibă încredere în propriile interpretări ale realităţii. Se încearcă înţelegerea acţiunilor din perspectiva persoanei implicate. Această perspectivă este dificil de identificat în mod direct în practica asistenţei sociale, însă valorile şi îndrumarea etică sunt puternic influenţate de umanism. În plus, clienţii sunt văzuţi ca fiinţe umane complete şi reprezintă punctul central în asistenţa socială.

CONCLUZII, PROPUNERI

Am pornit, în conceperea şi desfăşurarea acestei lucrări de la situaţia actuală a sistemului de asistenţă socială din România, pe care am înfăţişat-o ca nefiind adecvată unei ţări europene din secolul XXI, în care predomină un model şi o practică de tip pasiv, asistenţial, reflectând o reprezentare preponderent constatativă şi non-intervenţională a problemelor sociale, prezentând dificultăţile sociale mai degrabă ca pe „realităţi obiective", imuabile, decât ca pe provocări ce trebuie abordate şi transformate. Această orientare „constatativă" se manifestă atât în politica de asistenţă socială, cât şi în formarea profesională a asistenţilor sociali. Programele de pregătire, dominate de un curriculum sociologist-descriptiv, tratează fenomene precum sărăcia şi devianţa ca fapte structurale, aproape de necontestat. Din păcate, acest tip de abordare conduce la o resemnare faţă de problemele sociale, care sunt percepute ca inevitabile, determinând o atitudine pasivă faţă de marginalitate şi excluziune. În loc să îşi propună schimbarea şi ameliorarea situaţiei sociale, sistemul educaţional se limitează la observaţia fenomenelor, consolidând astfel o mentalitate fatalistă.

Dintr-o perspectivă filosofică, această atitudine fatalistă are implicaţii profunde. În primul rând, ea accentuează un sentiment de determinism social, conform căruia indivizii şi comunităţile sunt subjugate unor forţe structurale irezistibile, rămânând neputincioşi în faţa circumstanţelor care le determină existenţa. Acest determinism rigid, apropiat de conceptul de „determinism dur" în filosofie, sugerează că individul este lipsit de capacitatea de autodeterminare, fiind un simplu produs al forţelor sociale externe. Viziunea aceasta pesimistă asupra condiţiei umane percepe sărăcia, marginalitatea şi devianţa ca elemente aproape inerente structurii sociale, fără vreo cale reală de emancipare. Consecinţele asupra practicii asistenţei sociale sunt inevitabil nefaste. Sistemul devine un simplu „supraveghetor al suferinţei", incapabil să încurajeze auto-emanciparea şi autorealizarea celor aflaţi în dificultate. Această abordare sociologist-pasivă şi orientată spre menţinerea status quo-ului reduce asistenţa socială la un mecanism de supraveghere, mai degrabă decât la un promotor al schimbării. În esenţă, fără o sociologie şi o

filosofie activă a schimbării, asistenţa socială se limitează la monitorizarea celor aflaţi în nevoie, fără a-i ajuta cu adevărat să-şi transforme în mod activ şi pozitiv viaţa.

La nivel epistemologic, perspectiva fatalist-sociologică/ sociologistă asupra asistenţei sociale, predominantă în România, susţine această abordare, prin adoptarea unei atitudini descriptive, observative. Acest model nu oferă decât o oglindă a realităţii sociale, văzând sărăcia şi marginalitatea ca trăsături structurale, şi nu ca probleme ce pot fi soluţionate. În loc de a stimula o reflecţie critică şi transformatoare, teoria sociologică constatativă favorizează o înţelegere pasivă a fenomenelor sociale. Dacă ar încorpora o perspectivă critică, sociologia ar putea aduce în prim-plan resursele psihologice şi socio-relaţionale ale indivizilor şi comunităţilor, stimulând astfel o abordare bazată pe auto-emancipare şi pe capacitatea de schimbare a fiecăruia. Această schimbare ar presupune o recunoaştere a potenţialului fiecărui individ de a-şi îmbunătăţi condiţiile de viaţă, prin acţiune personală şi comunitară. Asistenţa socială ar trebui să se transforme într-un catalizator al schimbării, încurajând accesul la resurse, autonomia individuală şi dezvoltarea personală.

Această tranziţie necesită o revalorizare a libertăţii individuale şi a „agency”-ului, adică a capacităţii individului de a-şi crea o existenţă semnificativă, indiferent de limitările impuse de mediul social. Aceasta ar reprezenta o alternativă la determinismul structural, care tratează individul ca pe un simplu produs al societăţii. O asistenţă socială reformată ar trebui să susţină dezvoltarea resurselor personale şi a abilităţilor necesare pentru o integrare activă în comunitate, punând accent pe formarea profesională şi integrarea socială prin dezvoltare personală şi comunitară şi autonomizare a persoanei şi comunităţii.

Reforma sistemului de asistenţă socială din România implică, în acest scop, o schimbare la nivelul educaţiei profesionale. În locul unei orientări descriptive şi pasive, formarea asistenţilor sociali ar trebui să includă elemente de psihologie, sociologie şi filosofie umanist-pozitivă, activism civic şi educaţie etică, astfel încât viitorii profesionişti să poată contribui la emanciparea indivizilor şi comunităţilor. În această nouă abordare, beneficiarii asistenţei sociale nu sunt priviţi doar ca „cazuri” sau numere statistice, ci ca indivizi cu potenţial de schimbare şi dezvoltare personală.

Pe plan etic, o asemenea reformă ar presupune depăşirea percepţiei fataliste asupra celor vulnerabili şi afirmarea unui principiu de responsabilitate personală şi solidaritate comunitară. Indivizii aflaţi în dificultate nu ar trebui să fie văzuţi doar ca „victime" ale circumstanţelor, ci ca parteneri activi în propria transformare. O asistenţă socială orientată spre emancipare nu s-ar limita la furnizarea de sprijin material, ci ar cultiva valori precum demnitatea şi autonomia, încurajând participarea activă a beneficiarilor în viaţa socială. În acest scop, sistemul de asistenţă socială din România ar trebui reconfigurat pentru a reflecta o filosofie a schimbării şi a justiţiei sociale. Această nouă direcţie, susţinută de un nou model, ar transforma asistenţa socială dintr-un simplu furnizor de ajutor material într-un promotor al independenţei, responsabilităţii şi solidarităţii. Numai printr-o astfel de reformă, printr-un astfel de model, asistenţa socială din spaţiul românesc contemporan va putea deveni un veritabil motor al emancipării şi dezvoltării, sprijinind indivizii nu doar să-şi accepte condiţia, ci să o transforme şi să construiască un viitor mai bun.

Prin lucrarea de faţă, am încercat să aduc în atenţie şi să propun, din perspectivă umanistă, un astfel de model, un *model de asistenţă socială de tipmultidimensional, complex şi integral/integrat*, *unde componenta sociologică este prezentă, dar alături de ceapsihologică/ psiho-sociologică şi cea filosofică*. Acest model propune, de asemenea, *un nou tip de profesionist*: *un agent al schimbării, activ şi proactiv, cu o pregătire teoretică multidisciplinară şi multidimensională, având o viziune complex-umanistă centrată pe schimbare personală şi comunitară, cu obiective principale de împuternicire şi integrare socială a clientului/ persoanei aflate în dificultate.*

Aşadar, în scopul asumat şi urmărit – acela de a construi şi a propune un model de asistenţă socială proactiv, complex şi bazat pe cunoaştere multidisciplinară – prin lucrarea de faţă s-a urmărit, în definitiv, propunerea unei teorii cât se poate de cuprinzătoare a asistenţei sociale: multinivelară, multidisciplinară, integrată/ integrativă, complexă şi unitară. Aceasta este structurată pe niveluri de analiză şi înfăţişată prin modele ştiinţifice, filosofice şi umaniste aferente, începând cu nivelul bazal, psihologico-individual, continuând cu cel psihosociologic/ microsociologic şi cu cel sociologic/ macrosociologic, şi încheind cu nivelul maximal, integrator, respectiv cel filosofic, care implică în mod inerent şi viziunea umanistă.

În relaţie cu aceste niveluri de analiză, în volum au aduse în atenţie modelele teoretice corespondente: modelul psihologic, modelul psihosociologic/ microsociologic, modelul sociologic/ macrosociologic (în calitate de modele ştiinţifice) şi, desigur, modelul filosofic şi modelul umanist al teoriei, practicii şi politicii asistenţei sociale. Toate acestea sunt subsecvente modelului psihologic, modelului psiho-sociologic/ microsociologic, modelului sociologic/ macrosociologic, modelului filosofic şi modelului umanist al teoriei, practicii şi politicii sociale în general.

Aspectul este clarificat în Partea I a lucrării, fiind consacrată în principal prezentării/ definirii, desigur sumare, şi chiar lacunare, a *asistenţei sociale*, ca fenomen socio-uman şi ca practică spontană, pentru început, însă asistenţa socială modernă, instituţionalizată, este descrisă şi statuată în subsecventa conceptului şi fenomenului mai larg numit *practică socială*. Unele dintre cele mai importante teme şi categorii ale teoriei asistenţei sociale, precum *clientul, situaţia de dificultate şi problema socială, intervenţia, profesionistul, obiectivele şi metodele asistenţei sociale, organizarea, sistemul de asistenţă socială, managementul şi politica asistenţei sociale* sunt statuate în subsecvenţa sau prin raportare la unele importante categorii din aria tematică mai largă a teoriei, practicii şi politicii sociale, precum *omul/ persoana, bunăstarea, împlinirea şi normalitatea omului/ persoanei, socialitatea/ convieţuirea, libertatea, acţiunea/ practica socială, organizarea, solidaritatea socială, sistemul social şi politica socială*. Unul dintre scopurile asumate prin introducerea în lucrare a acestei secţiuni fiind acela de ajuta cititorii, cu precădere a cititorilor puţin cunoscători ai teoriei de bază a asistenţei sociale, să se familiarizeze cu elementele şi conceptele principale ale acesteia, dar şi acela de a se statua în arhitectura de ansamblu a cărţii *problematica de rezolvat*, *obiectul de analiză* sau *baza tematică* a lucrării, adică reprezentarea, ştiinţifică, filosofică şi umanistă, multinivelară şi multidimensională, a asistenţei sociale şi, în corespondenţă cu aceste nivele, *reprezentarea prin modele şi discipline ale cunoaşterii* a teoriei, practicii şi politicii asistentei sociale. Demersul fiind desfăşurat în partea a II-a, a III-a şi a IV-a a lucrării.

În partea a II-a au fost aduse în atenţia cititorului elemente din literatura de specialitate menite să ajute la înţelegerea conceptului de *model ştiinţific al asistenţei sociale*, reprezentat, mai concret, de la nivelurile de analiză al unor discipline ştiinţifice, precum psihologia,

psihosociologia şi microsociologia, sociologia şi macrosociologia, prin modele aplicative, precum *modelul psihologic, modelul psihosociologic/ microsociologic, modelul sociologic/ macrosociologic* al asistenţei sociale (în teoria, practica şi politica asistenţei sociale). Secţiunea încorporează idei care fac referire la relaţia dintre ştiinţă şi asistenţa socială, la contribuţia ştiinţei, în principal a ştiinţelor socio-umane, la statuarea unei teorii ştiinţifice a asistenţei sociale, ghidată, în acest scop, de viziunea metodică şi de modele certificate ştiinţific. Secţiunea, prin structură şi conţinut de idei, este menită să ajute şi la familiarizarea cititorului cu ceea ce putem numi *dimensiunea ştiinţifică multi-disciplinară* a asistenţei sociale, din perspectivă teoretică, şi *latura metodologică* a asistenţei sociale, din perspectivă practic-aplicativă. Este aici, aşadar, evidenţiat rolul ştiinţei, al ştiinţelor socio-umane în principal, ca argument de multidisciplinaritate, foarte important în reprezentarea şi dezvoltarea teoriei, practicii şi politicii asistenţei sociale, analizate în subsecvenţa teoriei, practicii şi politicii sociale.

În ceea priveşte dimensiunea filosofică şi ideologico-doctrinală a asistenţei sociale, tematica este abordată în Partea a III-a a volumului. Implicând în măsură semnificativă şi nivelurile de analiză invocate în partea secundă a lucrării, respectiv, psihologic, psihosociologic/ microsociologic şi sociologic/ macrosociologic, cu modelele aferente evocate în capitolele dedicate acestora, de la nivelul de analiză al filosofiei şi în scopul evidenţierii caracteristicilor *modelului filosofic al teoriei, practicii şi politicii asistenţei sociale*, în această parte a volumului, au fost încorporate – desigur, în acord ca rolul acestei secţiuni în arhitectura de ansamblu a volumului – acele idei, conţinuturi şi fragmente care fac referire la relaţia generală dintre filosofie şi asistenţa socială, la contribuţia „paradigmatică" a filosofiei, cu principalele ei ramuri – metafizica, ontologia şi axiologia (mai puţin epistemologia, în proiectul autorului) – la fundamentarea şi statuarea unei teorii a asistenţei sociale ghidată de viziunea/ abordarea euristico-abstractizantă, comprehensivă, holistă, integrativă şi justificativă, pe care doar aceasta, filosofia, o poate facilita, precum şi de încadrare doctrinal-metodologică a teoriei, practicii şi politicii asistenţei sociale prin aducerea în discurs a unor importante orientări/ modele doctrinal-filosofice precum modelul filosofic tradiţional/ conservator, *modelul filosofic structural/ structuralist, criticist şi radical, şi modelul filosofic umanist*, în corespondenţa cărora s-au impus, pe parcursul timpului, în

teoria, practica şi politica socială, şi, în subsecvenţa acestora, şi în teoria, practica şi politica asistenţei sociale metode/ doctrine/ titulaturi precum *asistenţă socială tradiţională, asistenţă socială structurală, asistenţă socială umanistă*.

În Partea a IV-a a volumului, în acord şi cu rolul acesteia în logica/ arhitectura de ansamblu a volumului au fost aduse în atenţie idei, conţinuturi şi fragmente care evidenţiază contribuţia filosofiei, doctrinei şi culturii *umaniste* în fundamentarea şi susţinerea teoriei, practicii şi politicii asistenţei sociale, cu principalele ei orientări (personalistă, existenţialistă, etică, culturală/ culturalistă, feministă, tehnologică, dualistă etc.), la fundamentarea şi statuarea unei teorii a asistenţei sociale ghidată de viziunea larg umanistă şi exprimată doctrinal-umanist de modele aferente, precum modelul umanist-personalist, modelul umanist-existential/existentialist, modelul umanist-etic/cultural, modelul umanist-feminist, modelul umanist-tehnologic, modelul neoumanist, modelul umanist-dual. În corespondenţa orientărilor umaniste dominante din filosofie şi ştiinţele sociale, sunt expuse schematic câteva reprezentative *modele de orientare umanistă în teoria, practica şi politica asistenţei sociale*, plasate, desigur în subsecvenţa teoriei, practicii şi politicii sociale în general, respectiv modelul *umanist-personalist, modelul umanist-existenţial/existenţialist, modelul umanist-etic/cultural, modelul umanist-feminist, modelul umanist-tehnologic, modelul neoumanist* şi *modelul umanist-dual (umanism secular/ progresist vs. umanism religios/ conservator)*, acesta din urmă (evidenţiat – prin analiza scrierilor unor autori români reprezentativi – cu precădere în aria spaţiului est-european, şi românesc, contemporan). Conceptul de *asistenţă socială complexă şi bazată pe cunoaştere multidisciplinară* îl sugerăm aici ca soluţie epistemologică, metodologică şi doctrinală la prezenţa acestei stări de dualitate din aceste societăţi, inclusiv din cea românească, reflectată şi în sfera asistenţei sociale, complicată mai mult şi de reminiscenţele structuralisto-colectiviste specifice epocii comuniste din care recent acestea au ieşit. Pentru asistenţa socială din spaţiul românesc contemporan această sintagmă ar însemna de fapt consacrarea unei noi paradigme, o paradigmă a schimbării, o depăşire a modelului pasivist, sociologist-„asistenţial" bine statuat în prezent, în acord cu care ar fi binevenită şi o schimbare de paradigmă curriculară în educaţia şi formarea profesioniştilor din domeniu, a asistenţilor sociali, concomitent cu o dezbatere cu scop de schimbare a denumirii acestei

profesiuni. Vizat fiind termenul „asistent" (social) care, pe lângă consideraţiuni legate de demnitatea acestei profesiuni şi a specialistului care o practică, în prezent reflectă în foarte mică măsură specificul activităţii, foarte complexă şi variată, pe care trebuie să o desfăşoare astăzi specialistul numit „Asistent" social. În logica acestei argumentaţii, propun titulatura „Profesionist" social.

În cele ce urmează prezentăm mai pe larg şi argumentăm aceste propuneri adresate comunităţii decizionale, profesionale şi academice din spaţiul românesc contemporan.

De la Modelul Pasiv-Sociologist la Modelul Proactiv-Multidisciplinar. Propunere: conceptul/ formula „Asistenţă Socială Complexă şi Bazată pe Cunoaştere Multidisciplinară"

În opinia noastră, asistenţa socială din România nu a trecut încă printr-o transformare semnificativă, În contextul actual însă, există premisele şi argumentele pentru necesitatea şi oportunitatea unei schimbări, unei *treceri de la un model pasiv-sociologist la un model proactiv-multidisciplinar*. În acest scop noi propunem un nou model de asistenţă socială prin formula: „Asistenţă Socială Complexă şi Bazată pe Cunoaştere Multidisciplinară". Aceasta urmăreşte să reorienteze asistenţa socială românească spre un cadru proactiv, implicând expertiza mai multor domenii/ discipline socio-umane. Adoptarea acestui model ar putea redefini, considerăm noi, rolul şi eficacitatea asistenţei sociale în România, orientând-o spre diminuarea problemelor, nu spre conservarea sau amplificarea lor.

Expunem, explicăm şi argumentăm propunerea având ca punct de plecare şi ca suport epistemologic cunoscuta *teorie a complexităţii*, la care ne-am referit în lucrare, în contextul aducerii în atenţie a ideilor şi scrierilor lui Edgar Morin. Teoria este mult prezentă în sfera largă a literaturii socio-umane şi este promovată de alţi autori, precum Philip Anderson, Francis Amagoh, Gary M. Grobman, Pierre Teilhard de Chardin şi alţii.

Pentru uzul demersului de fundamentare epistemologică a acestei consideraţii şi propuneri aducem şi readucem în atenţie câteva cerinţe şi elemente constitutive, în sfera socio-umană, ale acestei teorii, respectiv:

- evidenţiază diversitatea, varietatea, profunzimea fenomenelor şi proceselor socio-umane, pe care le încadrează într-o facilitate epistemologico-teoretică comprehensivă foarte larg integratoare;
- modelează teoretic la modul euristic şi haotic şi justifică formal logic şi epistemologic nonlinearitatea, dihotomia, dizarmonia, diversitatea, dualitatea;
- modelează teoretic la modul euristic şi haotic şi justifică formal logic şi epistemologic incongruenţele ontologice legate de naturile şi fundamentele diferite, chiar antagonice, ale elementelor analizate/ modelate;
- nu solicită realizarea unor convergente, unificări, stratificări, omogenizări, sistematizări organizatoare riguroase;
- conferă o imagine corectă, integrală, autentică şi cât se poate de apropiată de realitate a elementelor/ fenomenelor analizate;
- în sfera socio-organizaţională antrenează pe lângă datele social-organizaţionale concrete implicate în mod necesar şi foarte multe aspecte şi elemente psihologice, psiho-sociologice, morale, culturale etc.;
- în mod paradoxal, surprinderea, reflectarea şi antrenarea relativ haotică a proceselor şi fenomenelor socio-umane foarte variate şi chiar antagonice, conflictuale şi incongruente ontologic poate conduce la soluţii adecvate şi formule optime pentru strategiile, programele şi politicile orientate spre coeziune, solidaritate, prosperitate şi justiţie socială.

În raport de aceste comandamente, elemente şi principii de ordin epistemologic formal şi general ale teoriei complexităţii precum şi de realităţile sociale, culturale şi politice din spaţiul românesc contemporan, ceea ce numim *asistenţă socială complexă* aferentă şi adecvată acestuia ar avea, printre altele, următoarele caracteristici, elemente constitutive:

- Teoria asistenţei sociale reflectă diversitatea şi dualitatea ideilor, mentalităţilor, culturilor, realităţilor, fenomenelor şi proceselor sociale/ umane pe care le teoretizează cu scop descriptiv-teoretizator sau aplicativ-metodologic, integrează teoretic şi justifică formal logic şi epistemologic incongruenţele ontologice legate de naturile şi fundamentele diferite, chiar antagonice, ale elementelor analizate, le corelează şi integrează prin demersuri epistemologico-reflexive comprehensive complexe, larg

integratoare, acceptând şi integrând teoretic şi justificând formal logic şi epistemologic nonlinearitatea, dihotomia, dizarmonia, diversitatea, dualitatea realităţilor, fenomenelor şi proceselor sociale, situaţiilor de dificultate, problemelor sociale analizate, teoretizate, situaţiilor specifice care se constituie în obiect de intervenţie al activităţii asistenţilor sociali, instituţiilor şi serviciilor de asistenţă socială. De asemenea, teoria asistenţei sociale complexe nu îşi propune realizarea unor convergente, unificări, stratificări, omogenizări, sistematizări organizatoare restrictive, simplificatoare, limitându-se la scopul de a conferi practicii şi politicii asistenţei/ protecţiei sociale o imagine corectă, integrală, autentică, fidelă, cât se poate de apropiată de realitate a situaţiilor de dificultate, fenomenelor şi proceselor sociale „problemă";

- Practica asistenţei sociale, la rândul ei, respectă şi reflectă diversitatea, profunzimea, varietatea şi dualitatea fenomenelor şi proceselor pe care urmăreşte să le schimbe, îmbunătăţească, normalizeze, antrenând pe lângă resursele social-organizaţionale implicate în mod necesar şi foarte multe resurse de naturi variate, psihologice, psiho-sociologice, morale, culturale, economice, juridice, religioase etc., acceptând şi încorporând totodată, atât în activitatea de evaluare cât şi în cea propriu-zisă de intervenţie, nonlinearitatea, dihotomia, dizarmonia, diversitatea, dualitatea, incongruenţele ontologice legate de naturile şi fundamentele diferite, chiar antagonice, conflictuale, ireconciliabile, ale elementelor de evaluat sau de intervenţie/ asistenţă, abordate atât ca date obiective şi premise social-ontologice cât şi ca resurse praxiologico-metodologice;
- Politica şi managementul în sfera asistenţei sociale reflectă şi încorporează doctrinal-ideologic, strategic şi instituţional-normativ diversitatea, varietatea, profunzimea, dualitatea ideilor, culturilor, realităţilor sociale din acest spaţiu (românesc), a fenomenelor şi proceselor pe care le planifică, managerizează politic şi normează legislativ, pornind de la premisa că surprinderea, reflectarea şi antrenarea larg comprehensivă şi complexă a proceselor şi fenomenelor socio-umane foarte variate şi chiar antagonice, conflictuale şi incongruente ontologic, în ideologiile, strategiile, programele şi politicile adresate sistemului de protecţie şi asistenţă socială poate

> conduce la soluţii adecvate şi formule optime în raport de obiectivele umaniste, pe termen mediu şi lung, formulate, orientate spre dobândirea autentică şi de durată, constituţională, a coeziunii, prosperităţii, echităţii şi justiţiei sociale.

Trebuie să remarcăm faptul că utilizând formula *Asistenţă Socială Complexă* facem referire cu precădere la componenta doctrinal-metodologică a acesteia (a asistenţei sociale), invocând multitudinea factorilor implicaţi, precum şi multitudinea perspectivelor de abordare admise/ implicate. În raport de această complexitate metodologico-doctrinală şi de la nivelul realităţilor, problemelor sociale şi acţiunii recuperative, şi literatura specifică, cercetarea, teoretizarea şi curriculum-ul educaţional/ profesional trebuie să o reflecte. Conceptul adecvat în acest sens ar fi cel de *Asistenţă Socială Bazată pe Cunoaştere Multi-disciplinară.*Prin raportare la cele două concepte, şi unindu-le, credem că aplicabil spaţiului românesc contemporan, formula lexicală cumulativă, integrativă cea mai adecvată, ar fi ***Asistenţă Socială Complexă şi Bazată pe Cunoaştere Multidisciplinară***.

Din perspectivă doctrinal-umanistă prin abordare complexă se susţine, aşadar, necesitatea admiterii, în sfera teoriei, practicii şi politicii sociale, a tuturor perspectivelor şi formelor de umanism şi activitate socio-umană, iar prin abordarea bazată pe cunoaştere multidisciplinară necesitatea reprezentării şi dezvoltării acestora prin modelări realizate de pe poziţiile specifice ale tuturor ori ale celor mai importante discipline socio-umane – psihologia, psihosociologia, microsociologia, sociologia, macrosociologia, şi, desigur, filosofia, cu nivelurile de analiză, paradigmele şi modele pe care acestea le oferă, facilitând o viziune principial-integrativă asupra asistenţei sociale, cu pornire atât de la bază, nivelară/ multi-nivelară, respectiv nivelul individual-psihologic, nivelul psihosociologic şi microsociologic, nivelul sociologic şi macrosociologic, şi nivelul maximal, comprehensiv, integrator, filosofic, precum şi o viziune holistă, sferică/ multi-sferică, organică, pornită, desigur, de la cunoaşterea şi viziunea maximal-filosofică transdisciplinară, maximal-abstractizantă, şi ajungând până la teoretizarea acţiunii practice concrete şi interacţiunii socio-recuperative efective. Este invocată aici şi necesitatea antrenării în discurs şi a sferei imense a aşa-zisei *teoriei sociale*, prin concursul şi în subsecvenţa

căreia – după cum s-a relevat şi operaţionalizat şi în lucrarea noastră – se desfăşoară şi statuează şi teoria specifică a asistenţei sociale.

O altă analiză care poate fi dezvoltată în sfera teoriei asistenţei sociale de conceptul de asistenţă socială bazată pe cunoaştere (integrală/ integrativă) este cea „disciplinară", respectiv a disciplinelor şi domeniilor cunoaşterii antrenate, precum şi cea academico-profesională, respectiv a pregătirii şi profilului intelectual al profesioniştilor care operează în sfera asistenţei, protecţiei şi politicii sociale. În situaţia în care ar fi adoptat şi operaţionalizat conceptul de Asistenţă Socială Complexă şi Bazată pe Cunoaştere Multidisciplinară acesta ar putea să genereze unele reconsiderări şi mutaţii academico-curriculare benefice în spaţiul românesc contemporan (unde s-a consacrat un model curricular aproape exclusiv ştiinţifico-sociologist, pasiv, asistenţial, în măsură semnificativă unilateral), având ca posibilă finalitate fericită pătrunderea în piaţa muncii aferentă domeniilor sociale a unor profesionişti echipaţi atât cu cunoştinţe de ordin ştiinţific cât şi cu cunoştinţe de ordin filosofic, completate desigur cu o autentică viziune/ atitudine umanistă/ complex-umanistă; profil intelectual şi caracterial dobândibil, aşadar, ca urmare a conceperii şi operaţionalizării academice a unei model curricular complex, multidisciplinar şi transdisciplinar care să respecte bine-cunoscutele şi clamatele principii ale multidisciplinarităţii, trans-disciplinarităţii şi integralităţii epistemologice/ gnoseologice, un posibil model de succes corespondent şi cu modul complex în care este structurată şi funcţionează realitatea/ societatea umană prin natura-i specifică, model gnoseologic statuat esenţialmente, în concluzie, prin cel puţin trei dimensiuni, tipuri de cunoaştere: ***cunoaştere ştiinţifică multidisciplinară, cunoaştere filosofică*** şi ***cunoaştere/ conştiinţă/ viziune larg umanistă***.

Propunere: De la „Asistent" Social la „Profesionist" Social

În consecinţa şi virtutea consideraţiunilor expuse mai sus, şi în logica formulei/ paradigmei terminologico-epistemologice propuse, respectiv „Asistenţă Socială Complexă şi Bazată pe Cunoaştere Multi-disciplinară", o temă importantă care ar necesita să fie adusă în prim-plan, în dezbatere, asociată, aşadar, şi cu necesitatea unei *schimbări de paradigmă profesional-metodologică* în asistenţa socială românească, de depăşire a paradigmei prezente, „asistenţiale", ar fi aceea a statutului, rolului, competenţelor, atribuţiilor şi, în raport cu acestea, a denumirii

lucrătorului tipic care operează în sfera asistenţei sociale, respectiv cea care în România se numeşte „Asistent social”.

Se ştie că această etichetă vine din perioada de început a asistentei sociale româneşti, când, ca activitate, se reducerea chiar la „asistenţă”, însemnând în principal îngrijire şi ajutor, fiind practicată de orice persoană aparţinătoare, „cu suflet mare” sau lucrător fără calificare academico-profesională într-o locaţie de ocrotire. Astăzi însă activitatea acestuia este mult mai complexă, necesitând multă ştiinţă, variate deprinderi şi multă pregătire academico-profesională, sfera activităţile pe care le desfăşoară este şi aceasta mult mai largă şi complexă decât cea desfăşurată în trecut şi cea indicată de termenul „asistenţă”. Ar fi astfel, în opinia noastră, benefică o „intervenţie” asupra titulaturii acestei meserii, pentru a cărei practicare astăzi se solicită absolvirea unei facultăţi, studii de master, chiar doctorat, multe cursuri şi specializări pe parcursul desfăşurării activităţii profesionale. La toate aceste argumente se adaugă şi aspecte legate de demnitatea acestei profesiuni, a profesioniştilor tipici din domeniu, titulatura „Asistent social” fiind asociată adesea la nivelul opiniei publice şi chiar al comunităţii larg profesionale cu o activitate de tip pasiv şi secundar, „asistenţial”, fiind şi apreciată şi remunerată pe măsură, adică în zona salariului minim pe economie,în condiţiile în care, aşa cum poate rezultă şi din această lucrare, activitatea acestuia este foarte complexă, necesită multă instruire, abordare doctrinal-metodologică complexă şi flexibilă, abilităţi multipleşi multăcunoaştere/ viziune multidisciplinară.

În unele lucrări ale noastră publicate în anii din urmă am propus şi argumentat titulatura „Profesionist social” în locul celei de „Asistent social”. Desigur, în domeniul asistenţei sociale mai operează şi alte categorii de profesionişti. Pentru personalul din sfera asistenţei sociale în ansamblul ei se poate folosi formularea „profesioniştii din sfera/ sistemul asistenţei sociale”. Considerăm denumirea „Profesionist social” mult mai potrivită şi acoperitoare pentru întreaga arie de activităţi pe care o desfăşoară astăzi „Asistentul social”. Ar fi, de asemenea, o titulatură mai „demnă” pentru o categorie profesională care în foarte mică măsură mai desfăşoară astăzi activităţi de tip „asistenţial”, ci, dimpotrivă variate tipuri de activităţi, pe lângă cele de tip propriu-zis social, şi de tip psihologic/ psihoterapeutic/ de consiliere, de tip juridic, de tip economic, de tip managerial, de tip cultural. şi din ce în ce mai mult, activităţi orientate spre ***Schimbare, Împuternicire, Autonomizare şi Reintegrare Socială.***

REFERINŢELE BIBLIOGRAFICE ALE VOLUMULUI / BIBLOGRAFIE GENERALĂ

Aaen-Stockdale, C., „Neuroscience for the Soul", în *The Psychologist*, 25 (7), 2012.

Adamatzky, A., *Reversibility and Universality: Essays Presented to Kenichi Morita on the Occasion of his 70th Birthda,* Berlin, Springer, 2018.

Adams, J., *Positive Social Work: The Essential Toolkit for NQSW*, Hertfordshire, Critical Publishing, 2013.

Adamson, P., *Classical Philosophy: A History of Philosophy Without any Gaps*, Oxford, Oxford University Press, 2014.

Adamson, P., *Philosophy in the Hellenistic and Roman Worlds*, Oxford, Oxford University Press, 2015.

Addams, J.*, 20 Years at Hull-House*, New York, Empire Books, 2011.

Addams, J.*,* The *Subtle Problems of Charity,* Boston, Atlantic Monthly, 1899.

Adler, A., *Social Interest: A Challenge to Mankind*, Eastford, Connecticut, Martino Fine Books, 2011.

Aguirre, G.*, Beyond Organizing: The Indispensable Principles to Organize and Empower People, Ontario, Creative Book Writers.*

Aidley, D., *Introducing Quantitative Methods: A Practical Guide,* New York, Red Globe Press, 2018.

Aidukaite, J., "The Transformation of Welfare Systems in the Baltic States: Estonia, Latvia and Lithuania", în A. Cerami şi P. Vanhuysse (eds), *Post-Communist Welfare Pathways,* Londra, Palgrave Macmillan, 2009.

Airaksinen, T., „Praxiological efficiency în heterogeneous professional ethics", în L.V. Ryan, F. B. Nahser şi Wojciech Gasparsk, *Praxiology and Pragmatism,* Transaction Publishers, 2002, pp.10-71.

Alapini, F.I., *Divine Humanism: Creating the Happiest Society*, New York, Cosmic Harmony Publishing, 2013**.**

Alasuutari, P., „The rise and relevance of qualitative research", în *International Journal of Social Research Methodology*. 13 (2), 2010, pp.139–155.

Albrow, M.C., „The Sociology of Organizations." *The British Journal of Sociology*, vol. 15, nr. 4, 1964, pp.350–57.

Aligica, P.D., „Socio-economic dualism in South Eastern Europe. Exploratory notes on dualism and its repercussions for the states of the region", în *Academy of Economic Studies,* Bucharest and Hudson Institute, United Nations Development Program, Split, 2001.

Alistair, J.S., „Dualism and Humanism", în *Essays in the Philosophy of Humanism*, Vol 19 (1), 2011, pp.41–56.

Allan, J., „Theorising new development în critical social work". în J. Allan, L. Briskman şi B. Pease, *Critical social work: Theories and practices for a socially just world,* Sydney, NSW, 2009,pp.30-44.

Allan, K., *Explorations in Classical Sociological Theory: Seeing the Social World*, Thousand Oaks, CA, US, SAGE Publications, 2016.

Allen, R., *Penguin English Dictionary*, Londra, Penguin Books Ltd., 2003.

Allport, G., *Becoming: BasicConsiderations for a Psychology of Personality,* New Haven, Connecticut Yale University Press, 1955.

Amador, Ph., *Spinoza: A la recherche de la verite et du bonheur*, Malakoff, Ile-de-France, Dunod, 2019.

Amagoh, F., "Systems and Complexity Theories of Organizations", în A. Farazmand. (Eds.), *Global Encyclopedia of Public Administration, Public Policy, and Governance*, Berlin, Springer, 2016.

Aman, M., *The Idea of Man: Concepts of Human Ontology,* Louisville, CO, Louisville, CO, Verus Publishing, 2020.

American Humane Association, *Helping in child protective services. A competency-based casework handbook*, Denver, Colorado, American Humane Association, 1999.

Anderson, D., "European social work after 1989: east-west exchanges between universal principles and cultural sensitivity", *European Journal of Social Work*, 25:3, 2022, pp.551-552.

Anderson, J. (Eds.) şi Carter, R.W. (Eds.), *Diversity perspectives for social work practice,* Boston, Allyn and Bacon, 2004.

Anderson, J., şi Wiggins, C.R., *Diversity perspectives for social work practice*, Boston, Allyn and Bacon, 2004.

Anderson, Ph., "Complexity Theory and Organization Science", în *Organization Science"*, vol. 10, nr.3, 1999.

Andrei, P., *Despre ideal, despre fericire, Valorile estetice şi teoria empatiei,* Iaşi, Editura Ankarom, 1996.

Aniţei, M., *Psihologie experimentală*, Iasi, Editura Polirom, 2007.

Anowai, E. şi Chukwujekwu, S., ”Philosophy of authentic humanism: The only way of curbing conflict and violence”, *International Journal of History and Philosophical Research* 7(1), 2019.

Antony, M.M., *Behavior Therapy,* Washington, DC., American Psychological Association, 2019, pp.1–11.

APA Dictionary of Psychology, https://dictionary.apa.org/cultural-parallelism.

Appignanesi, R. şi Garratt, C., *Introducing Postmodernism*, Londra, Icon Books Ltd, 2007.

Arici, M. şi Toy, P., „The Ontology and Developmental Root of the First-Person Perspective”, în *GSTF Journal of General Philosophy* (JPhilo) Vol.1 Nr.2, 2015, DOI:10.5176/2345-7856_1.2.11.

Aristotel, *Etica Nicomahică*, Bucureşti, Editura Antet, 2007.

Aristotel, *Metaphysics,* Indianapolis, Indiana, Hackett Publishing Company, UK ed. Edition, 2016.

Aristotel, *Nicomachean Ethics,* Indianapolis, Indiana, Hackett Publishig Company, 2014.

Aristotel, *On the Soul*, Cambridge, Mass, Harvard University Press, 1957.

Aristotel, *Politica*, Bucureşti, Editura Iri, 2001.

Arnet, J.J., *Human Development: A Cultural Approach,* New York City, Pearson, 2011.

Arts, W., Muffels, R. şi Meulen, R., *Solidarity in Health and Social Care in Europe,*. Dordrecht, Kluwer Academic Publisher, 2001.

Ashley, D. şi Orenstein, D.M., *Sociological Theory: Classical Statements*, Boston, MA, Allyn & Bacon, 2000.

Audi, R. şi Deigh, J., *The Cambridge Dictionary of Philosophy*. Cambridge, Cambridge University Press, 1995.

Augustin (de Hipona), Sfântul, *De libero arbitrio*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2004.

Augustin, *Christian Instruction; Admonition and Grace; The Christian Combat; Faith, Hope and Charity,* Washington, D.C., The Catholic University of America Press, 2002.

Augustin, de Hippona, *Despre răbdare, Despre înfrânare, Despre darul perseverenței*, Bucuresti, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, 2021

Augustin, de Hippona, *On Free Choice of the Will*, Indianapolis, Indiana, Hackett Publishing Company, 1993.

Aureliu, M., *Meditaţii*, Bucureşti, Librex Publishing, 2022.

Avram, S., "Social assistance performance in Central and Eastern Europe: A pre-transfer post-transfer comparison.", în *Journal of European Social Policy*, 26 (5), 2016, pp.428-441.

Avramović, S., 'Understanding Secularism in a Post-Communist State: The case of Serbia' in Donlu, D. T. (Eds.) *Religion and the Secular State: National Reports*, Madrid: Servicio de Publicaciones Facultad de Derecho Universidad Complutense de Madrid, 2015, pp.624-640.

Axinn, S., „Ambivalence: Kant's View of Human Nature", în *Kant Studien*, 1981.

Azis, I.J., "Dualism and Development", în *Periphery and Small Ones Matter*, Springer, Singapore, 2022.

Bader, R.M., „Kantian Axiology and the Dualism of Practical Reason", în H. Iwao şi O. Jonas, *The Oxford Handbook of Value Theory*, Oxford, Oxford University Press, 2015.

Bailer-Jones, D.M., *Scientific Models in Philosophy of Science,* Pittsburgh, University of Pittsburgh Press, 2009.

Bailey, R.R. şi Brake, M., „Contributions to a radical practice în social work". în M. Brake şi R. Bailey, *Radical social work and practice,* Londra, Edward Arnold Publishers. 1980.

Baker, G. şi Morris, K., *Descartes' Dualism*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 1996.

Baldwin, P., *The Politics of Social Solidarity: Class Bases of the European Welfare State, 1875–1975*, Cambridge, Cambridge University Press, 2008.

Bandura, A., *Social Learning Theory*, Hoboken, New Jersey, Prentice-Hall, 1976.

Barišić, M., "The Concept of the World in Modern Philosophy", în *Synthesis philosophica*, 34, 2019, pp.395-397.

Barker,R.L, *The social work dictionary*, Washington, DC, NASW Press, 2003.

Barlow, D.H., *Clinical Handbook of Psychological Disorders, Sixth Edition: A Step-by-Step Treatment*, New York City, The Guilford Press, 2021.

Barsky, A.E., Ethics and Values in Social Work: An Integrated Approach for a Comprehensive Curriculum Oxford, Oxford University Press, 2019.

Barth, F.D., *Integrative Clinical Social Work Practice: A Contemporary Perspective*, Berlin, Springer, 2014.

Bartlett, S.J., *Normality Does Not Equal Mental Health: The Need to Look Elsewhere for Standards of Good Psychological Health*, Westport, Praeger, 2011,

Baudrillard, J., *Sistemul obiectelor*, Cluj-Napoca, Editura Echinox, 1996.

Baudrillard, J., *Societatea de consum, Mituri şi structuri*, Bucureşti, Editura Comunicare.ro, 2008.

Bauman, Z., *Postmodern Ethics*, New Jersey, Blackwell, 1993.

Baumann, F., „Humanism's Four Stages", în *The American Interest*, 2010, pp.88-91.

Baumeister, R.F. şi Bushman, B.J., *Social Psychology and Human Nature*, Boston, MA, Cengage Learning, 2020.

Baumgartner, M.P., The *Social Organization of Law,* Bingley, West Yorkshire, Emerald Publishing, 1998.

Bălţătescu, S., *Fericirea în contextul social al tranziţiei postcomuniste din România*, Oradea, Editura Universităţii din Oradea, 2009.

Beardsley, M.C. şi Beardsley, E.L. *Philosophical Thinking: An Introduction*, San Diego, California, Harcourt, Brace & World, 1965.

Beauvoir, S., *The Ethics Of Ambiguity,* New York City, Open Road Media, 2018.

Beito, D.T., *From Mutual Aid to the Welfare State: Fraternal Societies and Social Services, 1890-1967*, Chapel Hill, University of North Carolina Press, 2000.

Bejan, A. şi Zane, J.P., *Design in Nature: How the Constructal Law Governs Evolution in Biology, Physics, Technology, and Social Organizations*, Hollenstedt, Germania, 2013.

Bell, K., „Social science." în *Open Education Sociology Dictionary,* https://sociologydictionary.org/social-science.

Bensonand, N. et.al., *The Psychology Book: Big Ideas Simply Explained*, Londra, DK, 2017,

Bentoriu, P., *Masterworks of George Enescu: A Detailed Analysis*, Forbes Blvd, Lanham, MD, Scarecrow Press Inc, 2010.

Berdiaev, B., *The Philosophy of Freedom,* Frsj Publications, 2020.

Berg, B.L. şi Lune, H., *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*, New York City, Pearson, 2011.

Berger, P.L., *Invitation to Sociology: A Humanistic Perspective*, New York City, Anchor; 1963.

Bergin, T., *An Introduction to Data Analysis: Quantitative, Qualitative and Mixed Methods*, Los Angeles, SAGE Publications, 2018.

Berkeley, G., *A Treatise Concerning the Principles of Human Knowledge*, Indianapolis, Hackett Pub. Comp.,1982.

Berkowitz, N., *Humanistic Approaches to Health Care: Focus on Social Work*, Shreveport, LA, Venture Press, 1996.

Bernstei, D., *Essentials of Psychology*, Boston, MA, Cengage Learning; 2018.

Bickel, R., *Multilevel Analysis for Applied Research: It's Just Regression!* (Methodology in the Social Sciences), New York City, The Guilford Press, 2007.

Biestek, F.P. şi Gehrig, C.C., *Client Self-Determination in Social Work: A Fifty-Year History*, Chicago, Loyola Press, 1978.

Blaga, L., *Cunoaşterea luciferică*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1993.

Blaga, L., *Trilogia culturii. Orizont şi stil. Spaţiul mioritic, Geneza metaforei şi sensul culturii,* Bucureşti, Editura Humanitas, 2011.

Blaga, L., *Trilogia cosmologică. Diferenţialele divine. Aspecte antropologice. Fiinţa istorică*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1997.

Blaga, L., *Trilogia valorilor: Ştiinţă şi creaţie, Despre gândirea magică, Religie şi spirit, Artă şi valoare*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2014.

Boeke, J.H., *Economics and Economic Policy of Dual Societies*, New York, Institute of Pacific Relations, 1953.

Bok, H., Freedom and Responsibility, Princeton, New Jersey, Princeton University Press, 2022.

Bonatti, L. şi Haiduk, K., "Dualism and growth in transition economies: a two-sector model with efficient and subsidised enterprises", în *Post-Communist Economies*, 26:1, 2014, pp.1-16.

Boon, M. şi Van Baalen, S., "Epistemology for interdisciplinary research - shifting philosophical paradigms of science", în *Eur J Philos Sci.* 9(1), 16, 2019.

Borţun, D., „De la paradigma confruntării la alianţa umanismelor – o abordare epistemologică a conflictelor ideologice", în *GeoPolitica, Revistă de Geografie Politică, Geopolitică şi Geostrategie*, nr.60, 2015.

Bowlby, J., *Attachment and Loss*, New York, Basic Books, 1983.

Bowlby, J., *Attachment. Attachment and Loss,* New York, Basic Books, 1999.

Boyles, D., "Ancient Philosophy: Key Concepts & Beliefs", în *Study.com*, 21 June 2016, study.com/academy/lesson/ancient-philosophy-key-concepts-beliefs.html.

Bozalek, V. şi Pease, B., *Post-Anthropocentric Social Work. Critical Posthuman and New Materialist Perspectives*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2021.

Bradford, D.L. şi Burke, W.W., *Organization Development*, San Francisco, Pfeiffer, 2005.

Brekke, S.J. „Shaping a science of social work", în *Research on Social Work Practice*, 22, 2012, pp.455–464.

Brewster, B.H. (Eds.) şi Puddephatt, A.J. (Eds.), *Microsociological Perspectives for Environmental Sociology,* Oxfordshire, Routledge, 2016.

Britannica, The Editors of Encyclopaedia, "science", în *Encyclopedia Britannica*, https://www.britannica.com/science/science.

Britannica, The Editors of Encyclopaedia, "axiology", *Encyclopedia Britannica*, https://www.britannica.com/topic/axiology. Accesat 30 decembrie 2021.

Brodkin, E.Z., „Human Services Organization and the Politics of Practice", în Y. Hasenfeld, *Human Services as Complex Organizations*, Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc., 2009, pp.61-78.

Bronstein, L.R., „A Model for Interdisciplinary Collaboration", în *Social Work*, vol. 48, nr. 3, 2003, pp.297–306.

Brown, F.S. şi Booth, M.A., „Cohabitation versus marriage: A comparison of relationship quality", în *Journal of Marriage and the Family,* 2014 (1996).

Brown, J.D., *Anti-Oppressive Counseling and Psychotherapy: Action for Personal and Social Change*, Oxfordshire, Routledge, 2019.

Bryant, Ch, G.A., *Positivism in Social Theory and Research*. New York, St. Martin's Press, 1985.

Buber, M., *Eu şi tu*, Bucureşti, Editura Humanitaa, 1992.

Buechler, S.M., *Critical Sociology,* Boulder, CO, Paradigm Publishers. 2008.

Bulgaru, M. şi Bulgaru, O., *Etica în asistenţa socială*. Chişinău, CEP USM, 2014.

Burggraeve, R., *From Self-Development to Solidarity: An Ethical Reading of Human Desire in Its Socio-Political Relevance According to Emmanuel Levinas,* Leuven, Peeters, 1985.

Burgh, G. şi Nichols, K. ”The parallels between philosophical inquiry and scientific inquiry: Implications for science education”, în *Educational Philosophy and Theory*, 44(10), 2012, pp.1045-1059.

Burke, E., *Select Works of Edmund Burke*. *Miscellaneous Writing*s, Carmel, Indiana, Liberty Fund Inc, 1999.

Burr.ell, G şi Morgan, G., *Sociological Paradigms and Organizational Analysis: Elements of the Sociology of Corporate Life*, Oxfordshire, Routledge, 1985.

Buß, B., ”Political Parallelism in Central and Eastern Europe”, *The European Consortium for Political Research. Advancing Political Science*, 2011.

Buzaitytė Kašalynienė, J., ” Lithuanian Social Work’s Claim to Professional Autonomy vs. Authoritarianism in Popular and Political Culture”, în W. Lorenz, Z. Havrdová şi O, Matoušek (eds), *European Social Work After 1989. European Social Work Education and Practice*, Berlin/Heidelberg, Springer, 2021.

Buzducea, D, *Sisteme moderne de asistenţă socială. Tendinţe globale şi practici locale,* Iaşi, Editura Polirom, 2009.

Buzducea, D., *Asistenţa socială. Compendiu de istorie, teorie şi practică,* Iaşi, Editura Polirom, 2018.

Cahill, S., et al., *Inside Social Life: Readings in Sociological Psychology and Microsociology*, Oxford, Oxford University Press, 2017.

Calhoun, C. (Eds.) „Macrosociology", *Dictionary of the Social Sciences,* New York, Oxford University Press, 2002.

Calhoun, C. (Eds.), „Scientific method”, în *Oxford Reference*, https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780195123715.001.0001/acref-9780195123715-e-1487.

Calhoun, C., (Eds.), „Sociology", în *Dictionary of the Social Sciences*, New York, Oxford University Press – via American Sociological Association, 2008, 2002.

Campbell, B. şi Manning, J., „Social Geometry and Social Control”, în *The Handbook of Social Control*, 2019, pp.50–62.

Canda, E.R., „Ideology, Scientific Theory, and Social Work Practice”, în *Families in Society*, 80 (4), 1999, pp.374-384.

Capodistrias, H.,. "Post- Communist Orthodox Countries and Secularization: The Lautsi Case and the Fracture of Europe", *Christianity, Democracy, and the Shadow of Constantine*, editat de G.E. Demacopoulos şi A.

Papanikolaou, New York, USA: Fordham University Press, 2016, pp.31-58.

Carlson, M., *CBT for Psychological Well-Being in Cancer: A Skills Training Manual Integrating DBT*, New Jersey, Wiley-Blackwell, 2017.

Carrier, R., „Atheism... Plus What?", în *Essays in the Philosophy of Humanism,* The American Humanist Association, vol. 21, nr. 1, 2013, pp.105–113.

Carroll, *Integrative Approaches to Supervision*, Londra, Jessica Kingsley Publishers, 2008.

Călinescu, G., *Opera lui Mihai Eminescu: Filosofia practică. Teme romantice. Cadrul psihic. Cadrul fizic. Tehnica interioară. Tehnica exterioară*, Bucureşti, Editura Minerva, 1976.

Cărtărescu, M., „Eşti ceea ce admiri", *Evenimentul Zilei*, 9 februarie 2012.

Cărtărescu, M., Zen – jurnal, 2004 – 2010, Bucureşti, Editura Humanitas, 2011.

Cerami, A. şi Stanescu, S., "Welfare State Transformations in Bulgaria and Romania", în A. Cerami şi P. Vanhuysse (eds), *Post-Communist Welfare Pathways,* Londra, Palgrave Macmillan, 2009

Cerami, A., "Mechanisms of Institutional Change in Central and Eastern European Welfare State Restructuring", în A. Cerami şi P. Vanhuysse (eds), *Post-Communist Welfare Pathways*. Londra, Palgrave Macmillan, 2009.

Chaiken, S., *Dual-Process Theories in Social Psychology*, The Guilford Press, 1999.

Chambers, L., *Culture after Humanism. History, Culture, Subjectivity, Londra, Routledge, 2011.*

Chelcea, S. (coord.), *Psihosociologie. Teorii, cercetări, aplicaţii,* Iaşi, Editura Polirom, 2008.

Chelf, C.P., *Controversial Issues in Social Welfare Policy,* Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc., 1992.

Chomsky, N., *Requiem for the American Dream: The 10 Principles of Concentration of Wealth & Power,* New York City, Seven Stories Press, 2017.

Christiano, K.J., Swatos Jr. W.H. şi Kivisto, P., *Sociology of Religion: Contemporary Developments*, Lanham, Maryland, Rowman & Littlefield Publishers, 2015.

Cioarţă, I., „Activism and its Manifestations in Social Work Profession in Romania – Between Conceptualisation and Practice?", în *Revista de Asistenţă Socială*, nr.3, 2019, pp.29-44.

Ciocan, C. şi Mincă, B., *Heidegger şi fiinţa omului. Scrisoarea despre „umanism" după 70 de ani*, Bucureşti, Editura Zeta Books, 2019.

Ciorbea, I., *Personalitatea psihoterapeutului şi procesul terapeutic*, Iaşi: Editura Polirom, 2010.

Cistea, M., *Sistemul educaţional şi personalitatea. Dimensiunea estetică*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1994.

Cixous, H, „68 fait encore jaillir des étincelles dorées", în *Femmes Et Filles Mai 68*, Éditions de L'Herne, 2018, pp.43-49.

Cixous, H., „Le Rire de la Méduse", în *Le Rire de la Méduse et autres ironies,* Galilée, Paris, pp.35-68.

Clark, C.L., şi Asquith, S., *Social Work and Social Philosophy: A Guide for Practice*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge&Kegan Paul, 1985.

Clarke, D.S., "Three Ideals of Modern Philosophy", în S. Levels, *Philosophical Studies Series*, vol 96, Berlin, Springer, 2003.

Clarke, S., „Safety leadership: A meta-analytic review of transformational and transactional leadership styles as antecedents of safety behaviours", în *Journal of Occupational and Organizational Psychology,* 86, 2013, pp.22–49.

Cojocaru, D., *Copilaria şi construcţia parentalităţii. Asistenţa maternală în România*, Iaşi, Polirom, 2008.

Cojocaru, M., *Managementul serviciilor de asistenţă socială*, Iaşi, Ed. Axis, 2003.

Cojocaru, Ş,. *Ancheta, supervizarea şi managementul de caz*, Iaşi, Editura Polirom, 2005.

Cojocaru, Ş., *Metode apreciative in asistenta sociala. Ancheta, supervizarea şi managementul de caz*, Iaşi, Editura Polirom, 2005.

Cojocaru, Ş., *Proiectul de intervenţie în asistenţa socială*, Iaşi, Editura Polirom, 2006.

Collins, D., Jordan, C. şi Coleman, H., *An Introduction to Family Social Work*, Belmont, Brooks/Cole, 2010.

Collins, P.H., *Intersectionality as Critical Social Theory*, Duke, Duke University Press Books, 2019.

Collins, R., *Charisma:Micro-sociology of Power and Influence*, Oxfordshire, Routledge, 2020.

Collins, W.B., *Metaphysics and Man*, Dubuque, Iowa, Loras College Press, 1959.

Compte, A., *Cours de Philosophie Positive*, Rarebooksclub.com, 2012.

Connelly, J., *From Peoples into Nations: A History of Eastern Europe*, Princeton, New Jersey, Princeton University Press, 2020.

Constantelos, D.J., *Filantropia bizantină şi asistenţa socială,* Iaşi, Doxologia, 2014.

Cooper, M., *Family Values: Between Neoliberalism and the New Social Conservatism.* New York, Zone Books, 2019.

Copleston, F., "Philosophy and Its History", în *Philosophy*, vol. 67, nr. 261, 1992.

Cordani, D. şi Traum, D., *The Courage to Go Forward: The Power of Micro Communities,* New York City, Morgan James Publishing, 2018.

Cordani, D. şi Traum, D., *The Courage to Go Forward: The Power of Micro Communities, New York City, Morgan James Publishing, 2018.*

Cormoş, V.C. (coord.), *Teorie şi practică în managementul serviciilor de asistenţă socială*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2019.

Cornelius-White, J.H.D., *Person-Centered Approaches for Counselors*, Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 2015.

Cosman, D., *Psihologie medicală*, Iaşi, Editura Polirom, 2010.

Coster, deM., « Le modèle de la société dualiste dans les sciences humaines »,*Cahiers Internationaux de Sociologie*, NOUVELLE SÉRIE, Vol. 49, 1970.

Cottingham, M.D., *Practical Feelings: Emotions as Resources in a Dynamic Social World*, Oxford, Oxford University Press, 2022.

Cozma, C., „Etica şi deontologia asistenţei sociale", în *Asistenţă Socială*, Iaşi, Editura Universităţii „Al. I.Cuza", 2005.

Crawford, L.A. şi Novak, K.B., *Individual and Society: Sociological Social Psychology*, Oxfordshire, Routledge, 1995.

Creţu, R.Z., *Amprenta comportamentală şi evaluarea personalităţii*, Iaşi, Editura Polirom, 2010.

Crisp, B., *TheRoutledge Handbook of Religion, Spirituality and Social Work*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2017.

Cristescu, C., *Izvoare bizantine în metamorfoze enesciene*, Suceava, Editura Muşatinii, 2011.

Cruickshank, J., *Realism and Sociology: Anti-Foundationalism, Ontology and Social Research*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2007.

Cuin, C.H., „The nomologic approach în sociology", în *Revue suisse de sociologie*, Switzerland, Seismo Verlag, 2006.

Dabu, A. şi Aligica, P.D., "Socioeconomic Dualism as a Structural Constraint of South Eastern European Economies and Societies", SpringerBriefs in Economics, în *Economic Dualism and Agrarian Policies*, 2020, pp.11-28.

Dalrymple, J. şi Burke, B., *Anti-Oppressive Practice: Social Care and the Law,* Maidenhead, Open University Press, 2006.

David, D.M *Psihologia poporului român. Profilul psihologic al românilor într-o monografie cognitiv-experimentală,* Iaşi, Editura Polirom, 2015.

Day, P.R., „The Social Context of Social Work Practice", în *Sociology in Social Work Practice*, Londra, Palgrave, 1987, https://doi.org/10.1007/978-1-349-18773-7_5.

De Vecchi, F., "The Existenţial Quality Issue in Social Ontology: Eidetics and Modifications of Essential Connections", în *Humana.Mente,* nr.31, 2016. pp.187–204.

Deac, M., *Brâncuşi, surse arhetipale*, Iaşi, Editura Junimea, 1982.

Decsei-Radu, A. „Plasamentul şi adopţia", în E. Bochis (coord), *Familia şi rolul ei în educarea copilului*, Iaşi, Editura Polirom, 2011, pp.383-394.

Delgado, M., *Community Social Work Practice in an Urban Context,* Oxford, Oxford University Press, 2000.

Delgado, M., *Community Social Work Practice in an Urban Context*, Oxford, Oxford University Press, 2000.

Delgado, M., *Social Work with Latinos: Social, Economic, Political, and Cultural Perspectives,* Oxford, Oxford University Press, 2017.

Dennett, D.C., *Content and Consciousness*, Oxfordshire, England, Routledge, 2010,

Dennett, D.C., *Freedom Evolves*, Londra, Penguin Books, 2004.

Derrida, J., *Dissemination*, Londra, Bloomsbury Publishing, 2016.

Derrida, J., *Margins of Philosophy*, Chicago, University of Chicago Press; 1985.

Descartes, R., *Discurs asupra metodei*, Bucureşti, Editura Gramar, 2012.

Descartes, R., Spinoza, B.şi Leibniz, G. W. V., *Rationalists: Descartes - Discourse on Method & Meditations; Spinoza: Ethics; Leibniz: Monadology & Discourse on Metaphysics,* New York City,Bantam Doubleday Dell Publishing Group Inc, 1960.

Detmer, D., *Freedom as a Value: A Critique of the Ethical Theory of Jean-Paul Sartre*, Chicago, Chicago, Open Court Publishing Company, 1988.

Devine, E.Th., *The Spirit of Social Work: Addresses*, New York, Charities Publication Committee, 1912.

Dewey, J., *Freedom And Responsibility*, Whitefish, Montana, Kessinger Publishing, 2010.

Diaconescu, M., „Building a knowledge society in the European union", în *Buletinul Universităţii Petrol-Gaze din Ploieşti*, 2009.

Diaconescu, M., „Contribuţii şi limite ale feminismului în asistenţa socială", în *Journal for the Study of Religions and Ideologies*, Vol. 5, Nr. 14, 2006

Diaconu, M., *Ideengeschichte Rumäniens*, Paderborn, Erschienen im Verlag Ferdinand Schöningh/Brill, 2021.

Diez, R., et al., „Using Big Data to Manage Social Inclusion Programs, în *The Journal of Sociology & Social Welfare,* Vol. 48: Iss. 3, 2021,.

Dindelegan, M.C. „Tulburările psihice ale copilului în raport de influenţele familiale", în E. Bochis (coord), *Familia şi rolul ei în educarea copilului,* Iaşi, Editura Polirom, 2011, p.208.

Doel, M., „Ethics and values in social group work", în *The Routledge Handbook of Social Work Ethics and Values*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2019, pp.183-190.

Dominelli, L. şi Leod, E.M., *Feminist Social Work,* Londra, MacMillian PressLtd., 1989.

Dominelli, L., *Anti-Oppressive Social Work Theory and Practice*, Londra, Palgrave MacMillan, 2002,

Douglas, S.K., „On Partitioning the Foundamental Attribution Error", in G.B. Moskowitz (Eds.), *Cognitive Social Psychology: The Princeton Symposium on the Legacy and Future of Social Cognition*, Hove, East Sussex, Psychology Press, 2015, pp.211-218.

Drâmbă, O., „Umanismul Renaşterii în Ţările Române", în *DACOROMÂNIA*, https://www.dacoromania-alba.ro/nr38/umanismul_renasteri.htm.

Dreyfus, H.L. şi Wrathall, M.A. (Eds.), *A Companion to Phenomenology and Existentialism*. Malden, MA, Blackwell, 2006.

Drisko, J.W., *Evidence-Based Practice in Clinical Social Work*, New York, Springer, 2019.

Dudley, J.R., *Social Work Evaluation: Enhancing What We Do*, Oxford, Oxford University Press, 2020.

Duprat, G.L., *Morals: A Treatise on the Psycho-Sociological Bases of Ethics,* Centurion Court, Regatul Unit, Wentworth Press, 2019.

Durant, W., *Philosophy and the Social Problem*, Los Angeles, HardPress Publishing, 2013.

Durkheim, E., *Sociologia – regulile metodei sociologice,* Bucureşti, Antet, 2004.

Durkheim, E., *Sociologia, Regulile Metodei Sociologice*, Bucureşti, Editura Antet, 2003.

Durkheim, E., *The Division of Labor in Society*, New York, Simon andSchuster, 1997.

Durkheim, E., *The Division of Labour in Society*, New York, The Free Press, 1993.

Durkheim, E., *The Rules of Sociological Method: And Selected Texts on Sociology and its Method*, New York City, Free Press, 2014.

Eliade, M., *Împotriva deznădejdii. Publicistica exilului*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1992.

Ellenhorn, R., „Toward a Humanistic Social Work: Social Work for Conviviality", în *Humanity and Society*, vol.12, nr.2., 1988.

Ellis, B., „Social Humanism", în *Ethics and Moral Theory*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2015, pp.15-18.

Ellis, B., *Social Humanism: A New Metaphysics,* Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2012.

Ellis, F., „Cognitive dualism, ontological dualism, and the question of God", în *Philosophy*, 2019.

Ellman, M. şi Pezanis-Christou, P., „Organizational Structure, Communication, and Group Ethics." în *American Economic Review* 100, nr. 5, 2010, https://doi.org/10.1257/aer.100.5.2478.

Elrefai, Th., *Diversity to Unity: A journey to a vision of humanism*, Ottawa, Commoners' Publishing, 2013.

Else, J.F., *Purposive social change: A radical humanist perspective,* Iowa City, University of Iowa, 1977.

Eminescu, M., „Ce imperturbabili sunt confraţii…”, în *TIMPUL*, 4 septembrie 1882.

Eminescu, M., „Studii asupra situaţiei”, in *TIMPUL*, februarie 1880.

Enea, V., *Abordarea psihologică a adopţiei şi asistenţei maternal*, Iaşi, Editura Polirom, 2021.

Epstein, B., „Social Ontology”, în *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2021 Edition), Edward N. Zalta (Eds.), URL = https://plato.stanford.edu/archives/win2021/entries/social-ontology/

Erikson, E.H. şi Erikson, J.M., *The Life Cycle Completed*, W W Norton & Co Inc., 1998.

Faris, R.E.L şi Form, W., "Sociology". Encyclopedia Britannica, https://www.britannica.com/topic/sociology.

Faris, R.E.L. şi Form, W., „Sociology". *Encyclopedia Britannica*, ed. 2002.

Ferge, Z., ”Social Policy Challenges and Dilemmas in Ex-Socialist Systems", National Research Council, *Transforming Post-Communist Political Economies*. Washington, DC, The National Academies Press, 1997, pp.299-321.

Ferrarin, A., „Homo Faber, Homo Sapiens, or Homo Politicus? Protagoras and the Myth of Prometheus”, în *Review of Metaphysics,* 54, pp.289–319.

Ferro, W.K., *Opening to the Sacred: A Humanist Approach to Holistic Spirituality*, Premium Prose Publishing, 2012.

Flood, M., *Humanism and Culture*, https://humanistlife.org.uk/2014/06/16/humanism-and-culture/, accesat în 13.12.2022.

Forder, A., „Social Work and System Theory.”, în *The British Journal of Social Work*, 6, nr. 1, 1976, pp.23–42.

Foster, J., „Key Feminist Theoretical Orientation in Contemporary Feminist Practice”, în Sh. Butler-Mokoro şi L. Grant*, Feminist Perspectives on Social Work Practice: The Intersecting Lives of Women in the 21st Century*, Oxford, Oxford University Press, 2018, pp.33-48.

Foucault, M., *Ethics. Subjectivity and Truth: Essential Works of Michel Foucault 1954-1984*, Londra, Penguin Books Ltd, 2020.

Foucault, M., *Les Mots et les Choses: An Archeology of Human Sciences*, Paris, Gallimard, 1990.

Foucault, M., *Madness and Civilization*, Milton Park, Oxfordshire, Taylor & Francis Ltd, 2019.

Fox, R., *The Call to Teach: Philosophy, Process, and Pragmatics of Social Work Education,* Alexandria, Council on Social Work Education, 2013.

French, S. şi Ladyman, J., „Remodelling Structural Realism: Quantum Physics and the Metaphysics of Structure", în *Synthese*, vol. 136(1), 2003, pp.34-48.

Freud, A., *The Ego and the Mechanisms of Defence*, Londra, Routledge, 1992.

Freud, S. şi Brill, A.A., *The Basic Writings of Sigmund Freud* (Psychopathology of Everyday Life, the Interpretation of Dreams, and Three Contributions To the Theory of Sex), New York City, New York, Modern Library, 1995.

Freud, S., *Totem and taboo and other works*, Londra, Hogarth Press, 1953.

Friedlander, F., "Emotions and Rationality as a Basis for Humanism: Can Humanism Encompass Both Intellect and Spirit?", în *Essays in the Philosophy of Humanism*, 21(2), 2013.

Friedman, H.S. şi Schustack, M.W., *Personality: Classic Theories and Modern Research,* Londra, Pearson, 2010.

Furfey, P.H., "The Humanitarian Philosophy and the Acceptance of Sociological Generalizations", în *The American Catholic Sociological Review* 16, nr. 2, 1955, pp.117–22.

Furst, M. „A Dualist Account of Phenomenal Concepts", în Andrea Lavazza (Eds.) şi H. Robinson (Eds.), *Contemporary Dualism: A Defense,* Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2016.

Gafni, M., „The Unique Self and Nondual Humanism: A Study in the Enlightened Teaching of Mordechai Lainer of Izbica". în *Journal of Integral Theory and Practice,* 6(1), 2011.

Garaudy, R., *Marxismul secolului XX,* Bucureşti, Politica, 1969.

Gavriluţă, N., *Noile religii seculare. Corectitudinea politică, tehnologiile viitorului şi transumanismul*, Iaşi, Editura Polirom, 2018.

Geoana, M., *Modelul social românesc*, Bucureşti, Editura Economică, 2000.

Gigerenzer, D., Hertwig, R. şi Pachur, Th., *Heuristics: The Foundations of Adaptive Behavior*, Oxford, Oxford University Press, 2015.

Gilgun, J.F., *The Four Cornerstones of Evidence-Based Practice în Social Work*, Jane Gilgun Books, 2008.

Gilligan, F. şi Furness, S., „The Role of Religion and Spirituality in Social Work Practice: views and experiences of social workers and students", în *British Journal of Social Work*, 36, 4, 2006, pp.617-637.

Gleick, J., *Chaos: Making a New Science,* New York, Viking Press, 1987.

Glenn, B.J. şi Steven, M., *Conservatism and American Political Development,* Oxford, Oxford University Press, 2008.

Goldkind, L., Wolf, L. şi Freddolino, P.P., *Digital Social Work: Tools for Practice with Individuals, Organizations, and Communities*, Oxford, Oxford University Press, 2018.

Goldstein, E., „The psychosocial framework", în *The Encyclopedia of Social Work*, National Association of Social Workers and Oxford Univ. Press, 2008.

Goldstein, E.G., *Ego Psychology and Social Work Practice.* New York, The Free Press, 1995.

Gomboş A., „Recenzie de carte: Andrei Pleşu, Despre Îngeri, Editura „Humanitas", Bucureşti, 2010", *https://www.yumpu.com/ro/document/read/49182260/recenzie-andrei-plesu-despre-ingeri-2011pdf-biserica-*.

Gonzales, M.J. şi Gelman, C.R., „Clinical social work practice in the twenty-first century: A changing landscape", în *Clinical Social Work Journal,* 43, 2015, pp.257-262.

Goode, W.J. şi Hatt, P.K., *Methods in social research*. McGraw-Hill, 1952.

Goodman, A., *The Impact of Humanism on Western Europe,* New York, Longman, 1990.

Göppner, H.-J., „Epistemological issues of social work science as a translational action science", în *Research on social work practice*, 22(5), 2012, pp.542–47.

Goroff, N., „Humanism and Social Work Paradoxes, Problems, and Promises", în *The Journal of Sociology & Social Welfare,* vol. 8, nr.1., 1981.

Götz, N., Brewis, G. şi Werther, S., *Humanitarianism in the Modern World: The Moral Economy of Famine Relief*. Cambridge, Cambridge University Press, 2020.

Graddy, E.A. şi Ye, K., "Faith-based versus secular providers of social services–differences in what, how, and where", în Journal of Health and Human Services Administration, 29(3), 2008, pp.309-335.

Grayling, A.C., *Meditations for the Humanist: Ethics for a Secular Age*, Oxford, Oxford University Press, 2003.

Greenwood, E., „Social Science and Social Work: A Theory of Their Relationship", în *Social Service Review*, Vol. 29, Nr.. 1, 1955, pp.20-33.

Griffiths, M., *The Challenge of Existenţial Social Work Practice*, New York, Macmillan Publishers, 2017.

Grimwood, T., *Key Debates in Social Work and Philosophy*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2015.

Grinnell Jr., R.M. şi Unrau, Y.A., *Social Work Research and Evaluation: Foundations of Evidence-Based Practice*, Oxford, Oxford University Press, 2010.

Grint, K., „Problems, Problems, Problems: The Social Construction of 'Leadership", în *Human Relations*, nr.. 11, 2005, pp.1467–1494.

Grobman, G.M., "Complexity theory : A new way to look at organizational change, în *Public Administration Quarterly,* 2005.

Gudaniec, A., „The Existenţial Metaphysics of the Person. Part 1: The Classical Concept of the Person and the Metaphysical Theory of Esse*",* în *Studia Gilsoniana 10*, nr. 2, 2021.

Gulati, P. "Social Work Roles in Traditional Societies", în *International Social Work*, 1974, 17(3).

Guliciuc, V., „Transmodernism and Philosophy of Human Diversity", în *Proceedings of the XXII World Congress of Philosophy*, vol.36, 2008, pp.57-60.

Guliciuc, V. „Complexity and social media", în *Procedia-social and behavioral sciences*, 2014.

Guliciuc, V., „Prefaţă", în Cormoş, V.-C., (coord.), *Teorie şi practică în managementul serviciilor de asistenţă socială*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2019, pp. 5-8.

Guy, J.-S., *Theory Beyond Structure and Agency: Introducing the Metric/Nonmetric Distinction*, Londra, Palgrave MacMillan, 2019.

Güzel, B., „Futurism in Social Work: Transhumanism, Gamification of Human Life, Homo Roboticus and Care", în *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32 (2), 2021, pp.589-606, DOI: 10.33417/tsh.729496.

Habermas, J., *Moral Consciousness and Communicative Action*, Cambridge, Polity Press, 2007.

Hackett, J.E., „The Becoming of the Personal Sphere: A Proposed Framework, Appraisal for Personalist Philosophical Antropology", în *Journal of the British Personalism Forum,* Vol. 12, 2020, pp.5-17.

Hadler, F. şi Yoran, G., „Default metaphysics–social networks and the self", în C. Reiman, *Public interest and private rights in social media*, Oxford, Chandos Publishing, 2012, pp.67-78.

Haggard, S. şi Kaufman, R.R., „The Eastern European Welfare State in Comparative Perspective.", în A. Cerami şi P. Vanhuysse (eds), *Post-Communist Welfare Pathways,* Londra, Palgrave Macmillan, 2009.

Hairong, Y., "Neoliberal Governmentality and Neohumanism: Organizing Suzhi/Value Flow through Labor Recruitment Networks.", în *Cultural Anthropology*, 18(4), 2003, pp.493–523.

Halfpenny, P., *Positivism and Sociology: Explaining Social Life*, Oxfordshire, Routledge.

Halík, T., "West and East – Europe's Dual Experience.", în *Studies: An Irish Quarterly Review*, vol. 109, nr. 433, 2020, pp.11–30.

Hall, E.T., *The Hidden Dimension*. New York City, Anchor Books, 1966.

Hall, P., „Symbolic Interaction", în *Blackwell Encyclopedia of Sociology*, 2007.

Halvorsen, T., „Philosophy of social work – a new and advantageous field of training and research, în *Journal of Social Work Practice*, 2018, DOI: 10.1080/02650533.2018.1438994;

Hamelink, C.J., " Towards a Binary Culture", în *Cultures*, 1985.

Harms, L şi Maidment, J, Capitolul „The Art and Science of Social Work", în *Social Work: Contexts and Practice*, Oxford, Oxford University Press, 2013, p.4.

Harwood, R.L., Miller, S.A. şi Vasta, R., *Psihologia copilului*, Iaşi, Editura Polirom, 2010.

Hashim, R., *Educational Dualism in Malaysia: Implications for Theory and Practice*, The Other Press.

Havlíček, T. şi Klingorová, K., "City with or without God? Features of post-secularism in religious landscape of post-communist Prague", *Social & Cultural Geography*, 19:6, 2018, pp.789-811.

Healy, L.M., „Universalism and Cultural Relativism in Social Work Ethics", în *International Social Work* 50(1), 2007, pp.11-26.

Heidegger, M., *Being and Time*, San Francisco, Harper &Row, 1962.

Heidegger, M.,*Conceptele fundamentale ale metafizicii,* Bucureşti, Editura Humanitas, 2019.

Helmond, P., et.al., „A meta-analysis on cognitive distortions and externalizing problem behavior: associations, moderators, and treatment effectiveness", în *Criminal justice and behavior*, 42(3), 2015, pp.245-262.

Hepburn, B. şi Andersen, H., "Scientific Method", în *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, E.N. Zalta (Eds.), Ediţia 2021, URL = <https://plato.stanford.edu/archives/sum2021/entries/scientific-method/>.

Hepworth, H., *Direct Social Work Practice: Theory and Skills*, Boston, Cengage Learning, 2009.

Herbrechter, S., *Posthumanism: A Critical Analysis*, Londra, Bloomsbury Academic, 2013.

Herseni, T., *Sociologie*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1982.

Herzog, P.S., *The Science of Generosity: Causes, Manifestations, and Consequences,* Londra, Palgrave MacMillan, 2019.

Higgins, B., "The 'Dualistic Theory' of Underdeveloped Areas", în *Economic Development and Cultural Change*. 4 (2), 1956. doi:10.1086/449706.

Hirst, I.R.C., „Consumer Choice and Collective Choice", în I.R.C. Hirst şi W.D. Reekie, *The Consumer Society,* Londra, Tavistock, 1977, pp.51-55.

Hobson, J.A., *Rationalism and Humanism*, Londra, Watts & Co., 1933.

Hofweber, T., „Logic and Ontology", în *Stanford Encyclopedia of Philosophy*, 2004.

Hollis, F.H., „The psychosocial approach to casework practice", în R.W. Roberts şi R.H. Nee, *Theories of social casework*, Chicago, University of Chicago Press, 1970.

Horner, N. şi Kindred, M., *Using Humanist/ Existenţial Theories în Social Work*, Londra, Open Learning Foundation, 1997.

Huebner, B., *Macrocognition: A Theory of Distributed Minds and Collective Intentionalit*y, Oxford, Oxford University Press.

Hughes, D.A., Golding, K.S. şi Hudson, J., *Healing Relational Trauma with Attachment-Focused Interventions: Dyadic Developmental Psychotherapy with Children and Families*, New York City, W. W. Norton & Company, 2019.

Hugman, R., *Virtue Ethics in Social Work Practice*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2020.

Humanistische Akademie, *Humanistische Sozialarbeit*, Berlin, Humanistische Akademie, Series, Humanismus aktuell, H. 3. Jg. 2., 1998.

Hume, D., *An Enquiry Concerning the Principles of Morals*, Massachusetts Ave, Indianapolis, Hackett Publishing Co, Inc, 1983.

Husserl, E., „The Idea of a Philosophical Culture: Its First Germination in Greek Philosophy", înB. Hopkins şi S. Crowell *New Yearbook for Phenomenology and Phenomenological Philosophy*, 2003.

Hutchinson, G.S. şi Oltedal, S., ”Five Theories in Social Work”, Sydney, Universitetsforlage*, UiN- report 1/2014,* 2014 (Original: Gunn Strand Hutchinson og Siv Oltedal, Modeller i sosialt arbeid, 2. utgave. Oslo: Universitetsforlaget, 2003).

Ife, J., *Human Rights and Social Work: Towards Rights-Based Practice*, Cambridge, Cambridge University Press, 2012.

Imre, R.W., "Introduction: Social Work and Philosophy,", în *The Journal of Sociology & Social Welfare,* Vol. 18, Nr. 4, 1991.

Inderbitzin, M., Bates, C.A. şi Gainey, R.R., *Deviance and Social Control: A Sociological Perspective,* Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 2012.

Ingleby, E., *Applied Sociology for Social Work*, Thousand Oaks, California, Sage, 2017.

Inglot, T., ”Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia: Adaptation and Reform of the Post-Communist ‘Emergency Welfare States’”, în A. Cerami şi P. Vanhuysse (eds), *Post-Communist Welfare Pathways,* Londra, Palgrave Macmillan, 2009.

Ionescu, Ş., *Copilul maltratat*, Bucureşti, Fundaţia internaţională pentru copil şi familie, 2001.

Iphofen, R., ”Handbook of Research Ethics and Scientific Integrity”, Berlin, Springer International Publishing, 2020.

Ivancevich, J., *Human Resource Management*, New York City, McGraw-Hill/Irwin, 2006.

Iversen, T. şi RehmBig, Ph., *Data and the Welfare State: How the Information Revolution Threatens Social Solidarity*, Cambridge, Cambridge University Press, 2022.

Jablonski, A. şi Szymczyk, J., *Realist-axiological Perspectives and Images of Social Life*, Peter Lang GmbH, Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2020.

Jack, G. şi Jordan, B.,”Social work training in Central and Eastern Europe: Experiences in Bulgaria and Slovakia”, *European Journal of Social Work*, 1:2, 1998,pp.165-175.

Jackson, M., *Lifeworlds: Essays in Existential Anthropology*, Chicago, University of Chicago Press, 2012.

James, P., et al., *Sustainable Communities, Sustainable Development,* New Guinea. Honolulu, University of Hawaii Press. 2012.

Jameson, F., *Postmodernism Or, the Cultural Logic of Late Capitalism*, Londra, Verso Books, 1992.

Janovitz, M., „Sociological Models and Social Policy.", în *ARSP: Archiv Für Rechts- Und Sozialphilosophie / Archives for Philosophy of Law and Social Philosophy*, vol. 55, nr. 3, 1969, pp.305–321.

Janowitz, M. şi Burk, J., *On Social Organization and Social Control*, Chicago, University of Chicago Press, 1991.

Jarausch, K.H., *Embattled Europe: A Progressive Alternative*, Princeton, New Jersey, Princeton University Press, 2021.

Jehle, D., "Kim against Dualism", în *Philosophical Studies*, 130, 2006;

Jepsen, M. şi Serrano P.A., „The European Social Model: an exercise in deconstruction", în Journal of European Social Policy, 15(3), 99, 2005, pp.231–245.

Johnson, C.E., *Organizational Ethics: A Practical Approach,* Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc, 2018, pp.122-128.

Johnson, D., *Social Welfare: Politics and Public Policy*, New York City, Pearson, 2015.

Johnsonand, A.O. şi Reath, A., *Ethics:Selections from Classical and Contemporary Writers*, Cengage Learning., capitolul „Aristotle", capitolul „St.Thomas Aquinas",capitolul „Bernard Williams", capitolul „Gilbert Herman", 2011.

Jun, H. *Social Justice, Multicultural Counseling, and Practice: Beyond a Conventional Approach*, New York, Springer, 2019.

Jung, C.G., *The Archetypes and The Collective Unconscious,* New Jersey, Princeton University Press, 1981.

Kaneyasu, B.K., «A dupla face da tradição humanista: o homem como a medida de todas as coisas», în *Disputatio. Philosophical Research Bulletin* 8, nr.10, 2019.

Kant, I. *Spre pacea eternă*, Bucureşti, Editura Gramar, 2015.

Kant, I., *Critica raţiunii pure*, Bucureşti, Editura Paideia, 2019.

Kant, I., *Groundwork of the Metaphysics of Mo*rals, Cambridge, Cambridge University Press, 1998.

Kant, I., *On the Metaphysics of Morals and Ethics: Groundwork of the Metaphysics of Morals, Introduction to the Metaphysic of Morals, the Metaphysical Elelements of Ethics*, Knutsford, UK, A & D Publishing, 2008.

Kant, I., *Spre pacea eternă*, Bucureşti: Editura MondoRo, 2015.

Kantowitz, B.H., Roediger, H.L. şi Elmes, D.G., *Experimental Psychology*, Cengage Learning; 2014.

Kaufmann, A., *The Science of Decision-Making: An Introduction to Praxeology*, Londra, McGraw-Hill, 1968.

Kavolis, V., "Post-Modern Man: Psychocultural Responses to Social Trends.", în *Social Problems,* 17, nr.4, 1970, pp.435–448.

Keirsey, D., *Personology*, Del Mar,California, Prometheus Nemesis Book Company, Incorporated, 2010.

Kidneigh, J.K., „Social Work Adminstration: An Area of Social Work Practice?", în *Social Work Journal*, 31, nr.2, 1950, 57–79.

Kielhofner, G., *Model of Human Occupation: Theory and application,* Baltimore, Lippencott Williams & Wilkins, 2007.

Kierkegaard, S., Evans, C.S. şi Walsh, S., *Fear and Trembling,* Cambridge, Cambridge University Press, 2013, pp.57-59.

Kierkegaard, S., *Fear and Trembling, Dialectical Lyric by Johannes De Silentio*, Londra, Penguin Books Ltd, 2014.

Killeen, M.V.S., *Man in the New Humanism*, Newcastle, Hassell Street Press, 2021.

Kilpatrick, A., şi Holland, Th., *Working with Families: An Integrative Model by Level of Need,* New York City, Pearson, 2008.

Kim, J., "Against Cartesian Dualism.", în Loose, J. L., Menuge, A. J. L., and Moreland, J. P., (Eds.), *The Blackwell Companion to Substance Dualism*. Oxford, Wiley Blackwell, 2018.

Kim, K. şi Shahin, S., "Ideological parallelism: toward a transnational understanding of the protest paradigm", *Social Movement Studies*, 19:4, 2019, pp.391-407.

Kimakowitz, E. et al., *Humanistic Management în Practice*, Houndmills, Palgrave Macmillan, 2011.

King, A, "Functionalism and structuralism", în *SAGE Publications Ltd*, https://dx.doi.org/10.4135/9781473913868.

Kircher, N.B., *Path to Freedom!: From Birth, Labor Camps, & a New Life*, San Antonio, Texas, Halo Publishing International, 2020.

Kirk, R.,*Imaginaţia morală*, Bucureşti, Baroque Books & Arts, 2014.

Kirkcaldy, B., *Promoting Psychological Wellbeing in Children and Families*, Londra, Palgrave Macmillan, 2015.

Klinenberg, E., *Palaces for the People: How Social Infrastructure Can Help Fight Inequality, Polarization, and the Decline of Civic Life*, New York, Crown Publishing Group, 2019.

Korgen, K.O., „Understanding and Solving Social Problems", în M.P. Atkinson (Eds.), et al., *Social Problems: Sociology in Action, Newbury Park*, California, Sage Publications, 2020, pp.2-8.

Kostakopoulou, T., „Towards a Humanistic Philosophy of the European Union", în N. Ferreira şi Th. Kostakopoulou, *The Human Face of the European Union,* Cambridge, Cambridge University Press, 2016.

Kotarba, J.A. şi Johnson, J.M., *Postmodern existenţial sociology,* Walnut Creek, CA, Alta Mira, 2002.

Kramer, E., „Cohabitation: Just a Phase?", în *Psychology Today*, 2004.

Krieg, A., *Motivations for Humanitarian Intervention: Theoretical and Empirical Considerations,* New York City, Springer, 2013.

Krill, D.F., *Existenţial social work*, New York, Free Press, 1978.

Kristjánsson, K., *Social Freedom: The Responsibility View*, Cambridge, Cambridge University Press, 1996.

Kristjánsson, K., *Social Freedom: The Responsibility View*, Cambridge, Cambridge University Press, 2007.

Kroeber, A.L. şi Kluckhohn, C., *Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions*, Seattle, Pantianos Classics.

Krueger, A., „Propotig a Real Abilities in a Virtual World", în L. Goldkind, L. Wolf şi P.P. Freddolino, *Digital Social Work: Tools for Practice with Individuals*, Oxford, Oxford University Press, 2018, pp.13-22.

Kuhn, S.T., *Structura revoluţiilor ştiinţifice*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1976.

Kuipers, T.A.F., *From Instrumentalism to Constructive Realism- On Some Relations Between Confirmation, Empirical Progress*, Berlin/Heidelberg, Springer, 2000.

Kurpas, D.,"Challenges in Implementing Integrated Care in Central and Eastern Europe - Experience of Poland", Int J Integr Care, 20(2):7, 2020.

Kurtz, P., *Humanist Manifesto 2000: A Call for New Planetary Humanism*, Prometheus, 2000.

Kurtz, P.W. et al., *Moral Problems in Contemporary Society: Essays in Humanistic Ethics*, N.J., Prentice-Hall, 1969.

Kusch, M., *Psychologism: The Sociology of Philosophical Knowledge*, Oxfordshire, Routledge, 1995.

Lamont, C., *The Philosophy of Humanism*, Washington, DC, Humanist Press, 1997.

Lane, S.R. şi Pritzker, S., *Political Social Work: Using Power to Create Social Change*, Berlin/Heidelberg, Springer, 2018.

Laneand, S.R. şi Pritzker, S., *Political Social Work: Using Power to Create Social Change*, New York City, Springer, 2018.

Langan, T., *Human Being: A Philosophical Anthropology*, Columbia, Missouri, University of Missouri Press, 2009.

Langer, C.L. şi Lietz, C., *Applying Theory to Generalist Social Work Practice, Hoboken*, New Jersey, 2014.

Laurel, B., „Technological Humanism and Values Driven Design", *lucrare prezentată la CHI98*, Los Angeles, 1998.

Lavalette, M. (Eds.), *Radical Social Work Today: Social Work at the Crossroads*, Bristol, Policy Press, 2011.

Lavazza, A. şi Robinson, K., *Contemporary Dualism. A Defense*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2016.

Lavenda, R.H. şi Schultz, E.A., *Anthropology. What Does it Mean to Be Human?,* Oxford, Oxford University Press, 2020.

Lawer, J. şi Hearn, J. „The Managers of Social Work: The Experiences and Identifications of Third Tier Social Services Managers and the Implications for Future Practice.", în *The British Journal of Social Work*, vol. 27, nr.2, 1997, pp.191–218.

Lawler, P., "The Ethics of Postmodernism", în C. Reus-Smit şi D. Snidal (Eds.), *The Oxford Handbook of International Relations*, 2008, online edn, Oxford Academic, 2 Sept. 2009,

Lazăr, F., "Rebuilding Romanian Social Work Education After 1989: Benefits and Constraints from European Collaboration", în W. Lorenz, Z. Havrdová şi O, Matoušek (eds), *European Social Work After 1989. European Social Work Education and Practice*, Berlin/Heidelberg, Springer, 2021.

Le Saget, M., *Le manager intuitif. Une nouvelle force*, Dunod, 1992.

Lederman, L., *The God Particle: If the Universe Is the Answer*, Wilmington, Mariner Books, 2006.

Leeand, P. şi George, R.R., *Body-Self Dualism in Contemporary Ethics and Politics*, Cambridge, Cambridge University Press, 2009.

Legea Asistenţei Sociale Nr. 292/ 2011.

Lenzen, V.F. „Verification in Science.", în *Revue Internationale de Philosophie,* vol. 5, nr.. 17/18 (3/4), 1951, pp.323–246.

Leonard, P., „The Application of Sociological Analysis to Social Work Training.", în *The British Journal of Sociology*, vol. 19, no. 4, 1968, pp.375–384.

Leon-Guerrero, A.Y., *Social Problems: Community, Policy, and Social Action*, Oaks, CA, US, SAGE Publications, 2018.

Levers, M.-J. D., "Philosophical Paradigms, Grounded Theory, and Perspectives on Emergence", *SAGE Open*, 3(4), 2013.

Levinas, E., *Autrement Qu'être ou Au-delà de L'essence*, Kluwer Academic, Paris, 1978.

Levinas, E., *Humanism of the Other*, University of Illinois Press, Illinois, 2003.

Levinas, E., *Totalité et infini: Essai sur l'extériorité*, Leiden, Martinus Nijhoff, 1961.

Lévi-Strauss, C., *Structural Anthropology,* New York, Basic Books, 1976.

Lévi-Strauss, C., *Anthropolgie structuralee*, Paris, Plon, 1958.

Lewis, J., "Religion and Culture in Eastern Europe.", în *European Judaism: A Journal for the New Europe*, vol. 3, nr. 2, 1968, pp.39–46.

Liiceanu, G., *Despre minciună. Surse clasice ale moralei politice (Sofocle, Platon, Machiavelli), Cazul României*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2006.

Liiceanu, G., *Despre seducţie*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2010.

Liiceanu, G., *Despre ură*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2007.

Liiceanu, G., *Isus al meu*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2020.

Liiceanu, G., *În aşeptarea unei noi omeniri*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2018.

Lindsay, T., *Social Work Intervention*, Thousand Oaks, CA, SAGE Publication Ltd., 2013.

Lisa, E. şi Coxa, L.E., *Introduction to Social Work: An Advocacy-Based Profession*, Thousand Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 2018.

Lister, P.G., *Integrating Social Work Theory and Practice: A Practical Skills Guide,* Oxfordshire, England, UK, Routledge, 2013.

Little, D., A *New Social Ontology of Government: Consent, Coordination, and Authority,* Londra, Palgrave Pivot, 2020.

Llewellyn, A., Agu, L. şi Mercer, D. *Sociology for Social Workers,* Cambridge, UK, Polity Press, 2014.

Llewellyn, A., Agu, L. şi Mercer, D., *Sociology for Social Workers,* Cambridge, Polity Press, 2014.

Lock, A. şi Strong, Lock, T., *Social constructionism: Sources and stirrings în theory and practice*, Cambridge, Cambridge University Press, 2010.

Long, A.A., *Hellenistic Philosophy*, Los Angeles, University of California, 1992.

Louxand, M.J. şi Crisp, T,M., *Metaphysics: A Contemporary Introduction,* Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2017.

Lovejoy, A.O., "The Fundamental Concept of the Primitive Philosophy", *The Monist*, Vol. 16, Nr. 3, 1906, pp.357–382.

Lukacs, G., *Ontology of Social Being, Volume 1, Hegel*, Londra, Merlin Press, 1978.

Lundy, M., „An Integrative Model for Social Work Practice: A Multi-Systemic, Multi-Theoretical Approach", în *Families in Society: the Journal of Contemporary Human Services*, 2008.

Lune, H. şi Berg, B., *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*, New York City, Pearson, 2016.

Lupu, V., et.al., „Evaluarea psihiatrică a copiilor adoptaţi şi a potenţialilor părinţi", în V. Enea, *Abordarea psihologică a adopţiei şi asistenţei maternal*, Iaşi, Editura Polirom, 2021, pp.449-454.

Mackie, P.F.E., „Your Philosophy of Social Work: Developing a Personal and Professional Definition to Guide Thought and Practice", în *Journal of Social Work Values and Ethics*, 4(1), 2007, pp.1-12, https://jswve.org/download/2007-1/JSWVE-Spring-2007.

Madigan, T.J., *Humanism in Eastern Europe, Humanists Meet in Poland and Russia*, Vol. 17, Nr. 1, 1996 / 1997.

Maiwald, K-O şi Suerig, I., *Microsociology: A Tool Kit for Interaction Analysis*, Oxfordshire, Routledge, 2019.

Malchiodi, C.A., „Introduction in Art Theraphy and Digital Technology„ în C.A. Malchiodi, *The Handbook of Art Therapy and Digital Technology*, Londra, Jessica Kingsley Publishers, 2018, pp.21-39.

Mananay, J.A. şi Canasa, C.M., "The cultural parallelism of faith and the teacher education curriculum", în *International Journal of Current Research*, Vol. 10, Nr. 07, 2018, pp.72013-72018.

Mansell, G., ”Dualism in Social Theory and Systems Practice”, în M.C. Jackson, P. Keys şi S.A. Cropper (eds), *Operational Research and the Social Sciences*. Springer, Boston, MA, 1989;

Marcel, G., *Eseu de filosofie concretă*, Bucureşti, Editura Tracus Arte, 2018.

Marga, A., *România în Europa actuală*, Editura Creator, 2019.

Marion, R., The *Edge of Organization: Chaos and Complexity Theories of Formal Social Systems,* Thousand Oaks Los Angeles, SAGE Publications, 1999.

Marvasti, A., *Qualitative Research in Sociology (Introducing Qualitative Methods,* Newbury Park, California, SAGE Publications Ltd, 2003.

Marwell, N.P. şi Morrissey, Sh.L., „Organizations and the governance of urban poverty”, în *Annual Review of Sociology*, Vol. 46, 2020, pp.233–250.

Maslow, A.H., „A theory of human motivation”, în Psychological Review, 1943, 50(4), pp.370–396. Maslow,A.H., *Motivaţie şi personalitate*, Bucureşti, Editura Trei, 2007.

Mates-Youngman, K., *The Family Therapy Workbook: 96 Guided Interventions To Help Families Connect, Cope, and Heal*, Eau Claire, USA, PESI Publishing., pp.153-158.

Matoušek, O. şi Havrdová, Z., ”Beginning Anew: Social Work Education in the Czech Republic After the Velvet Revolution” în W. Lorenz, Z. Havrdová şi O. Matoušek (eds), *European Social Work After 1989. European Social Work Education and Practice*. Cham, Springer, 2021.

Mattison, M., „Social work practice in the digital age: Therapeutic e-mail as a direct practice methodology”, în *Social Work*, 57(3), 2012, pp.249–258.

Maxim Mărturisitorul, *Selected Writings*, New Jersey, Paulist Press, 1985.

Maxim Mărturisitorul, *The Ascetic Life: The Four Centuries on Charity,* Mahwah, New Jersey, Paulist Press, 1955.

Mayo, E., *The Human Problems of an Industrial Civilization*, Cambridge, MA, Harvard, 1933.

McBeath, G. şi Webb, S.A., „Virtue Ethics and Social Work”*,British Journal of Social Work*, 32, 2002, pp.1015-1036.

McCary, J.L., *Human Sexuality. Physiological, Psychological, and Sociological Factors*, New York City, Van Nostrand, 1973.

McManus, Ph., „Social Nature: Theory, Practice, and Politics”, în *Annals of the Association of American Geographers*, 2003.

McMullin, I., *Existential Flourishing,* Cambridge, Cambridge University Press, 2021.

Mead, G.H., *Mind, Self, and Society: The Definitive Edition*, Chicago, University of Chicago Press, 2015.

Meadows, M. şi Matthew, P. „Performance Management for Social Enterprises", *în Systemic Practice and Action Research*, nr.2, 2009, pp.127–141.

Merkel, B., *The Concept of Freedom and the Development of Sartre's Early Political Thought,* Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2019.

Merkowitz, N. şi Berkowitz, E., *Humanistic Approaches to Health Care: Focus on Social Work,* Shreveport, LA, Venture Press, 1996.

Merriam-Webster, „Psychosociology", în *Medical Dictionary*, Merriam-Webster.com., https://www.merriam-webster.com/medical/psychosociology.

Meyer, M., "Some Aspects of Modern Philosophy.", în *Synthese* 6, nr. 7/8, 1947, pp.338–355.

Michael, A, „Social Work Management Practice, 1917–2017: A History to Inform the Future", în *Social Service Review*, 92 (4), 2018.

Mişca, G., Neamţu, N., „Eds.al: Provocări contemporane în practica asistenţei sociale în societăţi multiculturale", în *Revista de Asistenţă Socială*, Universitatea Bucureşti şi Editura Polirom nr. 1, 2016.

Micu, F., „Ideologiile omului recent*", Ziarul Lumina*, 23 Aug, 2020.

Midgley, M., *The Ethical Primate: Humans, Freedom and Morality*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 1996.

Miftode, V., *Teorie şi metodă în asistenţa socială*, Iaşi, Editura Fundaţiei Axis, 1995.

Miftode, V., *Tratat de asistenţă socială. Protecţia populaţiilor specifice şi automarginalizate*, Iaşi, Editura Lumen, 2011.

Mijuskovic, B.L., *Metaphysical Dualism, Subjective Idealism, and Existenţial Loneliness*, Milton Park, Abingdon-on-Thames, Oxfordshire, Routledge, 2021.

Miroiu, M., „Toţi aceşti oameni pro-viaţă încalcă Regula de aur a moralei", A. Purcaru, Interviu cu Mihaela Miroiu, *Observator Cultural*, Nr. 1116.

Miroiu, M., *Convenio. Despre natură, femei şi morală*, Iaşi, Editura Polirom, 2002.

Miroiu, M., *Drumul către autonomie : teorii politice feministe*, Iaşi, Editura Polirom, 2004.

Miroiu, M., *Gândul umbrei. Abordări feministe în filosofia contemporană*, Bucureşti, Editura Alternative, 1995.

Misca, G. şi Unwin, P., *Psychology and Social Work: Applied Perspectives*, Cambridge, Polity, 2017.

Mitchell, S.A. şi, Black, M.J., *Freud and Beyond: A History of Modern Psychoanalytic Thought,* New York, Basic Books, 2016.

Mitrofan, I. şi Buzducea, D., *Psihologia pierderii şi terapia durerii*, Bucuresti, Editura Sper, 2002.

Mitrofan, I., *Terapia Unificării. O nouă psihoterapie experienţială,* Iaşi, Editura Polirom, 2001.

Mitrofan, N., „Psihometria şi direcţiile ei de dezvoltare la început de mileniu", în M. Zlate (coord), *Psihologia la răspântia mileniilor,* Iasi, Editura Polirom, 2001, p.69.

Mitropolitul Hieroteos Vlachos, *Psihoterapia ortodoxă. Ştiinţa Sfinţilor Părinţi*, Timişoara, Editura Arhiepiscopiei Timişoarei, 1998.

Mjoset, J., „The contextualist approch to social science metodology", în B. David şi C.C. Ragin, *The SAGE handbook of case-based methods*, Thousand Oaks, CA, SAGE Publication Ltd., 2009, pp.39-68.

Moghaddam, F.M., *Social psychology: Exploring universals across cultures*, New York, W.H. Freeman and Company, 1998.

Mohan, B., *Reinventing Social Work: Reflections on the Metaphysics of Social Practice*, Lewiston, NY, Edwin Mellen, 2006.

Mohl, Dr. *Essays in Holistic Social Work Practice: The Need for an Interdisciplinary Approach*, Washington, Lime Press Publishing, 2020.

Montesquieu, *Montesquieu: The Spirit of The Laws,* Cambridge, Cambridge University Press, 1989.

Mooney, M.A., Knox, D. şi Schacht, C., *Understanding Social Problems*, Boston, Cengage Learning, 2016.

Mooneyand, L.A., et.al., *Understanding Social Problems,* Boston, Massachusetts, Cengage Learning, 2016.

Morin, E., *Introduction à la pensée complexe*, Éditions du Seuil, Paris, 2005.

Morin, E., *Où va le monde?*, L'Herne, Paris, 2007.

Morin, E., *Pour résister à la regression; La Fraternité, pourquoi?,* Paris, Éditions de l'Aube, 2018.

Moscovici, S., *Psihologia socială a relaţiilor cu celălalt*, Iaşi, Editura Polirom, 1998.

Mosin, O., *Umanismul Filosofiei Creştine în opera lui Al. Scarlat Sturza: Lucrare Filosofică*, GlobeEdit, 2019.

Mounier, E., *Personalism*, Buchanan, NY, Boughton Press, 2007.

Mounier, E.., *Le personnalisme*, Paris, PUF, 2010.

Mullaly, B., *Challenging Oppression: A Critical Social Work Approach*, Oxford, Oxford University Press, 2002.

Mullaly, B., *The New Structural Social Work: Ideology, Theory, Practice*, Oxford, Oxford University Press, 2006.

Munro, E.M., *Therole of scientific methods in social work*, Londra, Londra School of Economics and Political Science, 1992.

Murauskas, G., „Politics, Geography and Social Stratification" în *Political Geography Quarterly*, 1987.

Murdach, A.D., „Situational Approaches to Direct Practice: Origin, Decline, and Re-emergence", în *Social Work*, Volumul 52, nr.3, 2007, pp.211–218, https://doi.org/10.1093.

Murray M. şi Rea, M., "Philosophy and Christian Theology", în Stanford Encyclopedia of Philosophy (Fall 2021 Edition), Edward N. Zalta (Eds.), URL = <https://plato.stanford.edu/archives/fall2021/entries/christiantheology-philosophy/>.

Murry, W., *"Why I Am a Religious Humanist". Reason and Reverence: Religious Humanism for the 21st Century*, 2007, Boston: Skinner House Books.

Myers, D.G. şi DeWall, C.N., *Psychology*, New York City, Worth Publishers, 2020.

Nagle, J., *Social Movements in Violently Divided Societies: Constructing Conflict and Peacebuilding*, Oxfordshire, England, UK, Routledge, 2019.

Nazir, F., „Humanism With A Difference: Universality and Cultural. Difference, în *Journal of Contemporary Poetics*, vol.2, nr.1, 2018.

Neamţu, G. (coord.), *Tratat de asistenţă socială*, Ediţia a II-a, Iaşi, Editura Polirom, 2011.

Neamţu, N. şi Pantea, M.C., „Editorial: Niveluri ale practicii în asistenţa socială şi eficacitatea acestora", în *Revista de Asistenţă Socială*, Universitatea Bucureşti şi Editura Polirom, nr.4, 2018, pp. 7-10.

Neamţu, N., *Succes şi eşec în plasamentul familial, în contextul reformei sistemului de protecţie a copilului*, Cluj-Napoca, Editura Accent, 2007.

Neamţu, N., *Managementul serviciilor de asistenţă socială*, ediţia a III-a, revizuită şi adăugită, Cluj-Napoca, Editura Accent, 2015.

Neesham, C. şi Tache, I., "Is there an East-European social model?", *International Journal of Social Economics*, Vol. 37 Nr.. 5, 2000, pp.344-360.

Nietzsche, F., *Asa grait-a Zarathustra*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2018.

Nietzsche, F., *Crépuscule des idoles*, Paris, Haties, 1983.

Nietzsche, F., *Genealogia moralei*, Bucureşti, Editura Mediarex, 1996.

Nietzsche, F., *Human, All Too Human: A Book for Free Spirits*, Cambridge University Press, 2004.

Nigam, A. Sackett, E. şi Golden, B., "Duality and Social Position: Role expectations of people who combine outsider-ness and insider-ness in organizational change", în *Organization Studies*, 43(3), 2022, pp.413–435.

Noble, C. şi Briskman, L., "Workable ethics: Social work and progressive practice", în *Australian Social Work*, 51:3, 1998.

Noble, C. şi Henrickson, M., „Towards identifying a philosophical basis of social work", în C. Noble, H. Strauss şi B. Littlechild, *Global social work: Crossing borders, blurring boundaries,* Sydney, Sydney University Press, 2014, pp.3-14.

Noica, C., *Devenirea întru fiinţă: încercare asupra filosofiei tradiţionale : tratat de ontologie. Scrisori despre logica lui Hermes*, Bucureşti, Editura Humanitas, Bucureşti, 1998.

Noica, C., *Pagini despre sufletul românesc*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2014.

Noica, C., *Povestiri despre om*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2009.

Nolan, P. şi Lenski, G., *Controversial Issues in Social Welfare Policy,* Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc., 1992.

Nolan, P. şi Lenski, G., *Human Societies: An Introduction to Macrosociology*, Oxford, Oxford University Press, 2010, 2014.

Northmore-Ball, K. şi Evans, G.K., "Secularization versus religious revival in Eastern Europe: Church institutional resilience, state repression and divergent paths", Soc Sci Res, 57, 2016.

O'Callaghan, J., *Dual Evolution: Being Outlines in a Theory Which Is Thought to Reconcile Idealism and Realism From the View-Point of Humanism*, Whitefish, Montana, Whitefish, Montana, Kessinger Publishing, 2008.

O'Halloran, K., *Religion, Charity and Human Rights*, Cambridge, Cambridge University Press, 2014.

O'Hare, T., *Evidence-Based Practices for Social Workers: An Interdisciplinary Approach*, Houston, Texas, Lyceum Books, 2005.

Oişteanu, A., „Problema dualismului religios în Europa de Sud-. Est: De la Moses Gaster la Mircea Eliade", în *Revista "22"*, anul XV.

Olds, M., *American Religious Humanism*, Washington DC, Fellowship of Religious Humanists, 1996.

Onfray, M., *Antimanuel de philosophie : Leçons socratiques et alternatives,* Bréal, Rosny*,* 2001.

Onfray, M., *Scurt manifest hedonist,* Bucureşti, Editura Humanitas, 2013.

Otto, R., *The Idea of the Holy*, Oxford, Oxford University Press, 1950.

Outhwaite, W., *The Future of Society*, Hoboken, New Jersey, Wiley-Blackwell, 2006.

Padgett, D.K., *Qualitative Methods in Social Work Research*, Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 2016.

Page, A.N., „Economics and Social Work: A Neglected Relationship", în *Social Work*, vol. 22, nr.1, 1977, pp.48–53.

Papert, S. şi Harel, I., „Software design as alearning environment". în I.Harel şi S.Papert, *Constructionism*. Norwood, NJ, Ablex Publishing, 1991.

Parris, M., *An introduction to social work practice,* Londra,Open University Press, 2012.

Parsons, T., *The Social System*, Harahan, LA, United States, Quid Pro, LLC, 2012.

Patapievici, H.-R., *Discernământulmodernizării,* Bucureşti, Editura Humanitas*,* 2004.

Patapievici, H.-R.. *Omul recent: o critică a modernităţii din perspectiva întrebării „Ce se pierde atunci cînd ceva se cîştigă?*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2002.

Paula, N., *Psychology for Social Work Theory and Practice,* Londra, Palgrave Macmillan, 2014.

Pavlovich K. şi Krahnke, K., *Organizing through Empathy*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2013.

Payne, M., *Humanistic Social Work. Core Principles în Practice*, Basingstoke, Hampshire, Palgrave Macmillan, 2011.

Payne, M., *Humanistic Social Work. Core Principles în Practice,* Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 2011.

Payne, M., *Teoria modernă a asistenței social,* Iaşi, Editura Polirom, 2011b.

Pecora, P.J., et al., *The Child Welfare Challenge: Policy, Practice, and Research*, Oxfordshire, England, UK, Routledge, 2018.

Percival, W.K. „The Applicability of Kuhn's Paradigms to the Social Sciences.", în *The American Sociologist*, vol. 14, nr. 1, 1979, pp.28–31.

Perelman, C.H., *An Historical Introduction to Philosophical Thinking,* Random House, 1968.

Pestoff, V.A., "Reforming Social Services in Central and East Europe: Meso-Level Institutional Change After the Fall of Communism", în American Behavioral Scientist, 38(5), 1995, pp.788–808.

Peter, W.G., „Scientific Humanism… Legacy for the Future?", în *BioScience*, vol. 20, nr.13, 1970, pp.768–770.

Pétrement, S., *Le dualisme chez Platon,* Paris, Presses Universitaires de France, 1947.

Pirson, M., *HumanisticManagement: Protecting Dignity and Promoting Well-Being*, Cambridge, Cambridge University Press, 2017.

Platon, *Republica*, Bucureşti, Editura Antet, 2010.

Platon, *The Law,* Cambridge, Cambridge University Press, 2016.

Pleşu A., *Toleranţa şi intolerabilul. Criza unui concept,* Editura LiterNet, 2005.

Pleşu, A., *Minima moralia: elemente pentru o etică a intervalului*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2008.

Pleşu, A., *Despre Îngeri*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2010.

Pomeroy, L., *The New Science of Axiological Psychology*, Rodopi, 2005.

Popescu, I.M., *O perspectivă românească asupra teoriei culturii şi valorilor: bazele teoriei culturii şi valorilor în sistemul lui Lucian Blaga*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1980.

Popoveniuc, B., *Filosofia Singularității. Creierul global - o etică a gândirii fără om*, Bucureşti, Editura EIKON, 2016.

Pruss, A.R., "Divine Creative Freedom", în *Oxford Studies in the Philosophy of Religion*, Vol. 7, Oxford, Oxford University Press, 2017.

Przywara, E., *Analogia Entis: Metaphysics- Original Structure and Universal Rhythm*, Grand Rapids, Michigan, Eerdmans, 2014.

Rădulescu-Motru, C., *Psihologiapoporuluiromân*, Bucureşti, Editura Paideia, 1998.

Railton, P., „Morality, Ideology, and Reflection", în E. Harcourt, *Morality, Reflection, and Ideology,* Walton St. Oxford, Clarendon Press, 2001, pp.114-119.

Rampley, M., "Ideology, and Identity in Central and Eastern Europe: Contested Pasts, Contested Presents", Vol. 6. Boydell & Brewer, 2012.

Rath, T. şi J.K. Harte, *Wellbeing: The Five Essential Elements,* New York, Gallup Press.

Rawls, A.W., „Social Order as Moral Worder", în S. Vaisey (Ed.), *Handbook of the Sociology of Morality*, Berlin, Springer, 2012, pp.95-122.

Ray, W.J., *Research Methods for Psychological Science*, Thousand Oaks, CA, US, SAGE Publications, 2021.

Rădulescu, I.H., *Opere: Istoria critică universală. Biblicele. Echilibru între antiteze*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2002.

Reamer, F., *Social Work Values and Ethics*, New York, Columbia University Press, 1999.

Reeder, J.P., "What Is a Religious Ethic?", în *The Journal of Religious Ethics* 25, nr. 3, 1997, pp.157–181.

Reid, W.J. „The Role of Science in Social Work: The Perennial Debate", în *Journal of Social Work*, 1 (3), 2001, pp.273–93.

Reisch, M. şi Wenocuri, S., „The future of community organization within social work: Social activism and the politics of profession building". *Social Service Review*, 60, 1986, pp.71-93.

Renouvier, Ch., *Le Personnalisme Suivi D'une Étude Sur La Perception Externe Et Sur La Force*, Paris, F. Alcan, 1903.

Rentea, Ge-C. şi Gaba, D., „Editorial", în *Revista de Asistenţă Socială*, Universitatea Bucureşti şi Editura Polirom, nr.2, 2019, pp. 3-6.

Rhode, D., „The Politics of Pradigms: Gender Difference and Gender Disadvantage", în A. Phillips, *Feminism and Politics*, Oxford, Oxford University Press, 1998, pp.344-359.

Ricard, M., *Altruism: The Power of Compassion to Change Yourself and the World*, New York City, Little Brown and Company, 2015.

Ritzer, G. şi Stepnisky, J.N., *Sociological Theory*, Road Thousand Oaks Los Angeles, SAGE Publications, 2017.

Robbins, S. et al., *Contemporary Human Behavior Theory: A Critical Perspective for Social Work Practice*, New York City, Pearson, 2018.

Robertson, D., *Stoicism and the Art of Happiness: A Teach Yourself Guide*, New York City, McGraw-Hill Education, 2013.

Robila, M., „Family Policies in Eastern Europe: A Focus on Parental Leave", în Journal of Child and Family Studies, 21, 2012, pp.32-41.

Rocco, M., „Religie şi creaţie", în M. Zlate (coord), *Psihologia vieţii cotidiene*, Editura Polirom, 1997, pp.111-113.

Rochat, Ph., *Others in Mind: Social Origins of Self-Consciousness,* Cambridge, Cambridge University Press.

Rofuth, T. şi Piepenbring, J., *Management and Leadership in Social Work: A Competency-Based Approach*, New York City, Springer Publishing Company, 2019.

Rogers, A.T., *Human Behavior in the Social Environment: Perspectives on Development and the Life* Course (New Directions in Social Work), Oxfordshire, Routledge, 2019.

Rogers, C.R., „A Theory of Therapy, Personality and Interpersonal Relationships as Developed în the Client-centered Framework", în S. Koch, *Psychology: A Study of a Science*, New York, McGraw Hill, 1959.

Rogers, C.R., *A Way of Being*, Boston, MA, Houghton Mifflin, 1980.

Rogers, C.R., *On Becoming a Person: A Therapist's View of Psychotherapy*, Londra, Constable & Robinson, 2004.

Rohall, D.E., *Symbolic Interaction in Society*, Lanham, Maryland, Rowman & Littlefield Publishers, 2019.

Rojcewicz, R. şi Heidegger, M., *Basic Concepts of Ancient Philosophy*, Bloomington, Indiana University Press, 2007.

Rorty, R., *Objectivity, Relativism, And Truth*, Cambridge, Cambridge University Press, 1990.

Rotaru, M.-P., „Central and eastern european social model," în *Annals of Faculty of Economics*, Oradea, Vol. 18, 2009.

Rousseau, J.-J, *Contractul social,* Bucureşti, Editura Cartex, 2020.

Rousseau, J.-J., *Contractul social,Bucureşti,* Editura Cartex, 2020.

Rousseau, J.J., *Discourse on the Origin of Inequality,* Indianapolis, Indiana Hackett Publishing Company, Inc, 1992.

Russell, B. *Human Society in Ethics and Politics,* Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2009.

Russell, B. şi Dennett, D.C., *The Conquest of Happiness,* New York, Liveright, 2013.

Russell, B., *Viitorul omenirii şi alte eseuri deloc populare*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2021.

Ryan, L.V, Nahser, F.B. şi Gasparski, W., „Praxiology and pragmatism", în *Praxiology: the international annual of practical philosophy and methodology,* Vol. 10, New Brunswick, NJ, Transaction Publishers, 2002.

Sandu, A., *Social Work Practice: Research Techniques and Intervention Models: From Problem Solving to Appreciative Inquiry*, Maude Avenue, Sunnyvale, LAP LAMBERT Academic Publishing, 2013.

Sandu, A., *Filosofia socială construcţionistă. Direcţii epistemice, etice şi pragmatice,* Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2012

Sarkar, S.P.R., *Neo-Humanism, Principles and Cardinal Values, Sentimentality to Spirituality, Human Society*, Melbourne, Ananda Marga Publications, 2012.

Sartre, J.-P., *The Transcendence of the Ego*, Londra, Taylor & Francis Ltd, 2011.

Sartre, J.-P., *Being and Nothingness*, Washington DC, Washington Square Press, 2021.

Sartre, J.-P., *Existenţialism is a Humanism*, New Haven, Connecticut, Yale University Press, 2007.

Savin-Baden, M. şi Major, C., *Qualitative Research: The Essential Guide to Theory and Practice*. Londra, Routledge, 2013.

Scharpf, F.W., „The European Social Model: Coping with the challenges of diversity", *MPIfG Working Paper* 02/8, Max Planck Institute for the Study of Societies, 2002.

Schechter, E., *Self-Consciousness and 'Split' Brains: The Minds' I*, Oxford, Oxford University Press.

Scheff, Th., *Microsociology: Discourse, Emotion, and Social Structure*, Chicago, University of Chicago Press, 1994.

Scheler, M., *Formalism in Ethics and Non-Formal Ethics of Values: A New Attempt Toward the Foundation of an Ethical Personalism*, Evanston, Illinois, Northwestern University Press,1973.

Scheler, M., *Neuer Versuch der Grundlegung eines ethischen Personalismus,* Linen, Mine, 2014.

Scherz, F., *Family Social Welfare: Helping Troubled Families,* Oxfordshire, Routledge, 2006.

Schifirneţ, C., „Viziunea lui Eminescu despre societatea românească", în *Revista Română de Sociologie*, serie nouă, anul IX, nr. 3-4, 2000, pp.235-246.

Schifirneţ, C., *Formele fără fond, un brand românesc,* Bucureşti, Comunicare.ro, 2007.

Schluchter, W., « Le dualisme de la nature humaine et ses conditions sociales et historiques », 2013. Titlu original: Der Dualismus der menschlichen Natur und seine sozialen wie historischen Bedingungen.

Schneider, K.J. (Eds.), Pierson, J.F. (Eds.) şi Bugental, J.F.T (Eds.), *The Handbook of Humanistic Psychology: Theory, Research, and Practice*, Thousand Oaks, California, SAGE Publishing, 2014.

Schneider, L. şi Silverman, A., Global Sociology: *Introducing Five Contemporary Societies*, New York City, McGraw Hill, 2012.

Schopenhauer, A., *Essay on the Freedom of the Will*, New York, Dover Publications, 2005.

Schutz, A., *Life Forms and Meaning Structure*, Oxfordshire, Routledge, 2015.

Schutz, A., *Phenomenology of the Social World,* Evanston, Illinois, Northwestern University Press, 1967.

Scott, W.R., „Institutional theory" în G. Ritzer (Eds.) *Encyclopedia of Social Theory*, Thousand Oaks, CA, Sage Publications, 2004, pp.408-414.

Scruton, R., *The Soul of the World,* New Jersey, Princeton University Press, 2014.

Seeleib-Kaiser, M., "Social Protection Dualism, De-industrialization and Cost Containment.", în *Comparing European Workers*, 2011.

Seeleib-Kaiser, M., et al., "Social Protection Dualism, De-Industrialization and Cost Containment", capitol în D. Brady (Eds.), *Comparing European Workers: Policies and Institutions. Research in the Sociology of Work* Volum 23, 2011.

Segal, E.A., Gerdes, K.E. şi Steiner, S., *An introduction to the profession of social work*, Belmont, CA, Brooks/Cole, 2010.

Segal, S., *Management Practice and Creative Destruction: Existenţial Skills for Inquiring Managers, Researchers and Educators*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2019.

Seidman, B.F. şi Murphy, N.J., *Toward a New Political Humanism,* Prometheus Books, 2004.

Seligman, M.E. şi Csikszentmihalzi, P., „Positive Psyhology", în *American Psychologist*, vol. LV, nr.1, 2000, pp.5-14.

Seligman, M.E.P., *Authentic Happiness: Using the New Positive Psychology to Realize Your Potential for Lasting Fulfillment,* New York City, Atria Publishing Group, 2004.

Seneca, L.A., *Questiones naturals,* Chicago, University of Chicago Press, 2014.

Shamai, M., *Systemic Interventions for Collective and National Trauma: Theory, Practice, and Evaluation*, Oxfordshire, England, UK, Routledge, 2015.

Shemmings, D., *Understanding Disorganized Attachment: Theory and Practice for Working with Children and Adults*, Londra, Jessica Kingsley Publishers, 2011.

Sholette, G. (Eds.) et al., *Art as Social Action: An Introduction to the Principles and Practices of Teaching Social Practice*, New York, Allworth Publishing, 2018.

Silver, H., „Social Exclusion and Social Solidarity Three Paradigms", în *International Labour Review*, 1994, pp.531-578.

Silverman, H.J. (Eds.), *Derrida and Deconstruction*, Londra, Routledge, 1989.

Sinclair, A.J., "Dualism and humanism", în *Essays in the Philosophy of Humanism*, 19(1), 2013.

Sinclair, A.J., "Dualism and Humanism", în *Essays in the Philosophy of Humanism*, 2013, 19(1).

Siri, A., Spulber, D. şi Bragazzi, N.L., *Growing Older: The Current Epidemiological and Psycho-sociological Research on Ageing, Hauppauge*, New York, Nova Science Publishers, 2018.

Skinner, B.F., *About Behaviorism*, New York City, Vintage Books, 1976.

Skinner, B.F., *Science And Human Behavior*, New York City, Free Press,1965.

Slavin, R., *Educational Psychology: Theory and Practice,* New York City, Pearson; 2018.

Sloman, S., „Two Systems of Reasoning", în J.W. Sherman, B.Gawronski şi Y. Trope, *Dual-Process Theories of the Social Mind,* 2014.

Smeeton, J., „A Murky Business: A phenomenological ontology of risk in child protection social work in the UK", în *Qualitative Social Work*. 2018, pp.1-17.

Smith, D., *Social work and evidence based practice*, Londra, Jessica, Kingsley, 2004.

Smith, M., „Introduction: The Domain of Political Science", în *Political Science Quarterly*, 1 (1): 2, 1986.

Smith, R.B., "Social Conservatism, Distractors, and Authoritarianism: Axiological Versus Instrumental Rationality" în *Mediations of Social Life in the 21st Century* (Current Perspectives in Social Theory, Vol. 32), Bingley, Emerald Group Publishing Limited.

Snijders, T.A.B., *Multilevel Analysis: An Introduction To Basic And Advanced Multilevel Modeling*, Newbury Park, California, SAGE Publications, 2011.

Snyder, C.R. (Ed) et.al., *The Oxford Handbook of Positive Psychology*, Oxford, Oxford University Press, 2021.

Soloveitchik, R.J.B. şi Berger, M.S., *Emergence Of Ethical Man*, Brooklyn, New York, KTAV Publishing House, 2005.

Somerville, J. şi Santoni, R., *Social and Political Philosophy: Readings From Plato to Gandhi*, New York City, Anchor Publishing, 1963.

Spates, J.L., „The Sociology of Values" în *Annual Review of Sociology,* 9, 1983, pp.27–49.

Specht, H. şi Courtney, M.E., *Unfaithful Angels: How Social Work Has Abandoned its Mission,* New York, Free Press, 1995.

Spencer, H., *First Principles of a New System of Philosophy*, Appleton and Company, New York, 1873.

Spencer, H., *The Structural Transformation of the Public Sphere,* Polity Books, Cambridge MA, 2015.

Spickerm, P., "Social Work and Self-Determination", în *The British Journal of Social Work*, 20, nr. 3, 1990, pp.221–236.

Spolander, G., et al., "The Implications of Neoliberalism for Social Work: Reflections from a Six-Country International Research Collaboration*", International Social Work*. 57, 2014, pp.301–312.

Sprod, T., "Philosophical inquiry and critical thinking in primary and secondary science education", în *International handbook of research in history, philosophy and science teaching, Capitolul 48*, 2014.

Staniloae, D., (seria) *Filocalia*, Bucureşti, Editura Humanitas.

Staniloae, D., *Filocalia, vol. I, II, VI*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2017.

Stăniloae, D., *Poziţia domnului Lucian Blaga faţă de Creştinism şi Ortodoxie*, Bucureşti, Editura Paideia, 1992.

Steinberg, D.M., *A Mutual-Aid Model for Social Work with Groups,* Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2014.

Steiner, E., *Die Philosophie der Freiheit: Grundzüge einer modernen Weltanschauung. Seelische Beobachtungsresultate nach naturwissenschaftlicher Methode, Dornach, Steiner Verlag, 2018.*

Sterling Test Prep, *Sterling Test Prep MCAT Psychology & Sociology: Review of Psychological, Social & Biological Foundations of Behavior*, Sterling Test Prep.

Sullivan, M., *Sociology and Social Welfare*, Oxfordshire, England, UK, Routledge, 2020.

Svallfors, S., (Eds.), *The Political Sociology of the Welfare State: Institutions, Social Cleavages, and Orientations*, Redwood City, California, Stanford University Press, 2007.

Symington, N., *The Psychology of the Person*, Londra, Routledge, 2012.

Szelenyi, I., „Post-Communist Welfare Pathways: Theorizing Social Policy Transformations in Central and Eastern Europe". *Contemporary Sociology*, 40(1), 2011, pp.19–20.

Szikra, D. şi Tomka, B., "Social Policy in East Central Europe: Major Trends in the Twentieth Century" în A. Cerami şi P. Vanhuysse (eds) *Post-Communist Welfare Pathways*. Palgrave Macmillan, Londra, 2009.

Şoitu, C.T., *Adolescenţii instituţionalizaţi. Implicaţii psiho-sociale ale mediului rezidenţial*, Iaşi, Editura Fundaţiei AXIS, 2004.

Şoitu, C.T., *Dezvoltarea copiluluişi adolescentului. O perspectivă pentru asistenţii sociali*. Iaşi, Editura Universităţii Alexandru Ioan Cuza, 2014.

Şoitu, C.T. şi Asiminei, R., „ Editorial: Comunităţi şi Asistenţă Socială", în *Revista de Asistenţă Socială*, Universitatea Bucureşti şi Editura Polirom, nr.2, 2018, pp. 3-6.

Ştefăroi, P., „Abordări şi metode umaniste şi neoumaniste în managementul organizaţiilor de asistenţă socială", în V.C. Cormoş (coord.), *Teorie şi practică în managementul serviciilor de asistenţă socială*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2019, pp.28-43.

Ştefăroi, P., „Dimensiunea ideologico-doctrinală a asistenţei sociale. Teoria, metoda şi practica asistenţei sociale contemporane – între modelul etic-religios şi modelul neoumanist", în *Revista de Asistenţă Socială*, Universitatea Bucureşti şi Editura Polirom, Nr.2, 2019, pp.103-120..

Ştefăroi, P., „Orientări ale filosofiei sociale şi tipuri de doctrine în asistenţa socială" (comunicare ştiinţifică), *Sesiunea de comunicări ştiinţifice ALMA MATER SUCEVENSIS*, Universitatea „Ştefan cel Mare" din Suceava, martie 2018.

Ştefăroi, P., „Paradigma umanistă a asistenţei sociale sau scurtă introducere în asistenţa socială umanistă", *în Revista de Asistenţă Socială*, Universitatea Bucureşti şi Editura Polirom, Nr.1, 2012, pp.103-120.

Ştefăroi, P., „Orientări ale filosofiei sociale şi tipuri de doctrine în asistenţa socială" (comunicare ştiinţifică), *Sesiunea de comunicări ştiinţifice ALMA MATER SUCEVENSIS*, Universitatea „Ştefan cel Mare" din Suceava, martie 2018.

Ştefăroi, P., „Personality and Human Relationships – Basic Values and Resources of Practice in Humanistic Social Work" (comunicare ştiinţifică), *10 LUMEN International Scientific Conference Rethinking Social Action. Core Values în Practice,* Universitatea „Ştefan cel Mare" din Suceava, aprilie 2018.

Ştefăroi, P., „Perspectiva umanistă asupra clientului în asistenţa sociala", în *Revista de Asistenţă Socială*, Universitatea Bucureşti şi Editura Polirom, Nr. 1-2, 2009, pp. 7-19.

Ştefăroi, P. "The Transfer of Competences Professional–Parent în the Recuperation and Education at Home of the Child with Disabilities în the Knowledge and Technology-Based Society" (comunicare ştiinţifică), *10 LUMEN International Scientific Conference Rethinking Social Action. Core Values în Practice,* Universitatea „Ştefan cel Mare" din Suceava, aprilie 2018.

Ştefăroi, P., „Perspectiva umanistă asupra intervenţiei şi schimbării în asistenţă socială comunitară", în *Revista de Asistenţă Socială*, nr.1, 2018, pp.161-174.

Ştefăroi, P., „Rolul filosofiei în formarea profesională şi a eficacităţii intervenţiei asistentului social", în *Revista de Asistenţă Socială*, Universitatea Bucureşti şi Editura Polirom. Editura Polirom, Nr.4, 2018, pp.109-126.

Ştefăroi, P., „Specificul managementului (eficient) în domeniul asistenţei sociale", în *Revista de Asistenţă Socială*, Universitatea Bucureşti şi Editura Polirom, Nr.3, 2007, pp. 28-37.

Ştefăroi, P., „The Confrontation and the Coexistence of Humanisms in the Post-Communist East-European Social Space (comunicare ştiinţifică), *Conferinţa Internaţională „Dezvoltare internaţională şi democratizare*", Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi,decembrie 2018.

Ştefăroi, P., „The System of Social Values in the Contemporary European Space – between the Secularist-Humanistic Model and the Religious-Humanistic Model" (comunicare ştiinţifică), *Conferinţa Internaţională*

„Uniunea Europeană – crize şi graniţe în secolul XXI”, ediţia a III-a, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iaşi, aprilie 2019.

Ştefăroi, P., *Filosofie şi asistenţă socială. Fundamente, modele şi surse filosofice pentru o asistenţă socială umanistă*, North Charleston, CreatSpace Amazon, 2014.

Ştefăroi, P., *Humane & Spiritual Qualities of the Professional in Humanistic Social Work. Humanistic Social Work - the Third Way in Theory and Practice*, North Charleston, CreatSpace Amazon, 2015.

Ştefăroi, P., *Teoria fericirii în asistenţa socială. De la managementul îngrijirii la managementul fericirii*, Iaşi, Editura Lumen, 2009.

Ştefăroi, P., Tulburări de Dezvoltare Socioafectivă ale Copilului Instituţionalizat: de la obiectivul supravieţuire la obiectivul fericire în asistenţa socială a copilului, în *Revista de Asistenţă Socială*, Universitatea Bucureşti şi Editura Polirom. Editura Polirom, Nr.1-2, 2008, pp.38-52.

Taels, B., et al., ”How can social workers be meaningfully involved in palliative care? A scoping review on the prerequisites and how they can be realised in practice”, în *Palliat Care Soc Pract*. 2021.

Taylor, R,B, şi Stough, R. R. „Territorial cognition: Assessing Altman's typology”, în *Journal of Personality and Social Psychology*, 36(4), 1978, pp.418–423.

Taylor, S.J. şi Bogdan, R., *Introduction to Qualitative Research Methods: The Search for Meanings,* Singapore, John Wiley and Sons, 1984.

Teilhard de Chardin, P., *Le Phénomène Humain*, Paris, Editions du Seuil, 1956.

Teichmann, T. şi Evans, K.E., *Philosophy: A beginner's guide*. Cambridge, Blackwell Publishing., 1999.

Terrell, P., *Dimensions of Social Welfare Policy*, New York City, Pearson, 2012.

Theodorescu, R., „Coridoarele culturale ale Europei de Sud-Est”, în *Contemporanul*, nr.05, Mai 2021.

Theodorescu, R., „Din nou despre mentalitatea tranzacţională a românilor”, în *Historia*, https://historia.ro/sectiune/general/din-nou-despre-mentalitatea-tranzactionala-a-583789.html.

Theodorescu, R., *Cele doua Europe,* Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2013.

Theodorescu, R., *Cele doua Europe*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2013.

Theodorescu, R., *Civilizatia romanilor intre medieval şi modern*, volumul I, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 2022.

Thoburn, J.W. şi Sexton, Th.l., *Family Psychology: Theory, Research, and Practice,* Westport, Connecticut, Praeger, 2015.

Thomasson, A.L., *Ontology Made Easy*, Oxford, Oxford University Press, 2015.

Thompson, J., „Creştinismul – adevăratul umanism", articol publicat în seria *Cambridge Papers*", 2012, (tr.) E. Neagoe, *Centrul de Educaţie Creştină şi Cultură Contemporană Areopagus Timişoara*, 2017.

Thompson, M.J., „Normative Humanism as Redemptive Critique: Knowledge and Judgment in Erich Fromm's Social Theory", în S.J. Miri, R. Lake şi T.M. Kress, *Reclaiming the Sane Society. Essays on Erich Fromm's Thought*, Rotterdam/ Boston/ Taipei, Sense Publishers, 2014, p. 37-58.

Thornhill, C.H., „Law as a Social System", în *The Sociological Review,* nr. 4, 2004.

Thyer, B.A., „What is Evidence-Based Practices", în A.R. Roberts şi K.R. Yeager, *Foundations of Evidence-Based Social Work Practice*, Oxford, Oxford University Press, 2006, pp.35-46.

Tillich, P., „The Philosophy of Social Work", în *Pastoral Psychology*, 14, 9, 1963, pp.27-30.

Tolmay, B.J., „Turning point in Christianity: Eastern Europe in the late 20th Century", în *Studia Historiae Ecclesiasticae*, 44(3), 2018, pp.1-15, https://dx.doi.org/10.25159/24124265/327.

Toma din Aquino, *On Human Nature*, Indianapolis, Indiana, Hackett Publishing Company, 1999.

Toma din Aquino, *Summa theologica*, Vol. I, Iaşi, Editura Polirom, Iaşi, 2009.

Tooke, J.H., *Later Debates On Instrumentalism*, Londra, Thoemmes Continuum, 2003.

Trevino, A.J., *The Sociology of Law: Classical and Contemporary Perspectives*, Oxfordshire, Routledge, 2008.

Tsatsos, C., *Filosofia socială a vechilor greci,* Bucureşti, Editura Univers, 1979.

Tuomela, R., *Social Ontology: Collective Intentionality and Group Agents*, Oxford, Oxford University Press. 2016.

Turkington, D., *Back to Life, Back to Normality: Volume 1: Cognitive Therapy, Recovery and Psychosis,* Cambridge, Cambridge University Press, 2009.

Turner, F., *Psychosocial therapy*, New York, Free Press, 1978.

Turner, J.C., *Rediscovering the Social Group: A Self-Categorization Theory*. Oxford, Blackwell, 1987.

Turyahikayo, E., "Philosophical paradigms as the bases for knowledge management research and practice", în *Knowledge Management and E-Learning* 13(2), 2021.

Tussing, A.D., „The dual welfare system." *Soc* 11, 1974, pp.50–58.

Tutterow, M., *The Heart of the Caregiver: From Overwhelmed to Overjoyed*, Overland Park, Ascender Books, 2020.

Tuţea, P., *Omul - Tratat de antropologie creştină,* Editura Timpul, 2008.

Ţuţea, P., *322 de vorbe memorabileal e lui Petre Ţuţea,* Bucureşti, Editura Humanitas, 2009.

Ţuţea, P., *Bătrîneţea şi alte texte filosofice*, Iaşi, Editura Viitorul Românesc, 1992.

Ukockis, G., *Women's Issues for a New Generation: A Social Work Perspective,* Oxford, Oxford University Press, 2016.

Ungureanu, M., *Teoria formelor fără fond*, Editura, Galaţi, „Porto-Franco", 1996.

Van Hook, M.P., *Social Work Practice with Families: A Resiliency-Based Approach*, Oxford, Oxford University Press, 2019.

Vanderwoerd, J. şi Cameron, G., *Protecting Children and Supporting Families: Promising Programs and Organizational Realities,* Piscataway, NJ, Aldine Transaction, 1997.

Vanhuysse, P., "Power, Order and the Politics of Social Policy in Central and Eastern Europe" în A. Cerami şi P. Vanhuysse (eds), *Post-Communist Welfare Pathways,* Londra, Palgrave Macmillan, 2009.

Varia, R., „În artă, ce nu e legat de spiritualitate nu valorează nimic", Dialog cu Radu Varia, *în jurnalul.ro.*

Varia, R., *Brancusi*, Random House Incorporated, 2003.

Vasile cel Mare, Sfântul, *Regulile morale*, Bucureşti, Editura EIBMO, 2010.

Vaughan-Whitehead, D., *The European Social Model in Crisis: Is Europe Losing Its Soul?,* Northampton, Massachusetts, Edward Elgar Publishing, 2015.

Veblen, Th., *The Place of Science in Modern Civilization*, New York, Cosimo Classics.

VeneKlasen, L. şi Miller, V., *A New Weave of Power, People, and Politics: The Action Guide for Advocacy and Citizen Participation,* Rugby, Warwickshire, Practical Action, 2007.

Vignoles, V.L., "The common view, the cultural binary, and how to moveforward", în *Asian Journal of Social Psychology*, Vol.21, nr. 4, 2018.

Vollmer, F., "Personality Psychology and Postmodernism,", în *Journal of Research in Personality,* vol. 34, 2000, pp.498-508.

Von Bertalanffy, L., *General System Theory. Foundations, Development*, *Applications*, New York, Braziller, 1968.

Walke, S.H., *Social Work and the Training of Social Workers,* Chapel Hill, The University of North Carolina Press, 2013.

Walsh, J., *The Dynamics of the Social Worker-Client Relationship*, Oxford, Oxford University Press, 2021.

Walsh, M., *The RecoveryPhilosophy and Direct Social Work Practice,* Oxford, Oxford University Press, 2013.

Walton, R., „Social Work as a Social Institution", în *The British Journal of Social Work* 35, nr.5, 2005, pp.587–607.

Ward, M.D. şi Ahlquist, J.S., *Maximum Likelihood for Social Science: Strategies for Analysis*, Cambridge, Cambridge University Press, 2018.

Webb, D., "Themes and Continuities in Radical and Traditional Social Work, în *The British Journal of Social Work*, Vol. 11, nr. 2, 1981, pp.143–158.

Webb, S., „Critical social work and the politics of transformation", în The *Routledge Handbook of Critical Social Work* (Major International Reference Work), 2019, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, https://www.routledge.com/The-Routledge-Handbook-of-Critical-Social-Work-1st-Edition/Webb/p/book/9781138578432.

Weber, M., *Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology*, Oakland, California, University of California Press.

Webster, M., „Complexity approach to frontline social work management: Constructing an emergent team leadership design for a managerialist world", în *Social Work & Social Sciences Review,* 14 (1), 2010, pp.27-46.

Weick, A., „Reconceptualizing the Philosophical Perspective of Social Work", în *Social Service Review*, 61, 2, 1987, pp.218-230, p. 223.

West, A, M., *Christianity and the Doctrine of Non-Dualism,* Sophia Perennis, 2017.

Wiggershaus, R., *The Frankfurt School: Its History, Theory and Political Significance 1st Edition*, Cambridge, Polity, 1995.

Williams, B., *Philosophy as a Humanistic Discipline*. New Jersey, Princeton University Press, 2008.

Williams, B., *Introducere în etică,* Bucureşti, Editura Alternative, 1993.

Williams, R., *Culture and Society: 1780-1950*, New York City, Columbia University Press, 1983.

Williams, R., *The Sociology of Culture*, Chicago, University of Chicago Press,1995.

Wing Sue, D., *Multicultural social work practice*, Hoboken, New Jersey, WILEY, 2016.

Wolff, Ch., *The Law of Nations Treated According to the Scientific Method*, Carmel, Indiana, Liberty Fund Inc, 2017.

Wyka, A.W., "In Search of the East Central European Media Model – The Italinization Mode? A Comparative Perspective on the East Central European and South European Media System.", in B. Dobek-Ostrowska şi M. Glowacki (Eds.), *Comparing Media Systems in Central Europe – Between Commercialization and Politicization*, Wroclaw, Uniwersytetu Wrocławskiego, 2008, pp.55–69.

Young, M., *Bringing Knowledge Back In: From Social Constructivism to Social Realism in the Sociology of Education*, Milton Park, Abingdon-on-Thames, Oxfordshire, Routledge, 2007

Yuill, C. şi Gibson, A., *Sociology for Social Work: An Introduction,* Thousand Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 2010.

Zaharia, C.T., „Analiza climatului organizaţional: de la date ale cercetări la practica evaluării", în *Revista de Psihologie Organizationala,* vol. VII, nr. 1-2, Editura Polirom,2007.

Zamfir, E. şi Precupeţu, I., *Calitatea Vieţii: un proiect pentru România*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2018.

Zamfir, E., „The new human model proposed by humanistic psychology. Types of conflict resolution", în *Revista de Asistenţă Socială*, nr. 1-2, Editura Polirom, 2008, pp.7-17.

Zastrow, Ch., *Introduction to Social Work and Social Welfare: Empowering People*, Pacific Grove, Ca., Thomson Brooks/Cole, 2009.

Zauderer, N.A., *Freedom, Action, and Motivation in Spinoza's "Ethics"*, Milton Park, Abingdon, Oxfordshire, Routledge, 2021.

Zaviršek, D., "Social Work Education in Eastern Europe: Can Post-Communism be Followed by Diversity?", în C. Noble, H. Strauss şi B. Littlechild, *Global Social Work: Crossing Borders, Blurring Boundaries*, Sydney, Sydney University Press., 2014. pp.271–282.

Zaviršek, D., capitolul „Women and Social Work in Central and Eastern Europe", în D. Zaviršek, *Women and Gender in Postwar Europe*. Londra, Routledge, 2012,.

Zimmermann, J., *Humanism and Religion: A Call for the Renewal of Western Culture*, Oxford, Oxford University Press, 2012.

Zimmermann, Z., 'Towards a Religious Humanism?', în *Humanism and Religion: A Call for the Renewal of Western Culture*, online edn, Oxford Academic, 24 May 2012.

Zlate, M., *Fundamentele psihologiei*, Iaşi, Editura Polirom, 2009.

Znaniecki, F., *On humanistic sociology*, Chicago, University of Chicago Press, 1969.

http://ifsw.org/get-involved/global-definition-of-social-work/

http://parohia-waldkraiburg.de › files › documente. „Petre Tutea - Ateii s-au nascut, dar s-au nascut degeaba" (articol online), http://parohia-waldkraiburg.de/files/documente/Petre%20Tutea.pdf

http://www.cnasr.ro/

http://www.learneurope.eu/index.php?cID=300, accesat în 01.02.2022.

http://www.socialma.ro/cinci-principii-de-filantropie-sociala-crestin-ortodoxa/

https://dictionary.apa.org/psychology.

https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/consciousness.

https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/model.

https://patriarhia.ro/images/pdf/SocialFilantropic/REGULAMENT_ORGANIZARE_FUNCTIONARE.pdf

https://patriarhia.ro/regulamentul-de-organizare-si-funcionare-a-asistenei-social-filantropice-1199.html, accesat online în 12.12.2022.

https://psychologydictionary.org/psychological-factors/.

https://www.bisericacatolica.ro/institutii-afiliate/caritas/, accesat online în 12.12.2022.

https://www.etuc.org/en/european-social-model, accesat în 01.02.2022.

https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles/

https://www.medicalnewstoday.com/articles/play-therapy#who-it-is-for.

https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/philosophy?q=philosophy

https://www.socialworkers.org/About/Ethics/Code-of-Ethics/Code-of-Ethics-English.

EDITURA
LUMEN
în elita editurilor românest

Ştiinţă, Filosofie şi Umanism în Asistenţa Socială
Petru Ştefăroi

Copyright Editura Lumen, 2024
Iaşi, Ţepeş Vodă, nr.2
Editura Lumen este acreditată CNCS

redactia@edituralumen.net
www.edituralumen.ro
www.librariavirtuala.com

Redactor: Dana Mereuţă
Design copertă: Dana Mereuţă

Reproducerea oricărei părţi din prezentul volum prin fotocopiere, scanare, multiplicare neautorizată, indiferent de mediul de transmitere, este interzisă.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
ŞTEFĂROI, PETRU
Ştiinţă, filosofie şi umanism în asistenţa socială : de la modelul Pasiv-Sociologist la modelul Proactiv-Multidisciplinar şi de la "Asistent" Social la "Profesionist" Social / Petru Ştefăroi. - Iaşi : Lumen, 2025
Conţine bibliografie
ISBN 978-973-166-638-9
364

ACEASTA ESTE O

PREVIZUALIZARE